Общински план за развитие на община Велинград 2014 - 2020 год.

/АКТУАЛИЗАЦИЯ/

Юли, 2017 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод ... 1
1. Въведение - картина на общината - общи характеристики, проблеми и потенциали ... 2
2. Обща характеристика/профил на общината ... 5
2.1 Местоположение ... 5
2.2 Релеф ... 5
2.3 Климат ... 5
2.4 Хидрология, инженерна геология и минерални води ... 7
2.5 Полезни изкопаеми ... 9
2.6 Почви ... 9
2.7 Флора и фауна ... 10
3. Селищна мрежа ... 12
4. Състояние на местната икономика ... 14
4.1 Отраслова структура на общинската икономика ... 14
4.2 Инвестиционна активност ... 16
4.3 Туризъм ... 17
4.4 Горско стопанство ... 22
4.5 Селско стопанство ... 23
5.Развитие на социалната сфера и човешките ресурси ... 25
5.1 Демографско състояние и тенденции ... 25
5.2 Образователна структура на населението ... 27
Източник:НСИ ... 28
5.3 Заетост и безработица ... 29
5.4 Образование ... 30
5.5 Здравеопазване ... 34
5.6 Социални услуги ... 35
5.7 Култура ... 36
5.8 Спорт ... 37
6. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ... 39
6.1 Транспортна инфраструктура ... 39
6.3 Електроснабдяване ... 42
6.4 Телекомуникации ... 43
6.5 Озеленяване. Паркове и ландшафтно строителство ... 44

7. Екологично състояние и рискове 46
7.1 Атмосферен въздух 46
7.2 Води 48
7.3 Земи и почви 49
7.4 Биоразнообразие и Национална екологична мрежа (НЕМ) 50
7.6 Акустична среда 54
8. Административен капацитет 55
8.1 Нормативни документи на общинския съвет 55
8.2 Устройство на територията 56
9. SWOT анализ 58
10. Визия, цели и приоритети за развитие на общината за периода 2014 –2020 г. 61
10.1 Предпоставки за формулиране на стратегическата рамка за развитие на община Велинград за периода 2014-2020 г. 61
10.2 Визия и главна цел 65
10.3 Стратегически цели 67
11. Индикативната финансова таблица 79
12.Индикатори за наблюдението и оценката на плана 81
12.1 Общи количествени индикатори. 81
12.2 Специфични количествени индикатори 82
13.Необходими действия по наблюдението, оценката на плана и актуализацията на плана 85
14.Действия за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност 88
15.Програма за реализация на общинския план 91

Списък на съкращения

АПИ - Агенция “Пътна инфраструктура”
ВЕИ - Възобновяеми енергийни източници
ГПСОВ - Градска пречиствателна станция за отпадни води
ДВ - Държавен вестник
ДМА - Дълготрайни материални активи
ЕЕ - Енергийна ефективност
ЕС - Европейски съюз
ИКТ - Информационни и комуникационни технологии
ИП - Инвестиционен приоритет
ИПГВР - Интегриран план за градско възстановяване и развитие
НДЕФ - Национален доверителен Еко фонд
НИРД - Научноизследователска и развойна дейност
НПО - Неправителствена организация
ОПДУ - Оперативна програма “Добро управление”
ОПИК - Оперативна програма “Иновации и конкурентноспособност”
ОПНОИР - Оперативна програма “Наука и образование за интелигентен растеж”
ОПОС - Оперативна програма “Околна среда”
ОПР - Общински план за развитие
ОПРР - Оперативна програма “Региони в растеж”
ОПРЧР - Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”
ОПТТИ - Оперативна програма “Транспорт и транспортна инфраструктура”
ПК - Паметник на културата
ПСОВ - Пречиствателна станция за отпадни води
ПО - Приоритетна ос
ПРСР - Програма за развитие на селските райони
ПУДОС - Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧИ -Преки чужди инвестиции
ПЧП -Публично-частно партньорство
РСПБЗН -Районна служба пожарна безопасност и защита на населението
РИОКОЗ - Регионална инспекция по опазване и контрол на общественото здраве
РИОСВ - Регионална инспекция по околната среда и водите
ТСБ - Териториално статистическо бюро

Увод

Настоящата актуализация на ОПР на община Велинград за периода 2014-2020 г. доклад е изготвен в изпълнение на договор за услуга, сключен между община Велинград и Фондация „Общество на познанието“. Предмет на договора е „Разработване на Междинна оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Велинград и актуализация на същия до края на плановия период (2020 г.)” в изпълнение на чл. 33, ал.1 , и чл.36, ал. 1. от Закона за регионалното развитие.

Съгласно УКАЗ № 177 ОТ 22.07.2014 г. на президента на Република Бългасрия са утвърдени нови граници на общинаВелинград. В обхвата на общината влизат населените места: гр. Велинград, с. Абланица, с. Алендарова, с. Биркова, с. Бозьова, с. Бутрева, с. Враненци, с. Всемирци, с. Горна Биркова, с. Горна Дъбева, с. Грашево, с. Долна Дъбева, с. Драгиново, с. Кандови, с. Кръстава, с. Пашови, с. Рохлева, с. Света Петка, с. Цветино, с. Чолакова и с. Юндола с техните землища.

Съгласно на Правилника за приложение на ЗРР , Чл. 38. (1) Общинският план за развитие се актуализира: 1. при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината, респективнова означава и промени в териториалният обхват.

В случая тази актуализация налага промени в аналитичната част (териториален обхват, демографска, социално-икономическа и инфраструктурна характеристика) и частично на стратегическата част (редуциране на мерки, целево насочени към територията на новата община Сърница) на ОПР.

1. Въведение - картина на общината - общи характеристики, проблеми и потенциали

Новият общински план за развитие (ОПР) на община Велинград 2014 -2020 е от второ поколение. Той се създава по време, когато още действа общинския план на настоящия планов период и същевременно се оформя стратегическата рамка за новия планов период. Заемайки четвърто йерархично ниво в регионалното планиране под Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) 2012-2022, Регионалния план за развитие (РПР) на ЮЦР 2014 – 2020 г. , и Областната стратегия за развитие на област Пазарджик 2014 –
2020 г. настоящият ОПР следва хронологичния ред за определяне на „....средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответната община в съответствие с предвижданията на НСРР, РПР на ЮЦР, ОСР на област Пазарджик и другите структуроопределящи политики". Така ОПР навреме ще поеме и функциите на стратегическа рамка за низходящите в йерархията на регионалното планиране, общински планове за развитие.
Ключовите промени в стратегическата рамка за новия планов период са с носители стратегия „Европа 2020" и „Териториален дневен ред на ЕС - 2020", както и националните им интерпретации в Националната програма за развитие „България 2020".
Стратегията "Европа 2020" въвежда запомняща се формула за развитие през следващия планов период – „интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж". За първи път ЕС има еднозначни цели с количествени измерители. Съобразявайки се с изходната си позиция и прогнозируемите възможности, България поема съответни ангажименти.

Основните промени в контекста на стратегическото планиране се определят от няколко ключови фактора:

- Членството на България в ЕС;
- Доминиращо влияние на глобалната криза върху икономическата среда. Усилията на България за преодоляване на въздействията на кризата, налагат преосмисляне на политиките, пълно и ефективно усвояване на наличните средства от ЕС, както и нова, агресивна политика за привличане на инвестиции и създаване на устойчиви работни места;
- Целите и политиките, регламентирани в новите стратегически документи на европейско, национално и регионално ниво, в т.ч. Стратегията „Европа 2020", Националната програма за реформи на Република България 2010-2013 г. (в изпълнение на стратегия „Европа 2020"), както и подготовката за новия програмен период 2014-2020 г.

Действащият до края на 2013 г. план е оценен като адекватен на контекста, потребностите и потенциалите на общината, но не успял да реализира целите си:

Визия:

Определена от Общинския план за развитие 2007-2013 г.
Община Велинград в сърцето на Родопите ще бъде развит и утвърден район за международен туризъм и балнеолечение, с чиста природа, качествено равнище на живот,съхранени духовни и материални ценности,с висока степен на образованост.
Генералната, основната цел на развитието на Община Велинград за периода до 2013 г. е

подобряване качество на живота, постигане ръст на доходите и заетостта на населението и превръщане на Община Велинград в екологично чиста ваканционна територия с добре устроени жизнена, курортна и бизнес среда, преимуществено чрез повишаване на нейната привлекателност и атрактивност като водещ международен балнеолечебен и туристически център.

Главната цел на общинския план за развитие може да се постигне чрез етапното реализиране на следните цели:

Стратегическа цел 1: Увеличаване на обема и качеството на реализираните туристическите продукти и осигуряване на разширен пазар на изделия и услуги, произведени в Община Велинград през периода 2007-2013 г. за повишаване на конкурентоспособността и икономическата ефективност на общината;

Стратегическа цел 2: Развитие и модернизация на инфраструктурата в Община Велинград през периода до 2013 г, която създава условия за стабилно и балансирано развитие на общината, заетост и икономически растеж, поддържане на качествена природна и културна среда и облекчаване на достъпа до населените места и обекти;

Стратегическа цел 3: Доближаване на показателите на Община Велинград относно степента на образование, заетост и здравно обслужване на населението до целите и стандартите на Европейския съюз в края на периода 2007-2013 г.;

Стратегическа цел 4: Постигане на единно териториално устройствено и селищно развитие на Община Велинград през следващите 8-10 години, в съответствие с националната регионална политика;

Стратегическите цели се постигат със следните приоритети:

Приоритет 1: Община Велинград - конкурентноспособна община в икономиката с динамичен сектор – туризма;

Приоритет 2: Община Велинград с развита инфраструктура и чиста околна среда;

Приоритет 3: Община Велинград с повишен потенциал на човешките ресурси и подобрено качество на живота;

Приоритет 4: Община Велинград с балансирано териториално селищно устройство и развито регионално и междусъседско партньорство.

Към очертаната стратегическа рамка за новия планов период следва да отбележим допускането, че законовата рамка на ОПР ще се запази без радикални промени. Това би означавало, че ще се запази същността, ролята и институционалната рамка на общинският план. Това означава още, че новият ОПР е естествено продължение на действащият в момента.

Новият ОПР Велинград 2014-2020 визира период от седем години. Това ще е период, белязан с усилията и надеждите за преодоляване на ефектите от глобалната криза. Период, поставящ на изпитание всички нива на планиране и функциониране. Период, в който успехът ще бъде пряка функция от степента на съобразяване с основните предизвикателства:

- *Демографски промени* – застаряване, намаляване, обезлюдяване, миграция;
- *Глобализация* – необходима конкурентоспособност – качество, ефективност;
- *Климатични промени* – уязвимост от наводнения, засушавания, пожари;

- *Енергийна зависимост* – увеличаващ се риск, диверсификация, ВЕИ, енергийна ефективност.

Следвайки принципа за приемственост, новият ОПР запазва стратегическата насоченост на сегашният/старият общински план за развитието, като го надстроява с цели и приоритети, гарантиращи съответен принос на община Велинград към националните ангажименти по „Европа 2020”.

Следвайки принципите на партньорство, прозрачност и публичност, новият ОПР изразява консолидираното виждане на всички заинтересовани страни.

2. Обща характеристика/профил на общината

2.1 Местоположение

Община Велинград е разположена в западния дял на Родопите е третата по площ община в Пазарджишка област. Общината граничи :

- на север – община Белово;
- на североизток – община Септември;
- на изток – община Ракитово;
- на югоизток – община Батак;
- на юг – община Сърница;
- на запад – община Белица и община Якоруда, област Благоевград.

Територия на общината : 604,6 кв.км.
Относителен дял спрямо територията на област Пазарджик : 14 % Относителен дял спрямо територията на България: 0,54 %
Общинският център отстои на: 47 км от гр. Пазарджик, 80 км от гр. Пловдив, 130 км от гр. София и 180 км. от границата с Република Гърция.
Добра достъпност - в северната част на Родопите, близо до столицата и до Пловдив - град с богато и уникално културно-историческо наследство, близост до зимния център Банско и богатото тракийско поле. Има добри транспортни връзки с еврокоридори №4 и №8. Трансфер от аерогара София - за 2 часа.

2.2 Релеф

Община Велинград е разположена в Чепинската котловина. Тя се простира изцяло във високите северозападни части на Родопите, поради което преобладаващият тип релеф е планински, надморската височина – от 750–800 до 2186 м (Чепинската котловина е 750-800 м, връх “Голяма Сютка” – 2186 м).
Характерна особеност на релефа е наличието на специфичен карстов комплекс. Мраморните разкрития между Беглика и кв.Чепино имат голяма туристическа стойност. В този комплекс е и пещерата “Лепеница”,, която е обитавана от пещерни хора”. В Чепинската котловина избликват водите на карстовия извор “Клептуза”.

2.3 Климат

Климатът във Велинградската община е преходно-континентален със средиземноморско влияние, а във високите части е с планинско влияние.
Поради особеностите на релефа, годишната амплитуда на температурата е по-малка – не е така рязка както в равнините, лятото е прохладно, а зимата – мека.
За качеството на атмосферния въздух от голямо значение са следните климатични елементи: температура на въздуха, валежите, скоростта на вятъра, продължителността на слънчевото греене, броят на дните с мъгли и появата и задържането на снежната покривка. Тези фактори влияят за разсейването и преноса на емитираните вредни вещества в атмосферата.

Надморската височина на Чепинската котловина (ср.около 750 м) фактът, че тя е обградена от планински възвишения, сравнително добрата им лесистност – са причина за неголемите колебания на температурата на въздуха.
Средногодишната температура на въздуха за Велинград (по данни от ХМС-Велинград), е +8,8°С, за по-високите планински части (по данни на станция Юндола) тя е +5,4°С, или средногодишната температура на въздуха в община Велинград е 7,1°С.
Най-топъл месец е юли, когато се наблюдават най-високите средномесечни

температура - +18,6°C (Велинград), +14,5°C (Юндола) – средна за общината е +16,5°C. Средномесечната минимална температура за общината е –3,3°C (-2,3°C за Велинград и – 4,4°C – за Юндола).
Най-студено е през месец януари. Зимните средномесечни температури за общината са – 3,8°C, като във Велинград те са отрицателни само през януари, а през останалите зимни месеци – декември и февруари – тя е положителна.

Валежи

Средногодишната сума на валежите е 954 мм. Най-малки са валежите през месец септември – 36 мм, а най-влажно през месец май – 73 мм. По отношение на валежите по сезони се наблюдава едно равенство – през есента и зимата падат съответно 135 мм и 138 мм, а през пролетта и лятото – по 160 мм. Тези данни показват, че валежите са сравнително равномерно разпределени през цялата година.
Големи са средногодишните валежи – от 700 мм до 960 мм. Значителни са валежите през зимата – средно 150 – 210 мм. Сумата на пролетните и летните валежи е от 190 – 270 мм, а на есенните – средно 160 – 240 мм. Месеци с максимална сума на валежите са май и юни, а месеци с минимална сума на валежи са август и септември.
Снежната покривка е със средна продължителност 118 дни, най-често е нетрайна. Това се потвърждава от факта, че само 40 % от зимните дни са с устойчива снежна покривка. Най- рано сняг е падал на 06.X., а най-късно – на 09.I. Устойчива снежна покривка се формира най-рано на 05.XII, а снегът се разтопява най-рано на 15.III. Мъглите са рядко явление.

Слънчево греене

Продължителността на слънчевото греене се отразява върху температурата на въздуха и валежите. Интензивността на сумарната слънчева радиация е в пряка зависимост от височината на слънцето над хоризонта и от прозрачността на въздуха.
Слънчево време има 2157 часа през годината. Най-много слънчеви часове има през август – 304, а най-малко през декември – само 81 часа. По сезони най-много слънчево греене има през лятото – 832 часа (38,6 % от слънчевото греене), на второ място е пролетта – 538 часа (24,9 %), на трето място е есента – 504 часа (23,4 %) и на последно място е зимата – само 283 часа (13,1 %).
Общината е с добра радиационна характеристика, която не стимулира вторични химични реакции за повишаване нивото на замърсяване на въздуха.

Мъгли и скорост на вятъра

Броят на дните с мъгла в община Велинград е различен за гр.Велинград и котловината и за Юндола. Респективно 25 дни и 36,9 дни годишно са с мъгла. Средномесечно за Велинград се падат по 2,1 дни, а за Юндола – по 3,1 дни. Най-много мъгливи дни според данните от станция Велинград (5,5) са през месец декември, а за Юндола те са 5,4 (през м.ноември).

По полугодие мъглите във Велинград от IV до IX месец са само 4,2 дни, а от X до III месец – са 20,8 дни, за Юндола те са съответно 10,4 дни (IV-IX месец) и 26,5 дни (X – III месец).
Максималният брой на дните с мъгла през годината за станция Юндола е 190 дни, а за Велинград . 72 дни. Най-много мъгливи дни на Юндола има през м.октомври (23 дни), през същия месец е и максимумът във Велинград (17 дни). Най-малко мъгли във Велинград се наблюдават през м.август (3 дни), а на Юндола през м.май (10 дни). Средната месечна **относителна влажност** на въздуха за град Велинград е 75%,

като най- висока е през месец декември – 83%, а най-ниска през август – 65%.

Ветрове

Скоростта на вятъра обуславя мекия климат в общината. Общо взето Чепинската котловина е защитена от ветровете, защото е съсложена от всички страни с планини и планински възвишения. Преобладаваща посока на вятъра е – североизток. Средногодишна честота на тихо време /безветрие/ - 59,80 %.
Духат обикновено т.нар.”горски бризи”, преобладаващата компонента на които са югозападните и североизточни ветрове. Местен вятър тук е “вечерникът”. През летните горещини той внася прохлада в котловината. Твърде характерно е действието на северозападният вятър, свързано с валежите. Местните хора знаят – явят ли се мъгли над Арапчал и Каменица – ще вали.
Средногодишната скорост на вятъра за Велинград е 1,5 м/сек, а за Юндола – 1,4 м/сек. Общо взето средномесечната и годишна скорост на вятъра е равномерна.
Метеорологичната характеристика въздейства пряко върху санитарно-курортния комфорт на почиващите във Велинградската община. Мекият климат способства за развитието на отдиха, като цяло.

2.4 Хидрология, инженерна геология и минерални води

Геоложка основа

Районът попада в Западно-Родопският блок на Родопския масив. Геоложката основа е изградена от метаморфни, магмени и седиментни скали. Метаморфните скали се свързват с докамбрийско-гранитоидите с палеозойска, а седиментните с неозойска възраст. Докамбрий е представен от Пра-Родопската надгрупа (установена северозападно от Сърница). Дебелината на надгрупата не превишава 900 м.
Рупчоската група в Чепино е представена от Чепеларската, Богутевската и Вълчанската свити.
Чепеларската свита се разкрива на югозапад и на север от Велинград. Тя е изградена от алтернириращи биотитови, мусковитови и двуслюдни дребнозърнести гнайси, шисти, гнайсошисти, амфиболити, мрамори, нечисти мрамори. Разкрива се югозападно и северно от Велинград. Дебелината на Чепеларската свита е от 200 до 800 метра.
Богутевската свита се разкрива над Чепеларската свита и има най-широко разпространение в Чепино. Асеновградската група се среща по долините на р.Чукура от “ Клептуза” до “Беглика”.
От физикогеоложките явления и процеси най-широко са разпространени: Карста; Сипеите; Срутищата.
Процесите на карстификация са силно развити в мраморите от Добростан-ската свита. Срещат се както повърхностни форми: - Губилища; - Понори, и др., така и подземни форми: - Пещери (Мократа пещера).

Срутищата и сипеите се срещат по проломите и ждрелата на реките прорязващи метаморфния скален масив. Масивът е силно напукан вследствие претърпяната тектонска обработка. На места са образувани скални потоци и реки.

Хидрология

Основната дренажна артерия на общината е Чепинската река. Тя се явява един от най-пълноводните притоци на р.Марица. Водосборният й басейн съвпада с границите на

общината. Изворите й са южно, югоизточно от вр.”Малка Сютка”.
В началото (р.Рибна – Балък дере) навлиза в дълбока долина и протича напряко през Чепинската котловина, където (под названието Стара река, Банска река) на места се използва за напояване.
Като Чепинска река тя се образува южно от кв.”Чепино” от вливането на още три реки – Лепеница, Бистрица и Абланица.
В началото на кв.”Чепино” приема и водите на карстовият извор “Клептуза” (580 – 1160 л/сек). От ляво в кв.”Лъжене” се влива р.Луковица, която извира под Юндола. По-надолу реката приема водите на р.Еленка. В котловината се влива най-големият й приток – р.Мътница, след с.Драгиново продължава на север в живописния Чепински пролом между ридовете Алабак и Коркария. След с.Ветрен дол реката навлиза в Тракийската низина и се разбива на няколко ръкава. Най-големите притоци на реката са Софан дере, Абланица и Мътница. Дължината й е около 87 км, а водосборният й басейн – 899,6 км^2.

Хидротермални находища

Минералните води в общината извират непосредствено от делувиалните отложения и младотерциерните наслаги. Локалното обогатяване на минералните води с радон в хидротермалното находище “Чепино” е свързано еманиращи пукнатини или пигматитови жили, които съдържат присъединени радиоелементи.
Повишаването на температурата и увеличаването на минерализацията на водата, зависи от дълбочината на циркулацията им – най-високи са в Драгиново и постепенно намаляват към кв.”Чепино”. Най-висока е температурата на водата в Драгиново – 94°С. С най-голям дебит е хидротермалното находище “Чепино” (62 л/сек). Тук водата е радонова (радиоактивна).
Хидротермалните находища в общината са четири – Чепино, Лъджене, Каменица и Драгиново. Общият дебит на минералната вода възлиза на около 175 л/сек със средна температура около 60°С. При модернизиране на водоснабдителната система на термалните води, общият дебит при върхово натоварване ще може да достигне 275 л/сек със средна температура 60°С. Велинградският термоводоносен басейн е един от най-крупните и сравнително добре проучени в цялата южнобългарска термална област. Водните му ресурси възлизат на не по-малко от 160 л/сек., от които 150 л/сек. са разкрити и подготвени за експлоатация. Огромните ресурси на този басейн са съсредоточени на територията на Велинград 140 л/сек. или 80 %. Половината от тези ресурси се падат на Чепинското находище, което има голяма радиоактивна мощност , превишава два пъти мощността на Нареченското находище. Минералните води на Велинград в количествено и качествено отношение съчетават едновременно курортните възможности на водите в Хисар, Баня – Пловдивско и Нареченски бани.

Табл. 1: Хидротермални находища

Находища	Извори	Дебит l/s	Температура °C	Минерализация mg/l	Радиоактивност /в Емани/
Чепино	18	70	22 – 48	0,20 – 0,24	68 – 73
Лъджене	48	35	22 – 60	0,20 – 0,60	4 – 17
Каменица	11	30	53 – 90,5	0,65 – 0,82	6 – 18

Източник: Общинска администрация Велинград

Сумарният дебит на естествените извори е около 110 л/сек с температура от 220 С до 780 С. Чрез сондажи дебита се увеличава на около 130 – 150 л/сек, а температурата достига до 910 С.

Всички води са хидрокарбонатни, натриеви, флуорни, сулфатни и др. с променлив йонен състав. Съдържанието на аниони и катиони в различните извори е различно. Минералните води имат още в състава си голямо разнообразие от редки и разсеяни елементи.Водоизточниците са групирани в трите квартала на града. В разположението им съществува температурна и геохимична зоналност. От юг към север нараства температурата, солевото съдържание, количеството на сулфатите, натрия, флуора и силициевия диоксид. Горещите води съдържат и сулфиди.

В квартал Чепино се намира един от най-големите термални извори в страната с дебит над 60 л/сек. Водите са алкални (карбонатни, сулфатни, натриеви) и флуорни с ниска минерализация до 0,24 г/л и температура до 48C^0. Отличават се с повишена радиоактивност от 70 до 80 емана. Съдържат сравнително повишени концентрации на волфрам, сребро и др.

В квартал Лъджене, по долината на река Луковица има 42 минерални извора и 6 сондажа. Температурата на водите нараства от запад на изток от 22^{0}С до 66^{0}С. По състав водите са предимно флуорни.От микроелементите присъстват антимон, индий и арсен.

В квартал Каменица се намират най-горещите минерални води с температура до 910 С. Те са сулфатно-хидрокарбонатни, натриеви флуорни (флуорид от 7 до 12 mg/l), силициеви (мета-силициева киселина – до 137 mg/l) и с по-висока обща минерализация до 0,82 g/l. Някои води имат хидросулфиди. От микроелементите се съдържат стронций, волфрам, галий, антимон, арсен и др.

Водните запаси и източници в района на общината – реки, карстови и минерални извори – са фактор, който е способствал за развитието на селищната мрежа, стопанската дейност и развитието на балнеолечебният отдих и туризъм като цяло.

2.5 Полезни изкопаеми

Районът не е богат на полезни изкопаеми, като изключим добрите залежи от представителите на нерудните изкопаеми като: - мрамор; гранит и др. Оскъдните находища от нерудни полезни изкопаеми не се експлоатират ефикасно. Единствено добивът на мрамор има стопанско значение. Най-известното мраморно находище Лепеница се намира на 12 км на юг от Велинград.

Злато в района на общината е добивано още от траките. В Сребрен, Писани скали, Семово и Бакалски колиби се срещат древни рупи, оставени от бесите. По-значителни златни рудни изяви се формират в три района – Бабяк, Сребрен и Пашово. Запасите са добре проучени, но рудите не са пригодни за промишлена експлоатация (Бабяк и Сребрен), а при с.Пашово има голяма перспектива за търсене на златосъдържащи руди.

Нерудните полезни изкопаеми са представени главно от брекча и мрамори . Гранит се добива в района на Мечкина река. В тихите заливни места на реките Чепинска, Мътница, Абланица, Лепеница и др., се добива пясък и чакъл.

2.6 Почви

Преобладаващите почви в общината са кафявите горски почви (89 % от общата площ). Песъчливо-глинести са кафявите горски почви и съдържат малко хумус. Характерна особеност на кафяви горски почви е липсата на оподзоляване в хумусния хоризонт при отсъствие на CaCO3 в основната скала и наличността на много ярко кафяво до червеникаво оцветяване. Тъмните кафяви почви са характерни за северните и близки до тях изложения. Отличават се с голямата си мощност, добре изразен хумусно- акумулативен хоризонт и малка скелетност. Имат големи запаси от

хранителни вещества и висок капацитет на активна влага. Това ги прави в повечето случаи почви с високи лесорастителни свойства, върху които успешно растат насаждения от бук, ела, смърч, бял бор и др. Светлите кафяви почви са характерни за южните и близки до тях изложения. Те са маломощни, със скъсен хумусен хоризонт и наличие на много скелет. Заемат се главно от различно продуктивни бялборови насаждения. Бук, смърч, ела – лош растеж и малка продуктивност. Механичен състав: КГП са с лек механичен състав. Отличават се с значителна скелетност. Лесорастотелни свойства: От гледна точка на горското стопанство КГП са твърде плодородни. Тук растат най-производителните букови и иглолистни гори. Поради релефа протичат интензивни ерозионни процеси, където лесорастителните свойства са лоши. Така и плитките на южни изложения почви.

Канелени горски почви в общината са разпространени около Чепинска река. Тези почви са средно хумусни, по съдържание на хумус приличат на сивите горски почви, слабо запазени с усвоим азот и фосфор. За подобряване на плодородието им се препоръчва наторяване и напояване. Имат рязка диференциация между хумусния и алувиалния хоризонти. Хумусният е с мощност 25–40 см, има канелен цвят и сбит до плътен строеж. Алувиалният хоризонт е мощен (до 70–80 см), глинест, уплътнен, червеникаво-кафяв. Карбонатите са измити на дълбочина 80–100 см и реакцията на почвата е слабо кисела. Съдържанието на хумус в орницата е около 2 % и почвите са слабо запасени с азот и фосфор и добре с калий. Физичните свойства на тези почви са неблагоприятни - слаба водопропускливост, при навлажняване набъбват, а при изсъхване се спичат, при обработка се къртят на твърди буци. Естественото им плодородие е слабо, но могат да се получават задоволителни добиви при добра агротехника.

Алувиално-ливадните почви са разпространени върху I и II надзаливни тераси на реките Доспат, Мътница и Чепинска. Те са богати на скални материали и на хумусни вещества, висоководопропускливи са и са подходящи за отглежда не на зеленчуци. Основните дейности за повишаване на плодородието им освен торене са насочени към предпазването им от заливане на реките, заблатяване и засоляване.

Рендзини (хумусно-карбонатни почви) **се срещат по поречието на р.Лепница.** Предпоставка за образуването им е наличието на карбонатни почвообразуващи скали. Разпространени са в комплекс с черноземите, смолниците, сивите, каneленитe и кафявите горски почви. Те са богати на хумус, сухи и силно дренирани почви.

Общото състояние на почвите в общината е добро. Основната задача е да се съхрани почвеното плодородие и да се запазят земите от замърсяване с пестициди, торове и петролни продукти. Във високите части на планината по поречията на реките основният проблем на почвите е свързан с ерозията. При връщането на обработваемата земя на собствениците, високите цени на препаратите за растителна защита и все по-честото използване на органични торове, ще доведе до постепенното нормализиране на почвения състав.

2.7 Флора и фауна

На територията на община Велинград се наблюдава голямо разнообразие на флората и фауната. Основните причини за разнообразието на растителността са височинните пояси, всеки от които е със специфичен набор от растителни видове. Основно значение за формирането на богатото растително разнообразие имат климатичните условия, сложният релеф, почвите, дейността на човека и др.фактори.

Растителността е изключително богата на видове – главно поради голямата вертикална амплитуда, която варира от 400 – 2 186 м.

В най-ниските части, в котловините и край реките (надморска височина до 500 м),

преобладават смесените дъбови гори (бяла върба, крехка върба, черна елша, черна топола, бяла топола и др.).
На сухите каменисти и припечни склонове в ксеротермния дъбов пояс преобладават:церът, зимният дъб, мъждряна, келявият габър, благунът, драката и др.
Значителна роля в състава на растителността в тези пояси играят тревните съобщества. Между тях на широко са разпространени: червената властика, орловата папрат, карталът, обикновената полевица и др. На една част от тях се отглеждат селскостопански култури (главно картофи).
В иглолистния пояс (надм.в 1 300 – 1 500 м) и по-рядко до 2 000 м, преобладават иглолистните гори – смърч, бял бор, ела,/ лиственица – много рядко, използува се като парково дърво най-често, интродуцирана е в България/ и малък брой изкуствено залесени със зелена дугласка. Дървесни видове: бял бор, смърч, ела, черен бор, бук, елша, ива, трепетлика, тополи, горскоплодни /джанка, дива круша, киселица/.
В иглолистния пояс (надм.в 1 300 – 1 500 м) и по-рядко до 2 000 м, преобладават иглолистните гори – смърч, бял бор, ела, лиственица и малък брой изкуствено залесени със зелена дугласка.
В субалпийският пояс (надм.в. 1 900 – 2 186 м), в растителната покривка се срещат: черна боровинка, червена боровинка, връшняк, зелена елша и др. В този пояс значително участие имат тревните формации – алпийският лапад, карталът, мечата ливадна трева и чернеещата властика.
Горският фонд заема 83.7 % от територията на общината, като за управлението му отговарят ДГС “Алабак”, УОГС “Г. Ст. Аврамов”, ДЛС “Чепино” обединено със закритото от 01.02.2013 г. ДГС “Чехльово”. За Община Велинград предстои изготвянето на горскостопански план за управление на общинските гори.
Растителността в района на общината е ценен източник на дървесина, фураж, хранителни продукти, лечебни растения и др.
Различните растителни съобщества имат климатична, вододайна, водоохранна и почвозащитна средообразуваща, санитарно-хигиенна и др. роли.

Горската растителност представлява естествен филтър за пречистване на замърсения въздух. Растителността е основен фактор при формирането на природната среда и поддържането на екологическото равновесие в нея.
Животинският свят се отличава с голяма пъстрота, като безспорно най-голям интерес представляват птиците – лещарка, калугерица, кукувица, козодой, щъркеловите, нощните и дневните грабливи птици.
В планинските райони се срещат: вълк, лисица, таралеж, къртица, невестулка, пор, заек, мечка, глигани, дива коза, дива котка, сърна, елен, скален орел, сокол, ястреб, глухар, скална яребица и др.
Във Велинградската община са проучени 133 вида защитени животни, от които 101 вида са птици.
Поради този факт някои територии от общината са включени в системата “Натура” по две директиви – за местообитанията и за птиците. Като цяло състоянието на дивеча тук е сравнително стабилно, но съществуващата система за опазване на дивечовото разнообразие не създава условия за опазване на дивите животни и техните местообитания.

3. Селищна мрежа

Община Велинград е създадена с указ № 2295/ ДВ брой 101/26.12.1978 г. който определя седалищата и състава на общините в Република България. През 1987 г. община (селищна система) Сърница е закрита и с Указ № 3005, ДВ, бр. 78/1987 г., и населените места (3), включени в състава и се присъединяват към община Велинград. Отново с Указ 177 ОТ 22.07.2014 г. на президента на Република Бългасрия са утвърдени нови граници на община Велинград., като гр. Сърница и селата Побит камък и Медени поляни са обособени отново в община. Селищната мрежа в територията на общината се е формирала в зависимост от природните и теренни условия и с оглед развитието на поминъка на населението. Тя се състои от 21 селища, 1 град и 20 села.

Съгласно Наредба № 7 на МРРБ/22.12. 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видови територии и устройствени зони, селищата от община Велинград попадат в следните категории:

- в категорията “ малки градове” - гр. Велинград ;
- големи села (с население от 2000 до 5000 жители)– с. Драгиново;
- средни села (с население от 1000 до 2000 жители) - 3 села (с. Грашево, с. Кръстава и с. Света Петка);
- малки села (с население от 250 до 1000 жители) - 7 села (с. Абланица, с.Алендарова, с. Биркова, с. Всемирци, с. Долна Дъбева, с. Пашови и с. Рохлева);
- много малки села (с население до 250 жители) - 9 села (с. Бозьова, с. Бутрева, с.Враненци, Горна Биркова, с. Горна Дъбева, с. Кандови, с. Цветино, с. Чолакова, с. Юндола).

Освен функционален, градът е и пространствен център. Като цяло селищната мрежа може да се определи като мозаечно-дисперсно разположена в територията.

Средната селищна гъстота (3.5 селища на 100 км^2) е малко по-малка от тази за страната (около 4.8), но по-голяма от област Пазарджик (около 2.6). Селищата не са разположени равномерно на територията на общината. Общинският център – Велинград, е разположен ексцентрично в границите на общината. По-голямата част от населените места са в западната част на общината. От центъра на Велинград до най-близкото населено място, разстоянието е от 4 км (Драгиново).

По степен на урбанизация на община Велинград е 62.9 %. Градското население е с по-ниска от средната стойност за страната - 72.5 %, но по-висока от средната стойност за областта – 62.2 %.

Структурата на първичния социален сервиз е почти огледален образ на тази категория селища и възрастовия профил на населението им. Само в 7 от общо 20 села има функциониращи училища. В повечето села няма лекарски практики. Центърът компенсира с пълен набор от добре развити услуги на селищно, общинско и ниво.

В сравнителен план сред населените места по степента на развитост на селищните си функции се откроява общинския център гр. Велинград. Интегриращите му възможности са основно по линия на административните и някои от социално обслужващите му функции – образование, здравеопазване и социални дейности. По отношение на икономическите и на другите обслужващи функции и влиянието им върху останалите селища в общината гр. Велинград е безспорен лидер и притегателен център за заселване.

По степен на благоустроеност, селата имат сходни характеристики – всички са електрифицирани и водоснабдени и разполагат със значителни зелени площи. Сравнима е и благоустроеността на уличната мрежа – няма канализация и някога изградената с трайна настилка улична мрежа, сега е повсеместно в лошо състояние.
В сравнителен план сред населените места по степента на развитост на селищните си функции се откроява общинския център гр. Велинград. Интегриращите му възможности са основно по линия на административните и някои от социално обслужващите му функции – образование, здравеопазване и социални дейности. По отношение на икономическите и на другите обслужващи функции и влиянието им върху останалите селища в общината гр. Велинград е безспорен лидер и притегателен център за заселване.
Като пространствена структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се дължи на демографските и функционални характеристики. Общината има нужда от целево създаване най-малко на два допълващи центъра –с. Света Петка и с. Грашево.

4. Състояние на местната икономика

4.1 Отраслова структура на общинската икономика

По данни на „Отдел статистичеси изследвания“ Пазарджик, през 2015 г. в икономическия комплекс на община Велинград функционират 1438 фирми, които са произвели продукция на стойност **163 932** хил.лв. и са осигурили заетост на 6 203 души.

Табл.2 Основните показатели на стопанските единици /нефинансов сектор/ за 2014 г. и 2015 г. в община Велинград са илюстрирани в следващите таблици:

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Заети лица[2]	Наети лица[2]	ДМА
	Брой	Х и л я д и л е в о в е		Б р о й		Х.лв
1	2	3		4		5
2014 година						
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ВЕЛИНГРАД	**1 549**	**183 046**	**310 411**	**6 759**	**5 698**	**129 700**
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	136	4 985	6 166	348	235	6 493
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	..	..	..	..		
C ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	243	75 613	87 226	2 156	2 014	25 367
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	4	..	..	7	..	..
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	3	..	..	..	..	..
F СТРОИТЕЛСТВО	41	5 891	6 310	115	95	2 033
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	645	27 060	129 329	1 560	1 116	13 430
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	53	13 276	14 612	234	201	2 741
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	184	31 694	38 171	1 243	1 126	50 673
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	12	1 820	2 067	72	62	998
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	42	2 773	3 441	58	32	11 938
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	47	1 112	1 139	113	74	1 378
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	15	880	914	49	34	412
P ОБРАЗОВАНИЕ	..	81	88	7	3	..
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	51	13 723	16 438	594	547	9 345
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	15	223	248	20	13	268
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	50	879	921	100	60	176
2015 година						
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ВЕЛИНГРАД	**1 438**	**163 932**	**280 246**	**6 203**	**5 227**	**126 200**
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	145	6 258	7 919	366	233	9 404
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	..	..	..	-	-	-
C ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	167	48 338	56 011	1 556	1 471	22 077
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	4	..	..	..	..	..
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	..	..	..	..	..	..
F СТРОИТЕЛСТВО	39	10 878	12 064	162	141	4 321
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	608	29 756	124 662	1 492	1 092	12 515
1	2	3		4		5
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	52	10 527	11 264	228	194	2 255
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	170	34 150	40 791	1 318	1 202	48 098

J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	9	1 676	..	57	..	..
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	40	1 471	1 800	42	16	11 363
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	50	1 324	1 376	93	60	649
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	17	1 128	1 406	51	39	487
P ОБРАЗОВАНИЕ	7	74	74	9	4	..
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	53	13 853	16 275	596	548	8 757
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	16	311	358	26	18	992
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	57	1 030	1 099	115	73	148

По показателя приходи от дейност най-голям дял на общинската икономика се пада на сектора на услугите 71,20%, от които 43.8 % се падат на търговията и ремонта на автомобили и мотоциклети и 14.6 % на хотелиерство и ресторантьорство. На второ място е сектора на индустрията с 20.0 %, от които с най голям дял е преработващата промишленост. Последното място заема селското и горското стопанство на което се пада дял от 2.8 %.

От представените в таблицата данни за приходи от дейност е видно, че с най -голям дял и с перспектива за развитие е този на услугите и в частност на дейностите пряко свързани с туризма, за чийто развитие в общината има неизползван потенциал. Секторът на услугите е най-динамично развиващият се. В него функционират 75.0 % от регистрираните на територията на общината икономически субекти, предимно микро предприятия.

В община Велинград в сектора на индустрията (промишлеността) водещи са следните фирми:

- **Дърводобив и дървопреработване** – Това е водещият отрасъл на общинската икономика. Ежегодно в общината се добиват около 150 000 м^3 дървесина.

Броят на малките и средни дървопреработващи предприятия е над 350. Те работят почти изключително за износ (предимно за Гърция и Турция). Мебелните предприятия са концентрирани главно във Велинград - "Стела 97" – производство на мебели; ЕТ "ММ-Метко" – производство, проектиране и монтаж на мебели за дома, офиси и хотели; "Мебелна фабрика Братя Коцеви" ООД, "АМОС АБ" ЕООД; ЕТ „Агро Арапов – Серафим Арапов" и др., както и много фирми дървопреработватели и производители на палети, еко брикети и др.

Основен проблем пред този сектор на промишлеността е следният – стремежът за постигане на по-голяма печалба, довежда до нарушаване на баланса на горите. Поради което е необходимо да се промени охраната и експлоатацията на горите.

Създаване на стимули на предприемачите в мебелното производство, които да затворят производствения цикъл от добива на дървесина до крайния продукт – мебели и фасониран дървен материал, както и възможност за дългосрочно договориране на дървесина с цел подобряване на производствата, планиране в по—дълъг период, инвестиране в техника и не на последно място разкриване на нови работни места.

- Машиностроене – Представено е главно от "Роботика" ЕООД – производство на медицинска, лабораторна и фармацевтична техника и ВСК КЕНТАВЪР - ЗММ ЕООД– дървопреработващи и металорежещи машини. Като странична дейност тук се произвежда и работно облекло.

- Хранително-вкусова промишленост - Това са главно малки и средни предприятия. По-големите между тях са „Маринели" ЕООД, "Бони оборот" и "Хлебозавода".

Продукцията на тези предприятия задоволява нуждите на общината от хранително- вкусови продукти. Необходимо е този сектор да се разшири и модернизира с оглед на развитието на балнеологията и туризма.

- Добив на нерудни изкопаеми - Добивът на мрамор и гранит е силно ограничен в сравнение с годините преди преминаването на страната към пазарно стопанство.

Най-големият производител на мраморни и гранитови изделия е фирма "Минерали-М" ООД. Освен с производство, тя се занимава и с проектиране и доставка на тези изделия.

Като ново производство в този сектор се утвърди бутилирането на трапезна минерална вода.

Тя намира добър прием на пазара, както в страната, така и в чужбина.

- **Строителство** – В последните години във връзка с намаляващия обем на строителството, се наблюдава спад в този сектор на икономиката. Това е отрасълът, който бързо реагира на пазарното търсене. В общината са през 2015 г. са регистрирани 39 фирми, занимаващи се със строителство, като произведената продукция е била за 10878 хил. лева.

Структура на стопанските единици

По отношение на размера на действащите фирми, като гръбнак на общинската икономика се явяват микро (91.5 %) и малките фирми.

Табл. 3 Групи предприятия

Групи предприятия според заетите в тях лица	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Заети лица[2]	Наети лица[2]	ДМА
	Брой	Хиляди левове		Брой		Х.лв.
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ВЕЛИНГРАД	**1 438**	**163 932**	**280 246**	**6 203**	**5 227**	**126 200**
Микро до 9 заети	1 316	55 802	112 297	2 505	1 627	47 466
Малки от 10 до 49	102	58 486	111 354	1 940	1 867	31 607
Средни от 50 до 249	20	49 644	56 595	1 758	1 733	47 127
Големи над 250	-	-	-	-	-	-

Източник НСИ

По отношение на приходи от дейност водеща роля през 2015 г водещи са малките и микро фирмите, които реализират 223 651 хил. лв. (79,80%) от приходите от дейност.

4.2 Инвестиционна активност

За нея може да се съди по ръста на ДМА. Ако за 2014 ДМА в общината са били 129700 х.лв., то през 2015 г. те са 126200 х.лв.

По икономически дейности през 2015 г. спрямо 2014 г. има нарастване на ДМА единствено в селското и горското стопанство с 44,8 %, в другите дейности се отчита намаляване на статията. Това намаляване означава малък ръст на ДМА и по-голямо намаляване в следствие на натрупване на амортизационни отчисления.

Намалената инвестиционна активност забавя постигането на по-висок и устойчив икономически растеж в общината.

Особено важни за развитието на икономиката са и преките чуждестранни инвестиции. ПЧИ). Освен с директното си значение за развитието на икономиката, те са и индикатор за инвестиционната атрактивност на общината. Данни за общината в новите и граници не са публикувани от НСИ или БНБ.

На територията на общината има само 2 структури работещи в подкрепа на бизнеса. В град Велинград се намира Агенция за регионално развитие (НПО), която има за цел подпомагане на частния бизнес на МСП. Агенцията консултира и подкрепя техни проекти. Тя е със статут на неправителствена организация (НПО).

Важна структура в подкрепа на бизнеса е и местната инициативна група (МИГ) Велинград. Която инициира и реализира проекти, които са в подкрепа на общинската икономика, като последния е по Програмата за развитие на селските райони, реализиращ се от „**МИГ – Белово, Септември, Велинград“**

Изводите, които се налагат от прегледа на стопанското развитие на общината са:

- Недостатъчен е размерът на инвестициите за обновяване на технологичното оборудване;
- Недостатъчна и с незадоволително качество е бизнес- инфраструктура в общината;
- Ниска е степента на конкурентноспособност на производствените предприятия;
- Намаление на чуждестранните инвестиции вследствие на глобалната икономическа криза през последната година.

По отношение на развитието на науката и иновациите в общината, трябва да се отчете факта, че в нея няма нито едно звено, осъществяващо такава дейност.
Също трябва да се каже, че в общината няма направена инвестиция за НИРД за последните години.

Туристическо развитие

Стопански измерения на туризма: СПА и уелнес туризмът, Балнеотуризмът и съпътстващите ги услуги са едни от традиционните структурни опори на общинската икономика. Всички предходни анализи изтъкват значимия туристически потенциал на община Велинград. Преди да бъде представен актуализираният му вариант, следва да се оцени настоящото развитие на туризма в стопанските му измерения.

В областен план, община Велинград (с 314 хил. нощувки) категорично отстоява първа позиция пред областния център Пазарджик (25472) и следващите го по реализирани нощувки – Батак (8213), Панагюрище (7044), Стрелча (3295), Пещера (3095)[1].

4.3 Туризъм

Основните данни за развитие на туристическата инфраструктура в града са следните:

Табл.4 – Основни показатели на турисическата инфраструктура

Общини	Места за настаняване - бр.	Легла - бр.	Легла-денонощия - бр.	Стаи - бр.	Реализирани нощувки - бр.	Пренощували лица - бр.	Приходи от нощувки - лв.
2015 г.							
Велинград	26	2907	965731	1355	436827	168889	20625956
Сърница	1	36	13140	18	..	..	..
2014 г.							
Велинград	28	2968	995130	1399	384221	147251	18195113

Източник НСИ

Положителен и обнадеждаващ е фактът, че през последните години, броят на реализираните нощувки в общината се е увеличил с над 27% (значително по-динамичен ръст от този в района и в страната). Макар и с типичните за сектора колебания през годините, Велинград демонстрира решимост да оползотвори ресурсите си за балнео и спа туризъм и много алтернативни форми в широк диапазон от еко- и културен, до конферентен, ловен и риболовен.
Реализираните нощувки през визирания период се колебаят в диапазона 314-437 хиляди. Делът на приходите от нощувки (регистрираните) в общинската икономика е твърде скромен – 7,47% . Средната цена на услугата „нощувка" е около 47 лв., при малко по-скъпа в Пещера – 51 лв. Като цяло, под-отрасъл „хотелиерство и ресторантьорство" формира дял от 14,6% в нетните приходи от продажби за 2011 г. Добавяйки съпътстващите туризма услуги, се получава структуроопределящ дял в общинската икономика.
Това са фактите. Развит е туризъм със стратегически за общината измерения. Основен принос имат балнео и спа туризмът (без да е изчерпан ресурсният капацитет на минералните води).

[1] Данни от 2013 г.

Донякъде се оползотворяват общинските ресурси за екологичен, ловен и културен туризъм. Голяма част от реализираните нощувки не са статистически регистрирани и този факт не позволява точни количествени характеристики.
От 2006 г. в община Велинград се изпълнява Стратегия за развитие на устойчив туризъм, призвана да съхрани идентичността и да развие потенциала на дестинация „Велинград" и дестинация „Район Велинград":
В района няма и не се допуска стимулирането на силно развити неустойчиви форми на туризма, свързани с промяна на естествения ландшафт, мащабни застроявания, увреждане на природата чрез изграждане на съоръжения или по друг начин.
В района не се развиват и не се стимулират форми на туризъм, свързани с увреждането на социалната среда, елементите на културното или природно наследство.
Местните предприемачи развиват или желаят да развиват устойчив туризъм в тези населени места и техните землища.
Социо-културните граници на района са обособени и различими.
Предлаганите туристически продукти и услуги в региона са свързани с уникалните особености и идентичността на региона.
Традиционните обичаи, кухня, занаяти, фолклор са запазени, практикуват се и се предлагат като атракции от местните предприемачи.
Наличие на транспортно-комуникационната обвързаност на територията и курортно-туристическите ресурси.
Местната общност има нагласа да подкрепя и осъзнава необходимостта от опазване на природното и културно наследство и развитието на устойчив туризъм.
Строителството на нови сгради в региона се съобразява с традиционната за региона архитектура по отношение външния вид и размера на сградите.
Стратегията вече седма година гради туристическия сектор на Велинград за реализация на общоприетата визия:
„Туризмът във Велинград, общината и прилежащия туристически район се развива на основата на съхранените природни и антропогенни ресурси и естествения ландшафт. Велинград запазва марката на водещ термален център и знака "Спа-столица на България", и се развива ускорено като първокласен балнеолечебен и спа курорт".
Основна стратегическа цел в развитието на устойчив туризъм в община Велинград и прилежащия туристическия район е "Превръщането на Велинградския туристически район във водеща туристическа дестинация в балнеолечението и спа-туризма в Европа през периода 2007-2013 г. с трайно предлагане на целогодишен туристически продукт"
Тази цел се реализира чрез пакет от 4 стратегически цели, конкретизирани чрез под-цели и мерки:

- **Стратегическа цел 1.** Съхранение и устойчиво използване на природните ресурси.
- **Стратегическа цел 2.** Съхранение и устойчиво използване на антропогенните туристически ресурси.
- **Стратегическа цел 3.** Стимулиране на устойчивото социално-икономическо развитие на община Велинград
- **Стратегическа цел 4.** Развитие на Термален център Велинград и прилежащия туристически район като дестинация за устойчив туризъм.

След седемгодишно прилагане на горната стратегия могат да се отчетат много и видими промени в желаните насоки, но все още остават нерешени проблеми в сферата на инфраструктурата, маркетинга, предлагането на комплексни/разнообразни туристически продукти. Безпроблемни са само средствата за подслон. Община Велинград разполага с адекватна база за настаняване – както в количествено , така и в качествено отношение. Освен тринадесетте специализирани хотели от висока категория (4 и 5 звезди), базата за настаняване съдържа множество семейни хотели, къщи за гости и отделни стаи в обитавани домове („Грандхотел Велинград", „Балнеокомплекс АкватониК", „Velina Spa Hotel", „Spa Club Bor ", „Балнео СПА Хотел Свети Спас",„Двореца Спа Хотел", „Lucky Light Boutique Hotel & Spa", „Park Hotel & Spa Maxi", „Спа Хотел Клептуза", „Здравец Хотел", „Парк Хотел

Олимп", „Спа Хотел Холидей", „Спа Хотел Рич").
Следва да се отбележи, че официалната статистика е регистрирала само 3422 легла към началото на 2012 г., а през 2015 те са 2907 като в тях не влизат къщи за гости, хижи и некатегоризирани обекти.
И така, дефицитите не са в настанителната база, а в туристическите продукти и тяхното маркетиране. Обобщената диагноза на туристическия сектор в общината е: „неоползотворени докрай туристически ресурси, сравнително евтин туризъм".

Туристически ресурси и потенциали

Пренасяйки предишна оценка и планирани действия от общинския план, може да се пре-потвърди и едно от стратегическите направления за развитие на общината и в новия планов период – „развитие на устойчив туризъм". Община Велинград е „дарена" с богати ресурси и възможности за широк диапазон от туристически продукти:

Балнеоложки туризъм: Той е дългогодишна традиция и основна туристическа форма, но обслужваща предимно ниските сегменти в туристическия пазар. Излизането в по-скъпите нива налага маркетиране на курорта в европейските туристически борси и пред големи туроператорски фирми с цел разработване програми за привличане интереса на чуждестранни туристи към региона. Необходимо е и партньорство с други балнеоложки курорти от страната и чужбина.

Алтернативен туризъм: Счита се, че община Велинград има потенциал за развитие на екологичен и селски туризъм. Оползотворяването на финансовите ресурси на ПРСР за целта следва да доведе до сглобяване на завършени, продаваеми продукти, повишаващи атрактивността на района и разнообразяващи основното предлагане в балнеологията.
Бизнес/конферентен туризъм: Условията за балнеолечение са и условия за уелнес и спа услуги, съчетани с тим билдинг и конферентен туризъм. Проблемът с отсъствието на съвременна оборудвана конферентна база с достатъчен зален капацитет вече е решен.
Туризъм за спорт и рекреация: Велинград може да се превърне в чудесна тренировъчно-възстановителна база за професионален спорт. Необходимо е изграждането на специализираната спортна инфраструктура.
Културно-исторически туризъм: Собственото културно наследство на Велинград, обогатено от силните културни факти от съседни общини, е достатъчна база за поне двудневна програма, обогатена с релаксиращи спа процедури и събития от богатия културен календар на района.
Лов, фото-лов, риболов: Общината има всички предпоставки за организирано и индивидуално практикуване на хоби туризъм в тези сфери. Разкриване на по широко партньорство между хотели, тур оператори и горски, и ловни стопанства с цел удовлетворяването на растящите нужди и спектър от почиващите хора на територията на общината.
Развитието на туризма ще продължи да се локализира по видове във вече специализираните зони:

- Град Велинград - балнеолечение и спа-туризъм, културен туризъм, здравно-климатичен туризъм, конгресен, религиозен и спортен туризъм;
- Юндола – Куртово – Белмекен - еко-, климатичен-планински, ски-, вело-туризъм, лов и риболов;
- Сютка - еко-, ски -, маршрутно-познавателен туризъм, лов и риболов;
- Селата от планинската яка - селски и агро-, маршрутно-познавателен, ски-, крайпътен туризъм, лов и риболов.

Като основен приоритет в туризма, през следващия период безспорно предстои да се изявява балнеолечението и спа-туризма, като използването на богатството от минерална вода за лечебни, профилактични, ваканционни, развлекателни цели ще затвърди първостепенното си значение във Велинград.

Настанителната база разполага с достатъчен капацитет и адекватен стандарт. Легловият фонд от над 4000 легла е разпределен в балнео- и спа- хотели, почивни бази, семейни хотели,

къщи за гости и самостоятелни стаи за настаняване.
Туристическият потенциал на община Велинград е съхранен и следва да се пренесе в новата й стратегия като съществен ресурс за развитие. Развитие във всички изброени проблемни насоки. Развитие, насочено към всички възможни форми на туризъм – балнеоложки, културен, конферентен, спортен, маршрутно-познавателен, селски, ловен, риболовен.

Набелязаното и многократно мотивирано развитие ще стане възможно само след преодоляване на «местния егоизъм» (всяка община се стреми да развие собствен продукт). Необходима е единна областна, дори регионална туристическа стратегия и координирана програма с приоритизирани намеси.

Синтезираният анализ на сектора изтъква следните предимства, слабости, възможности и заплахи за развитието му:

Силни страни

- *Силни туристически ресурси* - разнообразие от уникална природа и минерални води, създадена добра антропогенна среда, съхранено културно-историческо наследство, фолклорна идентичност, традиционно земеползване, привлекателни природни ландшафти и благоприятен климат;
- *Добра достъпност* - в северната част на Родопите, близо до столицата и до Пловдив - град с богато и уникално културно-историческо наследство, близост до зимния център Банско и богатото тракийско поле. Има добри транспортни връзки с еврокоридори 8 и 4. Трансфер от аерогара София - за 2 часа;
- *Мощен геотермален ресурс* - многообразие на физико-химически свойства и лечебни качества на минералните води в Термалния център Велинград; Създадени са няколко термапаркове, около хидротермалните находища Чепино, Лъджене, Каменица, Драгиново;
- *Добре изградена инфраструктура* – пътища, комуникации, електроснабдяване, водоснабдяване. Създадени са информационни туристически центрове.
- Добра туристическа инфраструктура – за настаняване и хранене на туристите. Има значително развити сектори на балнеологията, медицинския (здравния) туризъм, санаториалното дело и спа-туризма;
- *Добри условия за активен спорт* и разнообразяване на свободното време – минерални басейни в курортите, ски-писти, екопътеки, маршрути и др.;
- Наличие на предварителни проучвания и проекти за създаването на *спортно-технически комплекс "Сютка"*, който е с национално и международно значение;
- Професионална гимназия по туризъм "Ал. Константинов", която подготвят кадри за туристическата индустрия;
- Частен колеж по икономика и туризъм „Булпрогрес – Велинград”, който подготвя кадри за туристическата индустрия;
- Наличие на *опит и традиции за обслужване на туристи*. Конкуренцията между предприемачите е допълнителен стимул за развитие на услугите;
- *Туристически сдружения и информационни центрове*, *консултативен съвет* по туристизъм към община Велинград – добра институционализация на сектора, предпоставка за развитие на желания устойчив туризъм;
- ОП ”Туристически информационен център” Велинград – Подпомага дейността на местните органи на самоуправление при представяне на община Велинград.

Слаби страни

- Концесиите за предоставяне на минерална вода се раздадени в произволни количества, но главно за нуждите за балнеопроцедури и лечебни цели. Това положение неминуемо води до неефективност и криза в ползването на минералните води;
- Общата инфраструктура в региона се нуждае от подобряване и от по-добро поддържане - улици, водоснабдяване и канализация, улично осветление, управление на отпадъците, пътища между населените места и др. Туристическата

информационна инфраструктура в населените места и между населените места трябва да бъде развивана;

- Не са използвани всички възможности на културните и историческите ресурси за включване в туристически продукти - не са социализирани и интерпретирани;
- Липсва специализирана атракционна инфраструктура в общината и района;
- Все още биоразнообразието не е достатъчно проучено като възможност за предлагане на атракции за посетителите. Това намалява възможностите за разработване на туристически пакети и предоставяне на информация за туристите;
- Маркетингът и рекламата на дестинацията - не са достатъчно организирани и координирани и не се осъществяват системно, целенасочено и ефективно;
- Слаба страна на човешките ресурси е липсата на достатъчно информираност и разбиране за същността на устойчивия туризъм. Професионалната квалификация на предприемачите, уменията и нагласите за обслужване на туристи както и чуждоезиковите умения се нуждаят от развитие;
- В областта на бизнеса липсват традиции във взаимодействията и партньорствата. Тази слаба страна характеризира и водещото взаимодействие м/у институциите и НПО;
- Слаба страна на съществуващите туристически продукти е недостатъчното количество и качество на специализирани интерпретативни програми, които отразяват съвременните тенденции на предлагане на информация и преживявания;
- Част от базата за настаняване на туристи на територията на общината се нуждае от подновяване и осъвременяване - особено извън град Велинград;
- Институционалното ниво на развитие на устойчивия туризъм се нуждае от нарастване на местния професионален капацитет за управление на промените в туристическото развитие;
- Забавяне одобряването на нормативната уредба за въвеждане на стандарти за предоставяне на спа услуги;
- Забавяне в нормативната уредба за прилагане на Закона за туризма за формиране на туристически райони.

Възможности

- Главното предимство, превръщащо Велинград в уникален здравен термален център, е наличието на множество термални зони с достатъчен дебит, разнообразни физико-химически свойства и лечебни качества на минералните води. Комплексното използване на това предимство е изключителна възможност за развитие;
- Доизграждане на транспортната и техническата инфраструктура;
- Развитието на система за доброволно сертифициране на устойчиви туристически услуги ще повиши конкурентоспособността на дестинацията;
- Наличие на цялостна държавна политика за управление туризма и на околната среда;
- Благоприятна среда за развитието и маркетинга на специфичните туристически продукти на устойчивия туризъм, основаващ се на ползване на природни ресурси и атракции;
- Благоприятна среда и инициативи за създаване на термопаркове и комплексно използване на минералните води – това ще повиши конкурентоспособността на Велинград и прилежащия туристически район;
- Усвояване на средствата за развитие на туристически атракции по оперативните програми.

Заплахи

- Глобалните промени в климата, замърсяването на въздуха и водите, изсичането на горите, наводненията и свлачищата, бракониерството, иманярството могат да

предизвикат сериозни промени в ресурсите за развитие на устойчивия туризъм;

- Продължителна икономическа криза и забавено възстановяване;
- Неразбиране на необходимостта от опазване на горите и комплексно използване на минералните води, на природното и културното наследство;
- Забавяне на законовата уредба в подкрепа на малкия и среден бизнес, насочен към развитие на устойчиви туристически услуги;
- Липсата на проучвания за разумния капацитет на туристическата дестинация – риск от претоварване и нежелателно антропогенно повлияване на природните комплекси – водещо до общо понижаване на качеството на туристическите продукти;
- Сключения през 2009 г. концесионен договор с "Ресурс 1 за добив на волфрам в района на Грънчарица е вида заплаха за развитие на туризма

В заключение, актуализираният анализ на туристическия сектор препотвърждава конкурентните предимства на община Велинград и прилежащия туристически район за развитие на устойчив туризъм:

- Дестинация "Велинград" е с добра достъпност и то в среда с множество туристически алтернативи – като пространствени локализации и форми;
- Велинград и районът предлагат разнообразни процедури с минерална вода и уникални атракции в планината;
- Историческо и културно многообразие, което позволява създаване на разнообразни туристически продукти. Има затвърдени традиции в организацията на туристическия бизнес и съградена физическа среда.

4.4 Горско стопанство

Общата площ на ***горските територии на общината е*** **50653,5** ***ха***, което представлява 83.8 % от общинската територия. Горските територии се стопанисват от Държавно горско стопанство “Алабак” (Велинград), от Учебно-опитно горско стопанство “Георги Аврамов” (с. Юндола), от Държавно ловно стопанство “Чепино” и от Държавно горско стопанство “Чехльово”.

Наред с основните задачи на УОГС “Георги Аврамов”, насоките в различните групи гори (горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, защитните и рекреационни гори и земи, и в защитените природни територии) са съобразени с учебно-опитния характер на стопанството, тъй като то изцяло служи като учебна и опитна база на Лесотехническия университет.

Голямото разнообразие в надморската височина и разнообразния релеф на общината определят разнообразието на микроклиматичните особености, а оттам и на почвените и растежните условия.

В типологично отношение горската растителност е разпределена в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-700 м н.в.) и Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни (700-2000 м н.в.).

От естествено разпространените най-широко участие имат бял бор, черен бор, ела, смърч, бяла мура, бук, горун, цер, трепетлика, ива, бреза, мъждрян, габър, келяв габър, шестил и др. в чисти и смесени формации. Във височинния пояс над 1750 м. са разпространени високопланински смърч, бялборови-смърчови и елово-букови формации.

От изкуствено внесените видове чрез залесяване най-голямо участие имат иглолистни култури - смърч, бяла мура, ела, бял бор, черен бор, дуглазка, веймутов бор, лиственица, от широколистните - бреза и др.

От *храстовите видове* се срещат: хвойна, леска, шипка, дрян, черен бъз, червен бъз, къпина, диворастяща малина, ракита, синя смрика, високопланинска смрика, глог и др. *Тревната покривка* е съставена от житни (класица, овсига, власатка, главица, подъбиче и др.), папрати, лазаркиня, лузула, подбел, заешки киселец, ягоди, боровинки и др.

На фона на намаляване и спиране на производството на предприятия в района, и освобождаване на работещите в тях, горското стопанство като отрасъл, развитието на

дейностите, свързани с дърводобива, възпроизводството, ползването и опазването на горите създават заетост и поминък на част от населението, като предлагат работни места за постоянни и сезонни (временни) работници. С това се помага за решаването на тежките социални проблеми във връзка с голямата безработица в района. От значение за населението са и страничните ползвания на гората. Те носят допълнителни доходи на населението.
На територията на горския фонд се осъществяват и редица *странични ползвания*. В голяма част от територията на горския фонд се разрешава паша на едър и дребен добитък (в т.ч. във високопланински и горски пасища), но възможностите не се използват пълноценно. Добиват се листников фураж, трева и сено от поляните за прехрана на домашните животни, новогодишни елхи, дръвчета за озеленяване, смола, иглолистна вършина от бял бор и ела за нуждите на фармацевтичните заводи, картофи от временни ниви в далекопроводните просеки. Има добри условия за добив на горски плодове (боровинки, малини и др.), билки (риган, жълт кантарион, бял равнец, мащерка, мечо грозде и др.) и диворастящи гъби (манатарка, пачи крак).

На стопанствата в териториалния обхват на Велинградска община предстои извършването на сертификация и изготвянето на планове за многофункционално стопанисване на горите, т.е. очаква се повишаване на интереса от страна на обществото и възможност за чуваемост между всички институции и заинтересовани страни с цел подобряване на битието на хората, гарантиране устойчивостта на горските ресурси и засилване на прозрачността при управлението им.

В държавните горски и ловни стопанства работят квалифицирани и обучени кадри. Във Велинград се намира една от елитните Професионални гимназии по горско стопанство в страната.

4.5 Селско стопанство

Селскостопанският фонд на общината включва 80787 дка, от които 54878 дка (68.0 %) са обработваема земя. Необработваеми земи са 20456 дка, или 25.3 %.
Общината спада към селските райони в България, които се определят като:”компактна част от националната територия, включваща села и град с основна функция горско стопанство, земеделие и допълващи дейности – рибовъдство и селски туризъм”.

Растениевъдство

Основно обработваемите площи са заети със следните култури:

Табл.5 Засети площи

	2015 – дка.	2016 – дка.
Картофи	3300	3200
Пшеница	950	900
Малини	300	500
Хмел	200	200
Царевица	-	200
Овес	200	200
Слънчоглед	200	-

Източник:Областна служба“Земеделие“

Преобладаващият тип производители са многобройните дребни еднолични производители с относително малки парцели земеделска земя.

Животновъдство

Животновъдството има допълваща функция. То се развива във ферми и лични стопанства. През 2016 година в общината са отглеждани следните животни.

Табл.6 Отглеждани животни

Вид животни	брой
Говеда	3130
Овце	7621
Кози	319
Свине	7
Коне	259
Кокошки носачки	4500
Кучета	9
Пчелни семейства	576

Източник:Областна Агенция по безопасност на храните

5.Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

5.1 Демографско състояние и тенденции

Икономическата криза дава отражение и в задълбочаването на демографските проблеми, свързани с процесите на раждаемост, смъртност, миграция на населението и не на последно място задълбочаване на диспропорциите в териториалното разпределение на населението в страната. Показателите за общо демографско развитие на община Велинград я поставят в сравнително по-благоприятни позиция спрямо другите общини от област Пазарджик.

Община Велинград е на 2 място на ниво NUTS 4 в област Пазарджик по ***брой на населението*** – 35 757 души към 01.02.2011 г., което представлява 14.8 % от населението на областта. В разпределението на населението на общинско ниво съществува ясно изразен дисбаланс между град Велинград и останалите населени места. Населението на град Велинград към началото на 2011 г. е 22 602 д. (55.5 % от населението на общината). Сред другите населени места в общината с относително по-голям брой население са с. Драгиново с 3 579 д., а село Бозьова (52 д.) – с най- малък брой.

За периода между двете преброявания населението на община Велинград намалява с – с 1975 души (-5.5 %), като прираста на намалението е значително по-благоприятни стойности от средните за страната, Южния централен район и на областта.

Табл:.7Население в община Велинград към 1.2.2011 г.

Статистически район, област, община, населени места	Население към:		Прираст	
	01.3.2001	01.2.2011	брой	%
БЪЛГАРИЯ	7 928 901	7 364 570	-564 331	-7,1
ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН	1608102	1479373	-128729	-8,0
ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК	310723	275548	-35175	- 11,3
ОБЩИНА ВЕЛИНГРАД	37728	35757	-1975	-5,5
ГР.ВЕЛИНГРАД	24818	22602	-2216	-8,9
С.АБЛАНИЦА	307	376	69	22,5
С.АЛЕНДАРОВА	245	272	27	11
С.БИРКОВА	382	421	39	10,2
С.БОЗЬОВА	80	52	-28	-35
С.БУТРЕВА	159	179	20	12,6
С.ВРАНЕНЦИ	174	169	-5	-2,9
С.ВСЕМИРЦИ	330	311	-19	-5,8
С.ГОРНА БИРКОВА	431	212	-219	-50,8
С.ГОРНА ДЪБЕВА	188	210	22	11,7
С.ГРАШЕВО	1303	1256	-47	-3,6
С.ДОЛНА ДЪБЕВА	280	282	2	0,7
С.ДРАГИНОВО	4658	4805	147	3,2
С.КАНДОВИ	210	211	1	0,5
С.КРЪСТАВА	787	1058	271	34,4
С.ПАШОВИ	860	833	-27	-3,1
С.РОХЛЕВА	424	395	-29	-6,8
С.СВЕТА ПЕТКА	1558	1544	-14	-0,9
С.ЦВЕТИНО	172	158	-14	-8,1
С.ЧОЛАКОВА	201	210	9	4,5
С.ЮНДОЛА	161	201	40	24,8

Източник: НСИ

Населението в общината се разпределя в 21 населени места.

Табл:.8.Населени места според броя на населението им към 1.02.2011 г.

	Населени места		Население	
	Брой	%	Брой	%
Общо	21	100.0	35757	100.0
Без население	-	-	-	-
0 - 99	1	4,8	52	0,1
100 - 499	14	66,6	3607	10,1
500- 999	1	4,8	833	2,3
1000 - 4999	4	19,0	8663	24,2
Над 5000	1	4,8	22602	63,2

Източник: НСИ

Най-голяма е групата на населените места с население между 100 – 499 д. – 66,6 %, където живеят 10,1.9 % от населението на общината.

В периода между двете преброявания през 2001 и 2011 г. само 12 населени места имат положителен прираст. Най-голям абсолютен положителен прираст имат селата Кръстава – 271 и Драгиново – 147 души.

Параметрите на възпроизводството на населението се определят от развитието на основните демографски процеси – *естествен и механичен прираст.* В община Велинград за 2015 и 2016 г. те са:

Табл. 9 Естествено и механично движение на населението в община Велинград – в брой

Години	Родени	Умрели	Естествен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Общ прираст
2015	354	496	-142	232	494	-262	-404
2016	361	480	-119	285	396	-111	-230

Полово-възрастова структура

Половата структура на населението на община Велинград не се различава съществено от тази за страната и за отделните региони. Броят на жените преобладава над този за мъжете, независимо, че броят на новородените момчета е по-висок от този на новородените момичета. Впоследствие под влияние на редица фактори като по-високата смъртност при мъжете, по-ниската средна продължителност на живота при мъжете, по-голямата склонност към емиграция при мъжете и др. се стига до нарушената полова структура на населението.

Към 31.12.2016 г. в община Велинград при население 34281 души, жените са 17739 (51.7 %), мъжете са 16 549 души (48.3 %), или на 1000 мъже се падат 1072 жени. Половата структура на общината почти съвпада със съотношението за страната 51.3 % : 48.7 %.

По отношение на възрастовата структура на населението в община Велинград се наблюдават по-благоприятни тенденции в демографското развитие в сравнение с повечето общини от страната**.** Относителният дял на населението под 15 г. е 17.4 % което е много рядко срещано в останалите общини от страната.

Табл.10: Възрастова структура на населението към 31.12.2016 г. (в %).

	0-14г.	15-64г.	65г. +
България	15,0	60,6	24,4
област Пазарджик	15,9	60,5	23,6
община Велинград	17,4	60,9	23,7

Източник: НСИ

В етническо отношение, населението се самоопределя както следва:

Табл. 11: Етнически състав на населението

Населени места	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не се самоопределям
		Българска	Турска	Ромска	Друга	
ВЕЛИНГРАД	29521	23624	1540	2141	975	1503
ГР.ВЕЛИНГРАД	19926	17581	67	1956	107	215
С.АБЛАНИЦА	349	347	..	-	-	..
С.АЛЕНДАРОВА	267	265	-	-	..	..
С.БИРКОВА	197	143	32	..	21	..
С.БОЗЬОВА	52	4	48	-	-	-
С.БУТРЕВА	179	106	72	..	-	..
С.ВРАНЕНЦИ	7	5	..	..	-	-
С.ВСЕМИРЦИ	65	63	-	-	..	..
С.ГОРНА БИРКОВА	152	22	30	..	99	..
С.ГОРНА ДЪБЕВА	210	175	13	-	22	-
С.ГРАШЕВО	902	876	-	-	12	14
С.ДОЛНА ДЪБЕВА	24	7	16	-	..	..
С.ДРАГИНОВО	4670	2987	135	178	187	1183
С.КАНДОВИ	24	..	22	..	-	-
С.КРЪСТАВА	492	71	6	..	408	..
С.ПАШОВИ	271	89	163	..	17	..
С.РОХЛЕВА	303	38	265	-	-	-
С.СВЕТАПЕТКА	1040	707	264	..	47	..
С.ЦВЕТИНО	158	116	-	-	42	-
С.ЧОЛАКОВА	184	..	83	..	13	86
С.ЮНДОЛА	49	40	4	-	-	5

Източник: НСИ

5.2 Образователна структура на населението

По отношение на образователната структура, една от водещите цели на общоевропейската стратегия „Европа 2020” е подобряване на образователното равнище на населението, по-специално намаляване на дела на преждевременно напусналите училище и увеличаване на дела на населението с висше или еквивалентно на висше образование.

Към 1.02. 2011 година броят на лицата с висше образование в община Велинград са 3984 (12,0 %). Лицата завършили средно образование, към момента на преброяването са 12 212 (36,8 %).Значителни са вътрешно селищните различия в относителния дял на висшистите. Делът на високообразованото население в общинския център е най-висок 17,7 %. От останалите населени места в по-благоприятно положение е само с. Юндола 8,5 %. В най- неблагоприятно положение е с. Биркова 0.8 %. Характерно за образователния ценз в община Велинград е, че преобладават лицата със средно и основно образование, съответно 36,8 % и 32,9 % от

населението на 7 и повече години. За първи път през настоящото преброяване е включена категорията “никога непосещавали училище”. Броят на тези лица в общината е 580 д. (427 във Велинград – 59.0 %) , или 1.7 % от населението на 7 и повече навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система.

Табл. 12: Образователна структура

Населени места	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете (до 7 години вкл., което още не посещава у-ще
ВЕЛИНГРАД	33192	3984	12212	10922	3331	1985	580	105
ГР.ВЕЛИНГРАД	21130	3630	9153	4961	1665	1221	427	73
С.АБЛАНИЦА	343	9	73	182	53	17	..	..
С.АЛЕНДАРОВА	231	11	73	101	22	11	..	..
С.БИРКОВА	384	3	86	206	57	28	..	..
С.БОЗЬОВА	52	..	6	19	21	4	-	-
С.БУТРЕВА	152	12	29	84	17	6	..	3
С.ВРАНЕНЦИ	158	3	46	66	31	11	..	-
С.ВСЕМИРЦИ	286	10	66	150	41	17	..	..
С.ГОРНА БИРКОВА	195	10	35	104	18	20	..	..
С.ГОРНА ДЪБЕВА	194	4	42	87	44	16	..	-
С.ГРАШЕВО	1182	22	198	697	184	64	13	4
С.ДОЛНА ДЪБЕВА	255	4	59	125	49	16	..	..
С.ДРАГИНОВО	4404	112	1387	1923	607	307	50	18
С.КАНДОВИ	195	11	63	87	27	6	..	-
С.КРЪСТАВА	957	49	230	481	113	55	25	4
С.ПАШОВИ	767	28	167	439	85	41	..	..
С.РОХЛЕВА	368	..	85	174	45	20	30	..
С.СВЕТА ПЕТКА	1427	36	275	806	188	99	20	3
С.ЦВЕТИНО	143	..	32	75	20	11	..	-
С.ЧОЛАКОВА	192	15	18	100	32	11	15	..
С.ЮНДОЛА	177	15	89	55	12	4	..	..

Източник:НСИ

5.3 Заетост и безработица

Заетост

Заетите лица на в община Велинград[2] са 6203 д. и намаляват с 550 души спрямо 2014 г.
По икономически дейности през 2015 г. най - много са заетите в третичния сектор – 64,9%, представен основно от търговията и ремонт на моторни превозни средства - 24.1, хотелиерство и ресторантьорство 21,2 % , преработващата промишленост - 25.1 %, и селско и горско стопанство – 5,9%, което е видно от по-долната таблица:

Табл.13:Заети лица в община Велинград

Икономически дейности (А 21)	2014 г.	2015 г.
Общо	**6 759**	**6 203**
Селско, горско и рибно стопанство	348	366
Добивна промишленост	..	-
Преработваща промишленост	2 156	1 556
Производство на ел. и топл. енергия и на газ	7	..
Доставяне на води, канал.услуги и др.	..	..
Строителство	115	162
Търговия и ремонт на МПС	1 560	1 492
Транспорт, складиране и пощи	234	228
Хотелиерство и ресторантьорство	1 243	1 318
Създаване и разп. на инф., далекосъобщения	72	57
Операции с недвижими имоти	58	42
Проф. дейности и научни изследвания	113	93
Административни и спомагателни дейности	49	51
Образование	7	9
Хуманно здравеопазване и социална работа	594	596
Култура, спорт и развлечения	20	26
Други дейности	100	115

Отдел „Статистически изследвания“ Пазарджик

За съживяване на икономиката е необходимо модернизиране на производствената база, внедряване на нови технологии и иновации за по-голяма конкурентноспособност и по- добро качеството на произвежданите продукти, а от там по-висока заетост.

Безработица

Финансовата криза и настъпилата икономическа рецесия доведе до нарастване на безработицата. Коефициентът на безработицата на населението в община Велинград за периода 2007-2011 г. е с много по-високи стойности от средните за страната, ЮЦР и област Пазарджик, като през 2008 г. достига най-ниското си равнище от 20.81 %. В резултат на финансовата криза през следващите години настъпва повишаване на показателя до 26.06 % и 28.96 % съответно за 2010 г. и за 2011 г., при стойности средно за страната съответно 9.47 % и 9.67 % и за област Пазарджик 12.43 % и 13.67 %.
Какво е състоянието в настоящият момент в общината . То може да се отчете като много тревожно. При средно за страната в края на 2015 г. 10%/14,3% обл.Пазарджик/ и 8% за 2016 г. /11,4% обл. Пазарджик/.

[2] Данни 2015 г. Отдел „Статистически изследвания“ Пазарджик

Табл.14: Ниво на безработица

Област 31.12.2015 /31.12.2016	Иконом. активни лица / брой /	Регистр. безра-ботни / брой /	Постъпили на работа през мес. / брой /	Регистр. безр. до 29 г. вкл. / брой /	Регистр. безр. с рег.>1 год. / брой /	Свободни раб.места		Брой безр. за едно СРМ	Равнище на безработица / % /
						заявени през мес. / брой /	в края на месеца / брой /		
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9
БТ-Велинград	**22 109**	**6 978**	**137**	**1 084**	**4 212**	**88**	**83**	**30**	**31,6**
Велинград	14 245	4 776	69	777	3 129	55	69	21	33,5
БТ-Велинград	**22 109**	**6 019**	**126**	**912**	**3 390**	**58**	**195**	**17**	**27,2**
Велинград	**14 245**	**4 097**	**61**	**625**	**2 626**	**19**	**93**	**20**	**28,8**

Източник:Агенция по заетост

Много висок е дела на регистрираните безработни до 29 години-15% и още повече, че 56% от регистрираните безработни с регистрация над една година/.

Изводи:

- Сравнено с останалите общини от Пазарджишка област общината има най-висока стойност на коефициента на безработица през периода 2007 – 2011 г. Това важи и към момента , като общината е изпреварена през 2016 година само от община Сърница.
- Необходимо е инвестиране в развитие и повишаване качеството на човешкия капитал; усилията трябва да се насочат към повишаване на качеството на работната сила и осигуряване на заетост на дългосрочно безработните лица и на безработните младежи до 29 г., които са двете най-засегнати от кризата групи от населението, а също и към подобряване на съответствието между търсенето и предлагането на труд.

Доходи

Работната заплата продължава да бъде основен източник за доходите на домакинствата. Средната годишна работна заплата в общината през 2011 г. е 5 130 лв. и **е една от ниските в страната (с 1 597 лева по-ниска от средната за страната).** От приложената таблица е видно, че общината изостава от средната заплата за страната, ЮЦР и област Пазарджик, като увеличението на работната заплата за 2011 г. в сравнение с 2010 г. е с 4.1%.

Табл:15: Средна годишна заплата в община Велинград– лв.

Район, област, община	години					
	2007	2008	2009	2010	2011	2015
България	4402	5479	6172	6540	6727	9490
Южен централен район	4203	5268	5835	6197	6541	8458
Област Пазарджик	4352	5234	5620	6087	6328	8006
Община Велинград	3473	4184	4626	4929	5130	6320

Източник: НСИ

5.4 Образование

Предучилищното образование се осъществява в детските градини, които са целодневни, полудневни. Възрастта на децата, обхванати в детските градини, е 3-6 години. 2 години преди първи клас обучението в подготвителна група или в подготвителен клас е задължително.

Във връзка с обхващането на децата 2 години преди постъпване в първи клас се налага разкриване на нови групи и съответно разширяване на материалната база там където терените позволяват или ново строителство.

Предучилищното образование в общината е през учебната 2011/2012 г. включва 9 детски градини – 5 на територията на гр. Велинград и 3 в селищата (с. Грашево, с. Драгиново, с. Света Петка).

Като цяло може да се обобщи, че в сферата на предучилищното образование се

наблюдават положителни промени. Повишава се достъпът до услугата и ефективността на функциониране на заведенията като се използва социален инструментариум – ниски такси за родителите и настойниците и разкриване на полудневни групи към училищата в малките населени места с цел пълен обхват на децата, които се дофинасират от общинския бюджет.

Общо образование

Като цяло системата на общото образование по данни за учебната 2016-2017 година има следните показатели:

- Общински училища

№ по ред	Второстепенни разпоредители с бюджет	брой ученици	брой уч-ци на целодн.орг.	брой деца в ПДГ	деца на рес.подп.	самост. и задочна форма	защитено уч-ще	средищно уч-ще
1	СУ "Св.св.К.и М." - Велинград	734	255	20	7	10		
2	СУ "В.Левски" -Велинград	559	99		11	3		
3	ОУ "Н.Рилски" -Велинград	479	27		30			
4	ОУ "Хр.Ботев" - Велинград	294	163		10	6		
5	ОУ "Г.Бенковски" -В-д	215		25	3			
6	СУ "М.Драгинов" с.Драгиново	482	203		24	20		
7	СУ"Хр.См." с.Света Петка	418	213		4			да
8	ОУ "Хр.Ботев" с. Абланица	54	54	5	2	1	да	да
9	ОУ "Иван Вазов" с. Пашови	121	90	27	1	3	да	да
10	ОУ "В.Левски" с.Грашево	88	73		1	13	да	да
11	ОУ "В.Левски" с.Кръстава	114	111	35	1		да	да
12	ОУ "Д-р П.Берон" с.Бирково	116	112	20			да	да
	Общо:	**3674**	**1400**	**132**	**94**	**56**	**5**	**6**
1	ПГД "Иван Вазов" - Велинград	92				248		
2	ПГГС "Хр.Ботев" - Велинград	209				29		
	Общо:	**301**	**0**	**0**	**0**	**277**		

МОН

1.	ПГИТ "Ал. Константинов" - В-д	**512**				**34**
1.	ПУ "Др. Манчов" - В-д	**71**				

В общината се открояват 2 училища:

- СОУ "Св.св.К.и Методий"- гр. Велинград. В него се обучават 546 деца. В училището е открит езиков Информационен център по проект на Корпуса на мира. През 2000 г. е осъществен първи прием профил природо-математически- математика и информатика с интензивно обучение по английски език. Училището разполага с оборудван физкултурен салон, фитнес зала, 3 модерни компютърни кабинета и интерактивен кабинет.
- СОУ „ Васил Левски" гр. Велинград е наследник на първото средно училище в Чепинското корито, което официално се конституира през 1922г. През 1942г. се преобразува в климатическа гимназия – първата по рода си в България, а по-късно е Единно Средно политехническо училище. От 1990г. е Средно общообразователно училище. В момента в училището се обучават 564 ученици в 25 паралелки / I - XII клас/ от 48 преподаватели. След VII клас се осъществява прием в паралелки- Хуманитарен и Природоматематически профил с интензивно изучаване на английски език, а след VIII клас - Технологичен профил - Предприемачество и бизнес по програмите на Джуниър Ачийвмънт - България. Училището разполага с добре оборудвани кабинети по физика, химия, биология, езикови кабинети, четири компютърни кабинета, музика , изобразително изкуство и труд и техника, мултимедийни зали и конферентна зала. Настоящият педагогически колектив води пълноценен учебно-възпитателен процес, доказателство за което са постигнатите резултати на НВО и ДЗИ, както и в приема на учениците във висшите учебни заведения. СОУ „ Васил Левски" работи в добро сътрудничество и взаимодействие с редица неправителствени организации и фондации като: "Джуниър Ачийвмънт-България", Британски съвет, Фондация "Васил Левски", Фондация "Тангра - ТанНакРа" и др., които допринасят за подобряване на материално-техническата база на училището и за ефективността от учебно -възпитателния процес. Училището осъществи множество проекти по програма „Учене през целия живот", Програма „Коменски" – „P.E.O.P.L.E.", „Y.E.S.", „Екологично образование" за двустранен обмен с училища от Великобритания, Италия, Турция. От 8 години училището работи по програмите на "Джуниър Ачийвмънт-България". Учебните компании участват на ежегодни състезания, като се представят на високо ниво на национални и международни състезания. Учителският колектив, съвместно с учениците, техните родители и училищното настоятелство се стремят, изпълнявайки мисията на училището за предоставяне на качествено образование, да създават неговата нова визия, да съхраняват и затвърждават авторитетните му на водещо училище в общината и региона и да издигнат авторитета му в национален мащаб.

Състоянието на сградния фонд в повечето училища е добро. Във всички училища в град Велинград има изпълнени енергоспестяващи мерки - по проект „ Красива България " - ОУ "Неофит Рилски", ОУ "Христо Ботев", ОУ "Георги Бенковски" и по проект „ Енергийна ефективност „ в училищата: СОУ "Св.св.К.и Методий", СОУ "Васил Левски" – гр. Велинград, ОУ "Христо Ботев". С подменена дограма е училището в с. Грашево – (ОУ "Васил Левски. Изцяло реновирани и с приложени мерки по енергийна ефективност от 2013г. са в с. Драгиново (СОУ "М. Драгинов") и с. Света Петка (СОУ "Христо Смирненски"), в с. Кръстава (ОУ "Васил Левски") и Пашови (ОУ "Иван Вазов"). Проблеми с поддържането имат училищата в с. Абланица – (ОУ "Христо Ботев"), с. Биркова (ОУ " Д-р Петър Берон").

Състоянието на сградния фонд е добро. Сградите на всички училища са масивни и здрави. Материалната база е добра и осигурява възможности за нормален учебен процес.

Професионалното образование е представено от три професионални гимназии разположени в гр. Велинград.

Сградите на професионалните училища са подържани, подменена дограма, имат модерно оборудване.

В Помощно училище "Драган Манчов" в гр. Велинград се обучават деца с интелектуална

изостаналост, които получават специализирана педагогическа помощ разпределени в 10 паралелки от първи до 10 клас.
Работата по различни проекти дава възможност на децата със СОП да изявят своите способности и възможности. Кадровия ресурс на училището може да бъде използван в процеса на преход от интегрирано към включващо образование. Сградата на училището е подържана , подменена дограма.
Броят на отпадналите от училище ученици се задържа почти на едно ниво (от 21 ученика 2008/2009 г., 27 ученика 2009/2010 г., 25 ученика 2011/2012, на 21 ученика 2012/2013 г.), проблемът остава изключително сериозен, особено като се отчитат и процесите на скрито неприсъствие на деца в училищата (трайно непосещаващи училище) от гледна точка запазване на училища и работни места на педагогическия персонал. Най-много ученици отпадат от 9 клас и в началните класове. Причините за отпадане от училище се групират в няколко основни категории – социално-икономически и етнокултурни. Най-ясно феноменът се проявява в градските ромски гета и в селата с преобладаващо ромско население.
Понастоящем в учебните заведения са спазени държавните образователни изисквания. Процесите на оптимизация на училищната мрежа поставят изисквания към създаването на защитни механизми по отношение на преструктурираните звена.
Все още системата на образованието в общината не е достатъчно гъвкава и реформирана, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката. В тази насока е необходимо мрежата от специализирани професионални гимназии да бъде оптимизирана, за да се синхронизират резултатите от нейната дейност с очакванията на бизнеса. С цел повишаване на добавената стойност и конкурентоспособността на общинското производство следва да бъде засилено развитието на приложните изследвания и иновативните технологии.
Предвид туристическото развитие на общината, е необходимо застъпване на нови специалности в сферата на туризма.
Според изследваните данни , основни акценти в сферата на образованието трябва да бъдат:

- сериозното й реформиране в два основни аспекта – по отношение на ресурсната й осигуреност и по отношение на качеството на предоставяната услуга.
- адаптиране на програмите в професионалното образование в съответствие с нуждите на общината;
- подобряване развитието на образователната инфраструктура;
- изграждане на партньорства между центровете за научно-изследователска и развойна дейност и висшите учебни заведения и предприятия в общината;
- обвързване на специализираните модули в учебните планове (бакалавърски и магистърски програми) с потребностите на общината.

Към системата са и детските заведения. Характеристиките им към 2017 година са:

			Брой деца		
1	ДГ "Фантазия" - Велинград		150		9
2	ДГ "Радост" - Велинград		102		
3	ДГ "Слънчице" - Велинград		173		
4	ДГ "Детски рай" - Велинград		91		3
5	ДГ "Еделвайс" - Велинград		105	85	4
6	ДГ "Пролет" с. Драгиново		134		2
7	ДГ "Юр.Гагарин" -с.Св.Петка		85		
8	ДГ "Кокиче" с. Грашево		53		
	Общо:	**0**	**893**	**85**	**18**

5.5 Здравеопазване

В община Велинград системата на ***здравеопазването*** е сравнително добре развита и като цяло покрива нуждите от здравна помощ на общината.
Болничната помощ е на територията на общината се е представено от 5 болнични заведения с капацитет общо 583 легла, от тях многопрофилни болници 3 с капацитет 283 легла, специализирани болници 2 с капацитет 300 легла. Болничните заведения са:

- В гр. Велинград се намира многопрофилната болница за активно лечение (МБАЛ) ЕООД. След направената модернизация на отделенията, болницата се превръща в конкурентно здравно заведение. В нея има вътрешно, хирургично, детско, неврологично, акушеро- гинекологично, инфекциозно отделения. Към нея функционира клинична лаборатория. Открито е и хемодиализно отделение. В болницата има 149 легла. В нея работят 44 лекари и около 90 мед.сестри. Изпълнява надобщински функции, като освен населението на община Велинград (40 386 д.) обслужва и населението от общините Ракитово (14976 д.) и Батак (5921 д.), или общо 61 283 души.
- Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация – ВИТА ЕООД разполага със 134 легла в нея работят 6 лекари.
- Специализирана болница за рехабилитация–НК „ – ЕАД разполага с 140 легла и в нея работят 6 лекари;
- Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и ПФЗ" Св. Петка българска „ – ЕООД разполага със 160 легла и нея работят 8 лекари; и МБАЛ „ Здраве „ - ЕООД

Физическото състоянието на сградния фонд е много добро в 3 те болници и средно в МБАЛ Велинград.
По отношение на доболничната помощ – в общината са регистрирани 56 индивидуални практики за първична медицинска помощ и 34 индивидуални практики за стоматологична помощ. Във Велинград доболничната помощ се осигурява от две градски практики "Медик" и Медицински център „ Вели - Медикус" и ДКЦ – 1. Стоматологичната помощ се осигурява от групова практика "Дентавел" и 18 семейни практики.
Индивидуални практики има в с.Кръстава – 1; с.Пашово – 1 плюс 1 стоматологична; с.Света Петка – 1 плюс 1 стоматологична; с.Драгиново – 2 плюс 2 стоматологични.
По-високото ниво на медицинско обслужване се осъществява от специалисти в ДКЦ. В него работят 27 лекари. Тук работят следните кабинети: ортопедичен, хирургичен, детски, УНГ, очен, неврологичен, ревмо-кардиологичен, кожен и рентгенологичен.
Спешната медицинска помощ се осъществява от звеното за ФСМП – филиал за спешна медицинска помощ.

Велинград разполага с много добра лечебно-възстановителна база, която има възможности за разширение.
Главната цел на системата "здравеопазване" е съхраняване и разширяване на възможностите на МБАЛ, като се разкриват нови клинични пътеки. Целта е в болницата да се изградят нови отделения – инфекциозно, урология, УНГ и др.
През 2011 г. броят на лекарите в общината е 131, броят на медицинските специалисти по здравни грижи 236, а 31 са лекарите по дентална медицина.
В общината общият показател за осигуреност през 2011 г. на 10 000 души от населението с лекар е 32.3 броя, на лекарите по дентална медицина – 7.6 броя и на медицинските специалисти по здравни грижи – 58.1 броя. Показателите за страната за осигуреност на населението с лекари и лекари по дентална медицина към 31.12. 2011 г. са съответно 38.8 и 9.1 на 10 000 души.
Населението в общината, обслужено през 2011 г. от един лекар е 310 човека, т.е. с 52 повече от средния за страната 258 човека. Населението, обслужено от един стоматолог в общината е 1 310 човека, т.е. с 209 човека повече от средния за страната – 1 101.

Проблемите пред общинската система на здравеопазването могат да се сведат до:

- Отдалеченост на периферните селища от мястото на предлагане на медицинска помощ (първична, специализирана, болнична, спешна);
- Осигуряването на равни възможности за достъп до здравни услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от общинския център;
- Необходимо е повишаване на качеството на здравните услуги чрез развиване на капацитета на медицинския персонал;
- Необходимо е обновяване на оборудването на здравните заведения с нова, по-модерна техника.

5.6 Социални услуги

Социалните услуги се осигуряват от широкоспектърна мрежа услуги в общността и 1 ИНСТИТУЦИЯ – Дом за стари хора. Социалната мрежа е сравнително добре развита и разполага с общо 6 звена с общ капацитет 163 места. Социалните услуги към 2013 г. са:

- Дневен център за деца с увреждания „ Надежда „– капацитет 24 места;
- Дневен център за възрастни хора с увреждания – капацитет 35 места;
- Център за обществена подкрепа - 36 места;
- Център за настаняване от семеен тип – 30 места 2 броя с по 15 места;
- Защитено жилище - 8 места **„ Велина”**;
- Дом за стари хора – капацитет 40 клиенти;
- Обществена трапезария – капацитет 50 клиенти;
- Дейност „Личен асистент”;
- Защитено жилище - 8 места **„ Велина”**.

Подобно на здравните услуги, в периферните територии на общината, видовете и качеството на социалните услуги са ограничени. Основни акценти в общинската стратегия за социални услуги са: осигуряването на равни възможности за достъп до този вид услуги, повишаването на тяхното качество, изграждането на публично-частни партньорства за предоставянето им, подобряване на материално-техническата им база. *В Общинската стратегия за развитие социални услуги в община Велинград 2011-2015 г. са определени 4 стратегически цели:*
Устойчиво социално включване; Ефективна превенция на социално изключване; Модерна социална инфраструктура; Ефективно управление на улугите. Към стратегическите цели има формулирани 13 конкретни цели: Приоритетно развитие на услугите в общността и алтернативните форми; Повишаване на броя и разнообразието на социалните услуги; Въвеждане на стратегически процес на планиране на услугите, съобразен със специфичните характеристики и потребности на конкретните целеви групи; Активно включване на потребителите в процесите на планиране, предоставяне и оценка на услугите; Развитие на превантивни модели на социални услуги с цел ранна превенция; Развитие на специфични услуги, насочени към групи в риск от социално изключване; Модернизиране на материалната база; Осигуряване и гарантиране на достъпност на местата, където се предлагат социални или свързани с тях услуги; Повишаване на капацитета и уменията на професионалистите в системата на социалните услуги; Въвеждане на стратегически подход при управлението на услугите; Повишаване качеството на услугите; Повишаване на капацитета на общината и доставчиците при предоставяне на услугите; Привличане на нови партньори и повишаване на ефективността на партньорствата при планирането и предоставянето на услугиПровежданата политика за предоставяне на социални услуги е базирана на осъзнатата необходимост от смяна на действащия модел (водещ до деинтеграция) с друг, осигуряващ условия за интеграция на уязвимите лица и групи.

Социалната политика, която се осъществява през последните години в община Велинград има за цел:

- въвеждането на нов модел на социална работа чрез прилагане на методики за превенция на рисковете от социално изключване;
- развиване на интегрирани услуги, които да подпомагат потребителите да водят самостоятелен живот и да преодолеят нуждите от социални помощи;
- въвеждането на междусекторните политики в социалната работа, чрез които се постига трайно социално включване на рисковите групи – деца, възрастни и лица с увреждания.

Социалното включване е процес на приобщаване в групата на всички уязвими социални общности, деца и лица, които имат нужда от подкрепа. Политиката за социално включване се изразява в две насоки:

- Социално подпомагане на лицата в риск и на определена категория лица с висока степен на бедност;
- Превенция на рискови фактори за социално изключване и изолация, водещи до попадане на трайно маргилизирани социално уязвими групи.

5.7 Култура

Исторически музей – Велинград е музей със 100 годишна история и съвременна визия. Създаден е през 1909 г. като археологическа музейна сбирка към читалището в с. Каменица и е най-старият музей в Родопите. Два пъти е национален първенец по посещаемост и един от 100-те национални туристически обекта. Намира се в центъра на кв. Каменица, в непосредствена близост до църквата „Св. Троица", построена 1816 г. Във фондовете му се съхраняват над 20 000 археологически артефакта, предмети от стария бит, икони, старопечатни книги, лични вещи и архиви на известни личности, снимки и документи.
На посетителите музеят предлага четири постоянни експозиции – мемориална експозиция „Вела Пеева", етнографска изложба „Планината – гостоприемен дом", изложба „Великденски писани яйца", изложба „Николай Гяуров – Великият бас". В залата за временни изложби често се експонират изложби от страната и чужбина. В конферентната зала се организират концерти, видеолектории, конкурси и ателиета. Музеят е адаптиран за хора с увреждания.
Проблеми – Остаряла парна инсталация и дограма. Спешна необходимост от включване в проект за енергийна ефективност.

Художествената галерия се намира в центъра на града, в къща „Цвета Шуманова", стопанисвана от Фонд „13 века България". Началото и е поставено през 1988 г., като художествена сбирка от 40 творби на съвременни български художници, дарение от ген. Атанас Семерджиев. Ежегодно, по време на Велинградските празници на културата се организират пленери и изложби на български и чуждестранни художници, които даряват свои произведения за фонда на галерията. Залата на галерията се ползва постоянно за различни културни прояви – литературни четения и представяне на книги, презентации, камерни концерти, срещи.

Проблеми – Остаряла парна инсталация и дограма. Необходимост от ремонт на покривна конструкция.

Културното развитие на града е повлияно от традициите на трите бивши села – Чепино, Лъджене и Каменница, в които са запазили своето знечение читалищата и билиотеките. Всяко от тях развива богата художествена самодейност.

Читалище «Васил Левски» в кв. Каменица развива културно художествена самодейност: Фолклорен състав "Здравче-венче»; Детска вокална група "Пом-Пом"; Мъжка фолклорна група; Дамски хор; Състав за народни обичаи.

Читалище «Св.Св. Кирил и Методи» в кв. Чепино: ПАНПТ “Чепино”; Мъжка фолклорна група; Детски фолклорен ансамбъл“Чепинче”.

Читалище «Отец Паисий» в кв. Лъджене: Представителен духов оркестър с мажоретен състав „Димитър Мечев със запомнящисе изяви на общинско , национално и международно ниво; Самодеен театър; Градски смесен хор «Николай Гяуров»; Група за популярни песни „Велина“.

В общината се поддържат още читалища: в с. Пашово, с. Драгиново, с. Грашево, с. Света Петка, с. Кръстава, с. Бирково, с. Цветино.

Проблеми пред читалищата са: Сградният фонд се нуждае от основен ремонт (цялостно саниране); Остаряло е сценичното оборудване; Липсва добро осветление и озвучаване на читалищните зали; Недостатъчни са средствата за поддържане на материалната база и за дейността на читалищата; Липса на отоплителна система.

В трите квартала на Велинград има три църкви: «Света Троица» в Каменица, «Успение Богородично» в Лъджене и «Свети Георги» в Чепино. През последните години бяха възстановени и построени много параклиси: «Св. Георги» в м. Гергевена, «Св. Илия» над Клептуза, «Св. Никола» в м. Никольова църква, «Св. Животворящ източник» в парка под хотел

По отношение на културното развитие на Община Велинград се очертават следните приоритети:

- **За подобряване** на условията и средата в културните и образователни институции;
- **За подкрепа** и възможности за подобряване дейността на самодейните състави;
- **За запазване** на традиционни изяви и дейности с насока фолклорно богатство и идентичност;
- **За популяризиране** на добри практики по отношение на културни събития с дългогодишна традиция;
- **За подкрепа и популяризиране** на музикалните таланти сред децата;
- **За утвърждаване** на Велинград като фестивален център;
- **За опазване** на културното наследство и подобряване на взаимодействието с местната общност;
- Перспективи за развитието на културния туризъм и включването на археологически обекти в еко и туристически маршрути.

5.8 Спорт

Присъствието на спорта в живота на хората от община Велинград е осезателно. Регистрирани са 11 спортни клуба: 3 плувни, 2 футболни, по един спортни танци, ски и ски бягане, карате, борба, спортен бридж, две туристически дружества. Всички те са обединени в общински спортен клуб.

По-значими спортни обекти са:

- *Покрит плувен басейн* с капацитет 16 души х 6 коридора - 96 души на час съгласно указания на федерацията по плуване, с площ 1928 кв.км. Спортен обект „Покрит плувен басейн” съществува от 1982 година. Представлява 25 метров покрит басейн с 6 бр. плувни коридори; спортна зала; съблекални; филтърна инсталация за пречистване на минералната вода. Отговаря на технически изисквания и е в добро състояние;

- *Стадион* с капацитет 7304 седящи места, 450 места под козирката и 246 места сектор за гости - лицензиран за провеждане на спортни прояви. С обща площ 28 276 кв.м. в едно с построена сграда от 774 кв.м. в кв. 3441 по плана на гр. Велинград. Обектът разполага с футболно игрище; писти; трибуни; ограда и масивна двуетажна сграда. В сградата има съблекални, тренировъчни зали; козирка с 215 кв.м.; ветеринарна лечебница. Стадиона е в добро състояние и е поддържан съгласно

изискванията за спортен обект;

- *Централен минерален плаж* с капацитет 80 души на час в басейна (5 коридора по 16 човека). Минерален плаж и плувен басейн, с площ 1273 кв.м. (50 м дължина, 8 коридора), за извършване на спортна и състезателна дейност; малък басейн за първоначално обучение, размери 33/11 м. Задоволително състояние на обекта, препоръчително е подобряване на техническото състояние. Поземленият имот е отреден за минерален плаж, търговия и услуги и като състезателна и тренировъчна дейност;
- *Тренировъчно игрище "Кална баня"* с капацитет за около 500 души седящи места. Спортно тренировъчен комплекс с площ 10381 кв.м. Обектът е добре поддържан и удобен за изпълнение на предназначението му като спортно-тренировъчен комплекс.

Изграждането на голф –комплекс, тенис игрища, създаване на база за провеждане на конен спорт, възстановяването на ски-пистите в Юндола и Баните-Чепино, преструктуриране на проекта "Сютка", изграждане на кабинков лифт м. Заврат – м. Чадър-Сютка в община Велинград ще даде ново лице на спорта в общината. С оглед обогатяването на предлагането на допълнителни туристически услуги е от особено значение за изграждането на тези спортни съоръжения и необходимата спортна инфраструктура.

Насоките за възстановяване на развитие на спорта в общината са:

- Провеждане на спортни състезания с международно участие, които да станат ежегодни;
- Възстановяване и модернизация на спортните бази;
- Осигуряване на достъп на хора с увреждания до спортните бази;
- Организиране на акции за спонсориране и съпътстващи инвестиции в спортни съоръжения.

6. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

6.1 Транспортна инфраструктура

Основните видове транспорт в община Велинград са автомобилният и железопътният. Въпреки неблагоприятния, за изграждане и поддържане на транспортна инфраструктура, разсечен планински терен, транспортната достъпност и обслужване на населените места в общината са на сравнително добро ниво. Втори и трети клас пътища от Републиканската пътна мрежа и теснолинейна железопътна линия осигуряват достъпа до територията на общината и общинския център, а малките населени места се обслужват от общински пътища. Общината има одобрена транспортна схема за превоз до всички нейни населени места, областния център и столицата. В общинския център има вътрешноградски автобусен транспорт, който обслужва 4 линии. Състоянието на автобусния парк не отговаря на съвременните изисквания. Съществуват възможности за проектиране на тролейбусен градски транспорт като екологична алтернатива на автобусния.

През територията на общината преминава единствената действаща теснолинейна железопътна линия в България *„Септември – Добринище, през Варвара, Велинград, Якоруда и Разлог”*- 80 км. от които 50,2 км. на територията на общината Линията, която представлява директна транспортна връзка между Велинград и селата: Цветино, Магерово, Абланица, е също и обект на туристическа атракция.

Главният обслужващ път за общината е второкласният път от РПМ - **II-84** *„Звъничево – Ветрен дол – Велинград – Юндола – Якоруда – ок.п. Разлог”,* с дължина на територията на община Велинград от 30,3 km от (от km 29,4 до km 59,7);

Това направление осигурява достъп на общината до Общоевропейския транспортен коридор №8 на север, посредством първокласния път **I-8** *„София – Ихтиман – Белово – Пазарджик – Пловдив”* и до Общоевропейския транспортен коридор №4 на запад, посредством второкласния път **II-19** *„Гоце Делчев – Банско – Разлог – Симитли – /София-Кулата/”*. Пътят **II-19** осигурява и по-лесен достъп на община Велинград до Р.Гърция през новия ГКПП “Илинден” при Гоце Делчев. Тези важни функции на **път II-84** предопределят интензивния транспортен трафик по него.

Южната част на общината се обслужва от третокласния път **III-843** *„Велинград – Сърница – Крушата”*, началният участък в границите на общината е от 5,8 km а път **III-842** *„Юндола – Голямо Белово – Белово”* е връзката на община Велинград на север с първокласния **път I-8**. Това е началният участък на територията на общината от 30 km Дължината на третокласните пътища е общо 35,8 км.

Дължината на Общинската пътна мрежа на община Велинград е 142,4 км. Това я нарежда сред общините с най-голяма дължина на Общинската пътна мрежа. Високопланинският характер на местната пътна мрежа и липсата на финансови средства за поддържането й са причина за влошеното състояние на голяма част от общинските пътища и затруднения достъп до населените места. Незадоволителното състояние на пътищата представлява сериозен проблем за транспорта. От Общинската пътна мрежа 48,8 км са с асфалтова настилка, 50% от която е на повече от 30 години и се нуждае от реконструкция. 55 км от пътната мрежа е с трошенокаменна настилка, която също е с нарушена повърхност и при извършване на покриване с асфалтова настилка, следва да се ремонтира. 38,6 км от общинската пътна мрежа е без настилка. При дъждовните месеци движението по тях се затруднява, а на моменти се прекъсва и се налага своевременна намеса за възстановяване на пътните отсечки. Необходимо е и изграждането на подпорни стени в пресечените

местности за предотвратяване на свлачища. Уличната мрежа в селата е с трайна настилка основно по главните улици, поради което се налага заделяне на повече средства за доизграждането и поддържането й.

Уличната мрежа в общинския център е с трайна настилка, но поради недобро поддържане в последните години има участъци с влошено състояние. Съществуват необезопасени кръстовища, което създава условия за пътно-транспортни произшествия, бърза амортизация на транспортните средства, проблеми за пешеходното движение и влошаване на градската

среда. Сериозен проблем представлява преминаването на републиканския **път II-84** през центъра на града. В настоящия момент достъпът от Разлог–Якоруда към Велинград преминава през с. Юндола, Света Петка, влиза в града през ул. "Юндола", която не е оразмерена за подобен поток /ширина на платното – 7 м/ преминава през центъра на града, кръстовището пред ж.п. гарата, покрай пазара и се включва в пътя за Пазарджик. Съобразно безопасността и визията на града като туристически център е недопустимо транзитният автомобилен и товарен поток, който натоварва главната улична мрежа в града и замърсява околната среда, да преминава през центъра на национален курорт, какъвто е Велинград. Развитието на туристическия център налага изграждането на обходно трасе на гр.Велинград, което да изнесе транзитното и товарно движение от населеното място.
Планираната с Общия устройствен план /ОУП/ отсечка на бъдещия околовръстен път значително скъсява съществуващото трасе и няма да преминава през населени места. Предложението е с дължина 20 км: от Якоруда, кръстовището на с. Аврамови Колиби, покрай селата Пашово, Цветино, Абланица, местността Кемера, покрай Клептуза да се включи през промишлената зона в пътя за гр. Пазарджик. Незадоволително е състоянието на околовръстния път, свързващ третокласен път **III-843**/от Сърница/, който преминава през промишлената зона на града и се включва във второкласния път **II-84**/за гр.Пазарджик/. Необходимо е да се извърши е реконструкция на пътя съобразно габарита на новопроектирания обходен път и ремонт на прилежащите му техническите съоръжения. Проектирането и изграждането на такъв път не е по силите и възможностите на общината. В предвид огромната важност на проблема, за безопасността на движението в града е необходимо да се предприемат незабавни действия.

6.2. Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяване

Гр. Велинград и с.Драгиново се водоснабдяват основно от Деривация „Бистришка" /разрешително № 1494 от 2003г./, разрешено водно количество до 240 л/сек -ползвано - 110 л/сек.

Други одоизточници са:

- Извор „Мократа пещера" - 30 л/сек;
- Извор „Легоринец" - 40 л/сек;
- Извор „Клептуза" - 50 л/сек;
- Извор „Суха лъка" - 30 л/сек.

Последните два захранват гравитачно водопроводната мрежа в най-ниските части на града. От 2005 г. извор „Суха лъка" не се ползва, поради разрушен от наводнение довеждащ водопровод.
Всички водоизточници с по-значителни дебити са включени в експлоатацията на водопроводната мрежа в община Велинград гравитачно или с помпени станции и водоеми. Наличните резервоари са 7 бр. с общ обем 8070 м^3, като в 7 населени места няма изградени резервоари за питейна вода.
Действуващата пречиствателна станция за питейни води /ПСПВ/ „Велинград" е с капацитет Q= 220 л/сек, като пречиства довежданите с общ водопровод питейни води от деривация „Бистришка" и извор „Мократа пещера".
Предстои пускането на изградения стоманен водопровод Ф 500 мм от речно водохващане в местността „Водев чарк", оразмерен за 220 л/сек. Решението по проекта е актуализирано и вече се изгражда включване на стоманения водопровод в ОШ на кота 934 в м „Лепеница" в дублиращо трасе от ПЕВП Ф 400 до АЦ Ф 400/ от деривация "Бистришка" до ПСПВ Велинград.
Дължината на изградените външни водопроводи е 47,3 км., а вътрешната водопроводна мрежа е с обща дължина 120 км.

Селата Св. Петка, с. Юндола, с. Пашово и махали се водоснабдяват чрез изградени ОШ и водоеми от налични водоизточници от събирателна деривация „Джаферица" за язовир Белмекен. Захранването от Чакърица и Балабаница е общо 22 л/сек.

Останалите селища ползват местни водоизточници и имат обособено самостоятелно питейно-битово водоснабдяване в т.ч. водоеми и довеждащи водопроводи и вътрешно разпределени мрежи. Село Грашево се водоснабдява от м. Сивата вода и м. Чадъра, общо 6л/сек; с Кръстава има речно водохващане 2.5 л/сек; селата Бирково, Враненци, Горно Дъбево, Бутрево и Рохлево имат местни водохващания.

Пореобладаващата част от водопроводната мрежа е направена от азбестоциментови и стоманени тръби през периода 1950-1980 г, така че над 88% от тях са физически амортизирани, с висока степен на аварии, което е причина за големи загуби /над70%/ и нисък КПД.

Канализация

Степента на изграденост на канализационната мрежа в град Велинград е 85-90%, а в останалите по-големи населени места -около 50%. Дължината на изградената мрежа се движи от 70 км към 1990г през 80 км към 2000г до 90 км през 2008г. Типът на канализационната мрежа е „смесена". Минералните води с дебит 170 л/сек се заустват в градската канализация. В община Велинград се намират 21 населени места. Броят на населението възлиза на около 35 000 жители, като 25 хил. живеят в гр. Велинград. Около 80 % от канализационната мрежа се използва от населението, а 20% -от промишлеността.

Изградените предприятия нямат локални пречиствателни станции, а водите са заустени в градската канализация или директно в р. Чепинска за района на гр. Велинград.

Останалите населени места с частично изградена канализационна мрежа са с. Драгиново, с. Св Петка. В момента се работи по реконструкция и изграждане и на други селища.

Средно денонощно количество на заустване:

- Формираните отпадъчни води в общината към 1990 г са 42 410 м3/ден. Заедно с промишлените отпадни води 10 845 $м^3$/ден, общото количество на отпадните води е 52 895 $м^3$/ден, от които 95% се падат на гр. Велинград.
- Формираните замърсености от неразтворени вещества от населението в общината възлизат на 9 845 кг/ден. Заедно със замърсеностите от неразтворени вещества от промишлеността те възлизат на 11 652 кг/ден, от които 87% се падат на гр. Велинград.
- Формираните замърсености от БПК от населението възлизат на 7 974 кг/ден.Заедно със замърсеността по БПК от промишлеността, общата замърсеност възлиза на 9 462 кг/ден, от които 87,7% се падат на гр. Велинград.

Данните показват, че основен замърсител в общината е гр. Велинград.

От общо формираните 52 895 $м^3$/ден отпадъчни води, 20% се падат на промишлеността, която е изцяло развита на територията на гр. Велинград. Всички формирани замърсености се заустват без пречистване, директно в приемника.

Всички отпадъчни води в района на гр. Велинград се заустват без пречистване в приемника на р. Чепинска.

Съгласно проектно разрешение N 47/1986 г. от РИОПС - Пазарджик, като приемник на пречистени отпадни води се посочва р. Чепинска в района на с. Драгиново, което е втора категория - след ПСОВ.

В община Велинград и селищата няма изградена ГПСОВ.

През 1989 г. с протокол 35 на фирма "Водоканалпроект" - София е приета разработка за генерална схема за пречистване на отпадъчните води. Поради настъпилите промени, липса на инвеститор и реституция на имоти, проектът не е реализиран.

6.3 Електроснабдяване

Електроенергийни източници, електропроводи ВН

Източник на електроенергия за община Велинград се явява общата електроенергийна система на страната, посредством трансформаторната подстанция 110/20 kV „Велинград".
Подстанцията, намираща се в източната част на града, има два трансформатора 110/20 kV, с инсталирана мощност 2х25 мVA. Електропроводът 110 kV „Лъджене"- АС 185 и дължина 26.6 км свързва п/ст „Велинград" с ВЕЦ „Алеко" /Пазарджик/. Друг електропровод 110 kV - АС 185 и дължина 33.4 км свързва п/ст „Велинград" с п/ст
„Якоруда" Така подстанцията е включена двустранно в мрежата 110 kV, което позволява гъвкав експлоатационен режим и повишава сигурността на захранване при аварии.

Електроразпределителна мрежа СН

Същинското електрозахранване на населените места се осъществява посредством електроразпределителната мрежа средно напрежение /СН/.
Съществуващата мрежа СН в града е предимно кабелна. Част от изходящите кабели 20 kV са тип САПЕкТ, с много муфи и постоянно аварират, поради което постепенно се заменят с нови, като преобладаващите типове и сечения са САХЕкТ – 150 и 185 мм^2. Кабелната мрежа е сравнително добре развита.
Изградените до 1990г трафопостове са зидани -тип "градски" за кабели СН и тип "селски"- с въздушно захранване от ЕП 20 кV. Преобладаващите типове ТП са 2х400 kVA и 2х630 kVA. В крайните квартали на града и в селата има изградени и стълбовни /мачтови/ трафопостове. Последните тенденции в развитието и изграждането на електроразпределителната мрежа са за залагане на т.н. "компактни" трафопостове – КТП /метални, бетонови и др/, основно в две разновидности - с един или два трансформатора до 630 кVA. Разбира се има и изключения в зависимост от местоположението и проектните мощности на някои специфични консуматори /с по-големи или по-малки от споменатите мощности/.
Мрежата ниско напрежение /НН/ е предимно кабелна. Преобладаващия тип кабели са САВТ, САВТУ, а сеченията са оразмерени на база пренасяната мощност.
Селата от общината се захранват чрез въздушни изводи ЕП 20 кV и изградени трафопостове за комунално – битови нужди, предимно тип "А" и "Б" и мачтови, захранвани въздушно от отклонения и изводи 20 kV от п/ст "Велинград". Състоянието на мрежата СН в общи линии е добро, но има участъци /захранващи по-малки села или махали/ със стара изолация, стоманени проводници и дървени стълбове, които се нуждаят от ремонт. Мрежата НН за селата е въздушна, на дървени и бетонови стълбове, с голи стоманено алуминиеви проводници.
Всички населени места от общината са електрифицирани.
За изградените електропроводи на територията на общината са осигурени обслужващи коридори за профилактика и ремонт, които трябва да бъдат запазени независимо от връщането на земята. Съгласно Наредба №3 за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии, най малкото допустимо хоризонтално разстояние от крайните проводници на въздушните линии /ВЛ/, при неотклонено положение до сгради и съоръжения /предпазна зона на ВЛ, е както следва:

- в ненаселени места

-за ел. проводи до 20 kV - 10м

-за ел. проводи до 110 kV - 20м

- в населени места

-за ел. проводи до 20 kV – 2 м

-за ел. проводи до 110 kV – 4 м

В тази зона не се допуска проектиране и извършване на строително-монтажни и товаро-разтоварни работи, складиране на материали, гариране на строително-монтажна и транспортна механизация.

6.4 Телекомуникации

Телефонната мрежа, като основна инфраструктура за интегралните съобщителни услуги, е с определящо значение за развитието на всяка териториална общност.
В последните години **телефонните съобщения** в община Велинград се преструктурират от аналогови системи, централи тип А 29 и КРС, аналогови преносни системи и нискочестотни селищни и междуселищни кабели в цифрови. Цифровизацията постепенно набира темпове и цифровите телефонните постове на територията на общината нарастват.
Съгласно средносрочна програма за развитие на телекомуникациите, в периода до 2000 година се осъществява поетапно отпадане на мрежите ВОА /вътрешно окръжна автоматизация/ по Главни мрежи, с цел интегрирането им в Националната телекомуникационна мрежа и въвеждането на Единния номерационен план. Така към началото на 2000 година в Главна мрежа Пазарджик отпадат аналоговите ГАМТЦ и ВАМТЦ Пазарджик, като функциите им се поемат от ЦАМТЦ Пазарджик, която обслужва далечния /междуселищен и международен/ и вътрешнорегионалния трафик за абонатите от Главна мрежа Пазарджик.
Далечният трафик в национален мащаб се осъществява от цифровата автоматична междуселищна телефонна централа (ЦАМТЦ) Пазарджик, която е част от националната транзитна цифрова мрежа. Чрез мрежата за далечен трафик се осъществяват и автоматичните международни връзки (чрез цифровите международни АТЦ). ЦАМТЦ рязко подобрява качеството на телефонните съобщения. Всички населени места имат възможност за автоматични селищни и междуселищни, а всички общински центрове - и за международни разговори.
Във Велинград старата аналогова централа в града е за 10 000 поста. Новата цифрова централа има 1500 поста, като от тях първоначално работят 870 и поетапно се пускат и нови. На първо време връзката се осъществява не чрез оптичен кабел, а по релеен път- Пазарджик –Милеви скали -Велинград. Цифровите телефонни номера в началния период са предимно за активни бизнесабонати, но постепенно обхвата се разширява и за населението. С въвеждането на цифровизацията връзката е много по-качествена и с разширен набор от услуги: монтиране на ISDN телефонен пост; интернет връзка по комутируема и некомутируема телефонна линия; цифрови и аналогови селищни и междуселищни наети телефонни линии и други допълнителни услуги.
Освен цифровата централа, велинградският клон на БТК предлага нова полезна услуга: в салона с телефонните кабини има два факс-апарата за приемане и предаване, с които се извършват услуги на граждани. На приемния факс денонощно може да бъде приет факс от страната и чужбина, включително в събота и неделя. БТК вече предлага и доставка на получения факс до вратата на фирмата или гражданина във Велинград.
Цифровата телефонна централа е предназначена да обслужва общинския център. Цифровият пренос в комбинация с оптималния брой съединителни линии е предпоставка за подобряване на качеството на телефонните комуникации в града.
За община Велинград като цяло, развитието на телекомуникационната инфраструктура изостава, като общата телефонната плътност е 22.3 тел.п/100д, /по-ниска от средния показател за страната -35 тел.п/100д. Дори и за град Велинград /33 тел.п/100д /, телефонната плътност е по-ниска от средната за страната. Няколко села имат плътност около 10 тел.п/100д (Юндола -14, Грашево -10, Пашови -10), а за останалите показателят се движи около или под 1.
Населените места са обхванати от местни мрежи с АТЦ, като поради спецификата на селищната мрежа степента на развитие е една от ниските за страната. Във високопланинската част на общината голямата разпокъсаност на населените места не позволява телефонизиране на всички села. В някои села връзките са по въздушни трасета, амортизирани, с телефони

местна батерия, като на места /махалите Бозьова, Всемирци, Горна Биркова, Долна Дъбева, Кандови, Рохлева, Алендарова/ няма селищна телефонна мрежа, а само по един обществен пост и нито един домашен, включени чрез въздушен проводник.

Покритието с РТВ сигнал се ограничава само до националните програми в някои населени места от планинската част на общината. Теренните условия и пресеченият планински релеф не позволяват пряко приемане и за по-добро приемане са изградени и функционират РТВ ретранслаторни станции. Въвеждането на сателитни антени в бита намалява значението на проблема. Обхватът на изградените кабелни ТВ мрежи непрекъснато се разширява.

Във Велинград са изградени две кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни сигнали. Кабелни ТВ оператори има в и селата Драгиново, Св. Петка, Пашово, Кръстава.

Пощенските услуги се предоставят от ПТТ станции и техните клонове в населените места на общината, като обикновено пощите са в една сграда с АТЦ и кметството и са собствени обекти. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението, като тенденцията е за непрекъснато нарастване обхвата на предлаганите услуги.

Преобладаващата част от територията на общината има покритие от мрежите на **мобилните оператори**, но в планинската част на места сигналът прекъсва.

6.5 Озеленяване. Паркове и ландшафтно строителство

Град Велинград

В град Велинград в момента от специализирана фирма се поддържат 277.50 дка озеленени площи. От тях 140.40 дка е вегетативната площ или 50% от общата – при норматив за вегетативна 65-75%.Все още има зелени площи без настилка – 5.61 дка или 9% от алейната площ.

Съществуващите зелени площи са разпределени неравномерно по квартали и вътре в тях – има големи зони, в близост до които няма никаква озеленена/предвидена площ, което влошава и микроклимата им. Недостиг на нормативна зелена площ, съгласно брой на населението – за кв.Каменица – 93 дка, за кв.Чепино - 37 дка, без да се има предвид резерв при увеличаване на населението.

Отредени по плана на града, но неусвоени, невключени за изграждане и поддържане са 14.53 дка.Голяма част от тези площи, а и от поддържаните в момента са под 1-2дка, което ги прави неефективни за използване като такива. Направено е предложение те да се устроят като детски и спортни площадки, от които населението в града има необходимост и които са крайно недостатъчно.

Еднообразен и беден видов състав като при иглолистните преобладава обикновения смърч, при широколистните брезата и липата.В резултат на недостатъчни средства и не доброто им разпределение всяка година изсъхват над 20 бр. дървета, в по-голяма част от обикновен смърч, който е непригоден за градски утежнени условия.

Поливната система е стара, на места не е поставена при изграждането-напр. бул. Съединение, на повечето места е повредена при непрекъснатите прекопавания за преминаване на кабели и др.

Над 70% от декоративната растителност по улиците е с различни повреди – главно от преминаващи през короните кабели и е необходима подмяната й и съобразяване с профила на – ширина на тротоара, тип застрояване и пр.

Отделяните по бюджет средства не са съобразени с нормативите за поддържане и не обхващат всички необходими дейности, вкл. реконструкции, ремонти по всички елементи, допълване на растителност, поддържане на улични дървета, внасяне на малка механизация, декоративни елементи, пластики, превръщане на зелените площи в изложбени зали за цветя, скулптури и др. на открито, внасяне на новости, реализиране на оригинални идеи и пр.

Липсва индивидуалност на всяка една от площи, което е и основен недостатък, въпреки реконструкции и осъвременяването им, липсва духът на града, да се различи, че това го има само тук, да се възпроизведе характерното за този регион като общ замисъл, различна растителност, архитектура и пр.

Кметства

По плана за кметствата според норматива са необходими 75 дка, има недостиг от 5 дка, ако се осъществят площите по план. Почти няма актувана като публична общинска собственост площ. Но с изключение на зелена площ в Драгиново, липсва всякакви наченки на озеленяването им. Не се отделят средства по бюджет за изграждането и поддържането им.

Не се използват всички природни дадености, уникална растителност, исторически факти, факти от цялата история на селищата за икономическо, туристическо развитие и общ просперитет на общината.

Общия извод, че озеленяването на общината, въпреки редовното приемане на програми с анализи на състоянието, с препоръки, идеи и дейности по подобряване, с финансови сметки към тях, е една изоставено дейност, като основната причина за това е липса на финансов ресурс.

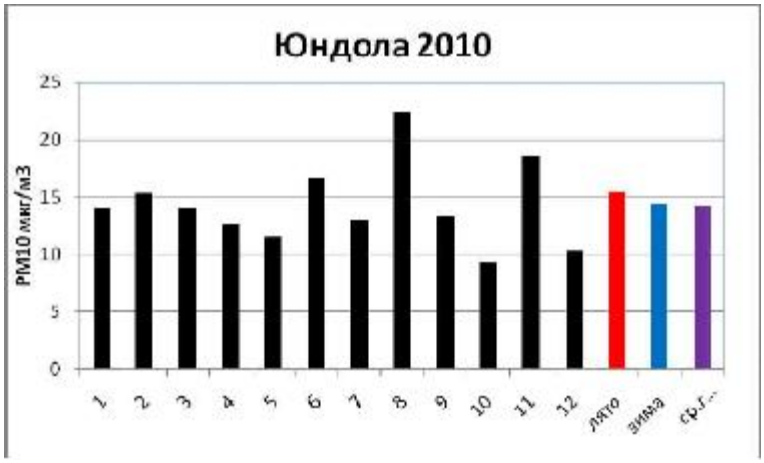
7. Екологично състояние и рискове

7.1 Атмосферен въздух

Съгласно Заповед №РД-1046/03.12.2010 г. на Министъра на околната среда и водите за утвърждаване на списък с райони за оценка и управление на КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ) - Агломерация Пазарджик **е** определена като район, в които нивата на замърсителите ФПЧ$_{10}$,ФПЧ$_{2,5}$ и ПАВ са превишени над нормите с допустимите отклонения. За община Велинград превишенията са по показателя ФПЧ$_{10}$.
През 2011 г. е изготвена, а през 2012 г. е приета Програма управление на КАВ от Общински съвет Велинград с Решение с № 10, взето с протокол №2/ 26. 01.2012 г.
В община Велинград има един фонов пункт за наблюдение на КАВ в летовище „ Юндола". В останалата част на общината няма стационарен пункт за мониторинг на атмосферния въздух от Националната система за наблюдение, контрол и информация върху състоянието на околната среда. Това води до липсата на обстойна статистическа информация за състоянието на въздуха.
Наблюдения показват, че основните фактори оказващи влияние върху нивата на ФПЧ за територията на общината са битовото отопление, транспорта, производствената дейност и неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура, което води до т.н. вторично разпрашаване. Масовото използване на твърди горива в битовия сектор води до завишаване нивата на ФПЧ10 основно през зимните месеци.
От особено значение за нивата на прахови частици е регулирането на транспортния поток и оптимизиране на автомобилния трафик, като за целта са необходими съвместни действия на различни институции.
С голяма тежест за подобряване на КАВ по отношение на нивата на нивата на показателите за КАВ е поддържането на пътната и прилежаща инфраструктура в добро състояние Рехабилитацията на компрометирани пътни участъци, подмяната на тротоарни настилки, измиването и качественото почистване на пътните платна са част от полезните мерки за справянето с проблема. Наблюденията показват, че тези приоритетни за общинската администрация мерки не се реализират с необходимата ефективност и това оказва пряко влияние върху нивата на ФПЧ$_{10}$ и през летните месеци.
Извършената моделна оценка показва ограничено влияние на индустриалните източници по показател ФПЧ$_{10}$ за територията на общината. В голяма степен това се дължи на добрите параметри на изпускащите устройства, както и на засиления контрол от страна на РИОСВ-Пазарджик.
Не на последно място, влияние върху КАВ в община Велинград оказват климатичните и топографски условия. Неблагоприятните метеорологични условия рефлектират силно върху ниско емитиращите източници - транспорт (с целогодишно действие) и битово отопление (със сезонно действие).

Извършените епизодични измервания във гр. Велинград през 2011 г. на КАВ не показват наднормени съдържания на замърсяващи вещества. Краткият период на измерване, обаче, не е показателен за общото състояние на въздуха през годината.
За оценка на фоновата концентрация на ФПЧ показателни са данните от фоновия пункт в Юндола, които са налични в ИАОС-МОСВ. Съдържанието на ФПЧ е значително под допустимите норми, което е характерно за община Велинград като цяло.

Фиг:1.Средно-месечни, сезонни и средногодишни концентрации на ФПЧ10 във фоновия пункт в „Юндола"за 2010 г.

В контролираните обекти от РИОСВ – Пазарджик в община Велинград на база на извършени собствени периодични измервания по смисъла на Наредба № 6/99 г. не показват превишения на нормите. От страна на операторите са предприети мерки за преустановяване използването на високосернист мазут и преминаване към използване на нискосернист или дървени трици. Операторите провеждат предвидения в Закона за чистотата на атмосферния въздух собствен мониторинг, като резултатите се представят пред РИОСВ-Пазарджик.
По данни на общинската администрация и РИОСВ – Пазарджик отделените емисии на вредни вещества за периода 2007 -2011 г. постепенно нарастват (табл.21). Най- значимо нарастване се отчита през последните 2 години.

Табл:16.Емисии на вредни вещества за община Велинград за периода 2007 - 2011 година (в тонове)

Години	Серни окиси (SOx)	Азотни окиси (Nox)	Неметанови летливи органични съединени (NMVOC)	Метан (CH4)	Въглероден окис (CO)	Въглероден двуокис (CO2)	Двуазотен оксид (N2O)	Амоняк (NH3)
2011	14,6	2,9	45,05	33,48	0,28	2575,49	0,07	0
2010	9,54	2,3	41,87	24,84	0,27	2620,86	0,04	0
2009	4,95	1,38	39,99	14,55	0,14	1842,26	0,01	0
2008	4,43	1,21	30,39	14,98	0,09	1543,94	0,01	0
2007	7,49	1,57	28,31	11,32	0,09	1596,36	0,01	0

Източник: РИОСВ- Пазарджик

Изводи:

- Налице са неблагоприятни условия за саморазсейване на атмосферните замърсители във Велинградската котловина.
- Основни източници на замърсяване на въздуха са дърводобивната и дървообработваща промишленост, машиностроене, хранително-вкусовата промишленост. Емитираните вредни вещества от дървообработваща промишленост са основно прах, летливи органични съединения от изпарението на бои, лакове и разтворители. Емисиите имат локален обхват и не оказват значимо влияние върху качеството на въздуха в района. Химическото предприятие “Кристал” АД емитира както организирано, така и неорганизирана фенол.
- Автомобилният транспорт в съчетание с лошото състояние на пътните настилки, нередовното измиване на улиците, остарелият автомобилен парк и увеличеният трафик в отделни периоди (поради това, че общината е туристически център) засилват негативното въздействие върху състоянието на въздуха.

- Горивните инсталации от административния и битов сектор са другия източник на емисии на вредни вещества – серни, азотни и въглеродни оксиди, летливи органични съединения, прах, сажди и др. Част от административни сгради и хотели се отоплява с топла минерална вода. Останалите използват електроенергия, дърва, въглища, нафта, мазут и др. Въздействието на тези емисии върху качеството на въздуха е основно през зимните месеци.
- В гр. Велинград в радиус от 0.500 км около предприятието "Кристал" АД е налице епизодично замърсяване на атмосферния въздух по показател фенол с нива на замърсяване за жилищния район до 1.9 пъти над ПДК и за промишления район до 5.1 пъти над ПДК.
- Налице е ограничаване или ликвидация на дейността на някои от замърсяващите промишлени предприятия. Със спирането на някои производства на "Кристал" АД през 2007 г. концентрациите на фенол в атмосферния въздух трябва да намаляват.
- Най-значимо атмосферно замърсяване се отчита в общинския център; установява се сезонен характер на замърсяването с максимум през студеното полугодие и минимум през пролетно-есенния период. В останалата част на общината, въздухът е с много добри качества.

7.2 Води

Повърхностни води

Повърхностните води в община Велинград се наблюдават в 2 пункта за река Чепинска и един пункт за р.Доспат и р. Мътница. Категориите на реките са следните:

- пункт р.Чепинска при ГС Чехльово – първа категория;
- пункт р. Чепинска / Ели дере / под с.Драгиново – втора категория;
- р. Мътница - гр.Велинград, преди устие;

Основните констатирани замърсители през последните 10-15 години годините са: амоняк, нитритен азот, фосфати, детергенти и по показателя БПК. Главните източници на замърсители са промишлените обекти и нерегламентираните сметища.

Анализът на получените резултати през последните 2 –3 години обаче показва, че и в двете мониторингови реки в наблюдаваните пунктове са с добър кислороден режим и показатели, отговарящи на ПДК за проектната им категория почти целогодишно.Запазва се тенденция на намаляване на замърсителите.В сравнение с предходни години се наблюдава подобряване качеството на водата.

Участъци с лошо състояние на повърхностните води през 2012 г. са:

- G3MA900R 186B – р. Чепинска от вливане на р.Мътница до кантон Долене**.** Налице е лошо биологично и лошо екологично състояние. Наднормено е съдържанието на БПК, NH4, N02, PO4, P-общ и N- общ**.** В това водно тяло се вливат непречистените битови отпадъчни води на гр.Велинград. В Плана за управление на речните басейни 2010-2015г. за това водно тяло е заложена мярка за изграждане на ГПСОВ над 10000 еж на гр.Велинград, доизграждане на канализационна мрежа над 10000 еж. За гр.Велинград има проект, които е върнат за преработване поради лошо качество.
- BG3MA900R 187 - р. Мътница от вливане на Стара река до устие**.** Налице е лошо биологично и лошо екологично състояние. Наднормено е съдържанието на БПК, NH4, N03, N02, PO4, P-общ и N-общ**.** Замърсяването е предимно от източници от община Ракитово. Необходимо е изграждане на пречиствателна станция за битови отпадни води за гр. Ракитово.

Подземни води

В района на община Велинград са установени следните по- големи подземни водни тела, които се наблюдават Националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води В този район през 2012 година са включени 12 хидрогеоложки пункта:

Подземно водно тяло BG3G00000NQ008 / Порови води в Неоген - Кватернер - Велинград/

ПВТ е разположено в западната част на Източнобеломорски район, алувиалните и пролувиални отложения са образувани от р. Чепинска и нейните притоци - р. Мътница и р. Луковица. ПВТ има площ от 54 км2. Водоносния хоризонт е изграден от глинести пясъци, пясъци, гравелити, конгломерати, брекчоконгломерати, пясъчници. Средна дебелина на ПВТ - 40 - 140 м, среден коеф. на филтрация на ПВТ - 1 - 5 м/ден, среден модул на подзем. отток - 1 л/сек/км2. От извършените наблюдения върху химичното състояние на определените параметри в мониторингов пункт при гр. Велинград (Сондаж) през 2012 г. не се установяват отклонения от ПС на наблюдаваните показатели. Подземно водно тяло BG3G00000NQ008 е в добро химично състояние.

Подземно водно тяло BG3G00000Pt038 /Карстови води - Велинградски басейн/

ПВТ е разположено на югоизток от гр. Велинград, то е една тясна и дълга синклинална структура. ПВТ има площ от 71 км2. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, гнайси, калкошисти, амфиболити, а покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване - на места игнимбрити. Средна дебелина на ПВТ - 1 - 1000 м. Подхранване на ПВТ - от реките и валежите, карстовия поток се движи в две посоки: ЮИ към извора "Топлика" и СЗ към извора "Клептуза". Среден модул на подземния отток - 10 л/сек/км2.

Подземните води не са защитени от пряко замърсяване, засега те са чисти, защото липсват или са малко замърсителите.

През 2012 год. няма наблюдение върху химичното състояние на подземните води на това тяло.

Канализация и пречистване на отпадните води

Степента на изграденост на канализационната мрежа в град Велинград е 85-90%, а в останалите по-големи населени места - около 50. Типът на канализационната мрежа е "смесена". Минералните води с дебит 170 л/сек се заустват в градската канализация.

Около 80 % от канализационната мрежа се използва от населението, а 20% -от промишлеността.

Изградените предприятия имат локални пречиствателни станции, съгласно издадените разрешителни издадени от съответната басейнова дирекция, необходимо е да се упражнява по-строг контрол за спазване на изискванията, предписани в разрешителните за ползване на воден обект, преди водите да се заустват в градската канализация или директно в р.Чепинска за района на гр.Велинград.
В общината няма все още изградени ГПСОВ, което е сериозен недостатък.

7.3 Земи и почви

Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост

Нарушения на земните недра и почвената покривка са установени в районите на добив на полезни изкопаеми (действащи или преустановени):

- строителни материали – от кариера за инертни материали в поречието на р. Лепеница, разработвана от Асфалтова база “Костандово”;
- скално-облицовъчни – от кариери за добив на ломен камък и облицовъчни плочи от варовик по поречието на р. Лепеница, р. Абланица, в местностите Голямо Блато, Ачовица и Копанка;

- добив на мрамор в находище “Лепеница”;
- калиеви пегматити на 15 км южно от Велинград – находище „Сухата река”; експлоатираща фирма „Рамово”ООД, запаси: 7459.7хил.т.;
- волфрамовите находища Грънчарица. Геоложките проучвания са прекратени. Извършена е техническа рекултивация;

Нарушения на земните недра и почвената покривка са установени в районите на добив на полезни изкопаеми (действащи или преустановени). Рудодобивът е прекратен:

- уранови руди на около 25÷34 км югозападно от гр. Велинград при находището „Беслет”- рудодобивът е прекратен;
- уранови руди на около 5 км от югозападно от м-с „Беслет” находище „Скребатни поляни” - рудодобивът е прекратен;
- пегматити за обогатяване в гр. Велинград до кв. Чепино – находище „Велинград” – Открита експлоатация, без добив;
- азбестсъдържаща суровина – находище „Дрянов дол” – открита експлоатация, без добив;
- вермикулитсъдържаща суровина - открита експлоатация, без добив.

Замърсяване на почвената покривка

След анализ на резултатите за 2012 г. е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба №3.На територията на РИОСВ- Пазарджик няма регистрирани случай на замърсявания на площи в резултат на употребата на разрешени продукти за растителна защита (ПРЗ) през 2012г. Стари складове, в които има наличие на ПРЗ с изтекъл срок на годност има в гр.Велинград в индустриалната зона в предприятие „Хмела Велинград"АД, което предстои да обезопаси тези РЗП с технологията „Б-Б куб” или да ги предаде на организация за тяхното обезвреждане.

През 2011 г. са взети почвени проби за киселинност на почвения разтвор от Регионалната лаборатория в гр.Пазарджик в пункта при гр.Велинград. След анализ на резултатите от изпитването не е констатирано превишаване по показатели спрямо базовите показатели за двата пункта.

7.4 Биоразнообразие и Национална екологична мрежа (НЕМ)

Обектите от НЕМ включват защитени територии и защитени зони.Заемат една значителна площ от общинска територия – 470,29 км. кв., което представлява 58,52%.
По този показател община Велинград се нарежда сред групата общини с много висок дял на обекти от НЕМ. Почти изцяло тази територия се заема от защитените зони (ЗЗ) по НАТУРА 2000 – 57,88%. Наличните ЗЗ са общо 3:

- ЗЗ „Западни Родопи" BG0002063
- ЗЗ „Яденица" BG0001386
- ЗЗ „Родопи - Западни" BG0001030

Първите 2 са по Директивата за хабитатите, а последната – по Директивата за птиците. Трябва да се има предвид, че ЗЗ „Родопи - Западни" BG0001030 е приета с решение ва МС, но няма заповед за обявяване от министъра на ОСВ, поради което не е добавена към общата площ на защитените зони.
Общата площ заета от защитени територии представлява нищожен процент от общинската територия - едва 1,61%. Този дял е значително под средният за страната.най- разпространени са защитените местности – 1,53%,следват резерватите – 0,06% и природните забележителности – 0,03%. Други видове защитени територии няма в общината. Въпреки

незначителната си площ, защитените територии са много на брой- 18. В пределите на общината попада 1 резерват – Беглика (макар и малка част).
Кратка характеристика на по- важните обекти от НЕМ:
„Резерват Беглика” - обявен на 11.05.1960 г. под името "Васил Коларов". Площта на резервата е 1463,1 ха. Територията му е изключителна държавна собственост и обхваща територии с надморската височина между 1600 и 1900 м. Резерватът е покрит от иглолистни гори. Преобладава смърчът (Picea abies) „Беглика"се явява едно от най - южно разположените съобщества на смърча в целия му ареал. Средната възраст на гората се оценява на 130 години. На територията му са установени редки и ендемични растения. Тук е установено единственото находище в България на алпийско сграбиче, известно и като ценралноалпийски клин (Astragalus alopecurus) - красиво защитено растение превърнало се в емблема на резервата, други редки и защитени растения, установени в резервата са: срещащите се само в България родопска теменуга (Viola rhodopeia), български рожец (Cerastium bulgaricum); срещащите се само на Балканския полуостров родопско крайснежно звъниче (Soldanella rhodopaea), Родопско омайниче (Geum rhodopaeum), Родопско великденче (Veronica rhodopaea), защитеният вид черно френско грозде (Ribes nigrum) и др.
ЗЗ „Западни Родопи”. Мястото включва по-високата западна част на Западните Родопи с най-представителните псевдо-бореални иглолистни гори, уникални за Европа. Най- голяма площ заемат горите от бял бор /Pinus sylvestris/, следвани от смърча /Picea abies/.
По-малки по площ са еловите /Abies alba/ и буковите /Fagus sylvatica/ гори. Срещат се също гори от черен бор /Pinus nigra/ и издънкови гори от горун /Quercus dalechampii/, трепетлика /Populus tremula/ и зимен дъб /Q. sessiliflora/.
В ЗЗ "Западни Родопи" са установени 130 вида птици, основно гнездящи, от които 21 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 43 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като застрашени в Европа в категория SPEC2 са включени 15 вида и съответно в SPEC3 - 28 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 26 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 23 са вписани в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Западните Родопи поддържат най-многочислената популация на глухаря /Tetrao urogallus/ в България. Те са едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на този вид, както и на лещарката /Bonasa bonasia/, врабчовата кукумявка /Glaucidium passerinum/, пернатоногата кукумявка /Aegolius funereus/, козодоя /Caprimulgus europaeus/, черния кълвач /Dryocopus martius/, белогърбия кълвач /Dendrocopos leucotos/ , осояда
/Pernis apivorus/. Територията е една от най-значимите в Европа за опазване популациите на червеногръдката /Erithacus rubecula/, чинката /Fringilla coelebs/, белогушия дрозд
/Turdus torquatus/, коса /Turdus merula/, жълтоглавото кралче /Regulus regulus/ и черноглавото коприварче /Sylvia atricapilla/.
ЗЗ „Родопи – Западни”. Защитената зона включва обширни иглолистни и смесени гори. Района е слабо населен. Района е предложен за природен парк. Това е най-голямата предложена защитена зона в България и едновременно с това ключово място за опазване на мечката - без опазване на тази зона срещу фрагментация и засилване на човешкото влияние, бъдещото на цялата Рило-Родопска популация, включително и гръцката й част, би било несигурно. Огромна заплаха е строителството на нови ски курорти, леглови бази в планината, ски писти и ски съоръжения. Това ще фрагментира зоната и прогони мечката и други редки видове от там.Зоната е застрашена от плановете за строеж на нови малки ВЕЦ, които разрушават крайречните местообитания, променят естествените хидрологични характеристики и вредят на ихтиофауната. Плановете за строителство на вятърни електроцентрали могат да нанесат значителни въздействия на тревни, скалисти и храстови местообитания. Прибъдещо разширяване на автомобилните пътища в зоната и строителство на нови язовири е необходимо да се вземат мерки за опазване на защитените местообитания и дефрагментация местообитанията на мечката и дивата коза.
ЗЗ „Яденица". Защитената зона представлява биокоридор между Национален парк Рила и Западни Родопи. Това са слабо засегнати територии, в които се опазват масиви от бял бор и

ела (едни от най-големите в България). Крайречните галерии от елша растат в дълбоките долини на реките Яденица и Чепинска. Зоната е място за размножаване и миграция на мечката. Позволява постоянното живеене на няколко мечки и е важна за опазване на връзката между различните части на Рило-Родопската популация на вида.
Защитените местности на територията на община Велинград са 6: Защитена местност - Валяците; Рогачица, Черновец, Клептуза, Тъжника, Меадри на река Рибна.
Природните забележителности на територията на община Велинград са 6: Природна забележителност – Филибийска поляна (лалетата), Пашови скали, Големият завой, Суха лъка, Жабата, Побит камък.

7.5. Отпадъци

Община Велинград има разработена и действаща „Програма за управление на дейностите с отпадъците", която е приета с решение на Общински съвет – Велинград на 05.2004г., същата е актуализирана през 2010 г. и е със срок на действие 2010 г. – 2014г. Направената актуализация към настоящия момент не отговаря на новия ЗУО и подзаконовата нормативна база.

Населението в общината е обхванато на 100% по отношение на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на твърдите битови отпадъци. Има малки изключения, но те са резултат на специфични за общината дадености. В община Велинград това са три махали, разположени високо в планината, в които постоянно пребиваващите жители са много малко.
Общината е обхванала на 100% населението и чрез системата за разделно събиране на масово разпространените отпадъци от опаковки, като са разположени контейнери и в по- малките населени места, въпреки че включването на населени места с по-малко от 5000 жители не е задължително след въвеждане на законовата разпоредба от 13. 07. 2012 г.
Община Велинград има сключен Договор за сътрудничество с фирма „ЕКОБУЛПАК" АД – София за събиране на отпадъци от опаковки на територията на цялата община. През 2007г. за град Велинград са доставени 160 броя жълти контейнери с обем V=1,1 куб.м. за събиране в тях на хартия, пластмаса и метал и 90 броя зелени контейнери тип „Иглу" за събирани в тях на отпадъци от стъкло. В община Велинград през 2007г. е въведена двуконтейнерна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. В град Велинград има 102 точки за събиране на МРО, в които са разположени общо 250 броя контейнери – от тях 160 броя пластмасови жълти контейнери за пластмаса, хартия и метали тип „Бобър" с обем 1,1 куб.м. + 90 броя пластмасови зелени контейнери тип „Иглу" с обем 1400 л. и още допълнително са поставени: - 6 броя пластмасови, жълти кофи за МРО с обем всяка една – 360 л.; - 9 броя пластмасови, жълти кофи за МРО с обем всяка една – 240 л.

През месеците септември и октомври 2011 г., във връзка с изпълнение на предписание дадено от РИОСВ – Пазарджик с протокол №15-076/19.07.2011 г. на два транша от фирма „ЕКОБУЛПАК" АД – София бяха доставени допълнително съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки: Жълта кофа с Обем V = 360 литра и Жълта кофа с Обем V = 240 литра за разделно събиране на в тях на хартия, пластмаса и метал, както и зелени контейнери тип „Иглу" за събиране на стъклени отпадъци. Доставените съдове са разпределени във всички населени места по кметства и кметски наместничества в зависимост от броя на населението, което живее в тях и количествата отпадъци, които се формират. С поставянето на тези съдове **отчитаме 100% обхванато население в община Велинград от системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки.**

Табл:17:Обхванато население от системата за разделно събиране

Населено място	Насел. По постоянен адрес	Брой съдове за разделно събиране на отпадъците				Местоположение на съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки по кметствата на община Велинград
		Жълт контейнер с обем 1,1 3	Жълта кофа с обем V=360 литра	Жълта кофа с обем V=240 литра	*Зелен контейнер за стъкло*	
гр. Велинград	26669	140	6	9	72	Съгласно План-Схема и списък
с. Абланица	391	0	1	0	1	Пред кметството
с. Биркова	414	0	2	0	1	Пред кметството
с. Бозьова	43	0	1	0	1	Пред кметството
с. Бутрева	173	0	1	0	1	Пред кметството
с. Враненци	182	0	1	0	1	Пред кметството
с. Горна Дъбева	222	0	1	0	1	Пред кметството
с. Грашево	1282	0	2	0	1	Пред кметството
.с.Драгиново	4963	0	6	14	5	Съгласно План-Схема и Списък
с. Кръстава	1106	0	7	0	2	Съгласно План-Схема
с. Пашови	893	0	4	0	1	Пред кметството, магазина и училището
. с. Рохлева	450	0	1	0	1	Пред кметството
с. Света Петка	1618	0	11	0	4	Съгласно План-Схема
с. Цветино	162	0	1	0	1	Пред кметството
с. Чолакова	212	0	1	0	1	Пред кметството
с. Юндола	183	0	5	0	2	Съгласно План-Схема

Източник: Общинска администрация Велинград

Общо в общината са разположени контейнери за МРО с общ обем от 324 500л.
На територията на община Велинград ПУДООС е финансирало 1 проект за домашно компостиране. Проектът в община Велинград е действащ. Раздадени са 140 бр. компостери с вместимост 250 л. От проверените на място домакинства, може да се направи заключение, че компостерите се използват по предназначение и са в добро състояние. В общината обаче няма списък и пълна информация за всички домакинства, получили компостери по проекта. Произведеният компост се използва от домакинствата за дворни градини, саксии, тротоарни озеленявания.

Със Заповед № 053/ 09.03.2004 год. на Директора на РИОСВ-Пазарджик беше прекратена експлоатацията на селските депа за неопасни отпадъци на територията на община Велинград. Заповедта е изпълнена и на практика от 2005 год. в регион Пазарджик беше преустановена експлоатацията на всички селски депа за битови отпадъци. Битовите отпадъци се обезвреждат чрез депониране единствено само на общинското депо в землището на гр. Велинград, в местността "Дълбокото дере". Депото не отговарят на нормативните изисквания към края на 2012 год. и според констатация на РИОСВ – Пазарджик – Не са монтирани измервателни устройства за постъпващите за обезвреждане отпадъци - кантар или автоматични везни.
Основен проблем в региона е изпълнението на регионалната мярка за управление на отпадъците и изграждане на регионалното депо - Пазарджик, EUROPEAID 117409/D/SV/BG, в която са включени общините: Пазарджик, Белово, Брацигово, Батак, Велинград, Ракитово, Лесичово, Септември и Пещера. Забавянето в процедурите по реализиране на мярката идва от община Пазарджик. Беше стартирана процедурата по ОВОС и има положително решение по доклада. Регистрирано е сдружение на общините в региона.
С Протокол №1 от 27.02.2013г. на основание на Управителния съвет на ПУДООС, точка 6 зам.-министър Е.Манева информира УС за доклад от ръководителя на Управляващия орган на ОП ОС 2007 – 2013г. относно, изчерпан финансов ресурс по приоритетна ос 2. Взима се решение Регионалното депо – Пазарджик да се финансира със средства по ЗДБ на Р България и/ или от бюджета на ПУДООС и/ или от приходите от продажби на ЕСТЕ
– като бъдат финансирани с тези средства по една клетка, кантар и необходимата обслужваща инфраструктура на Регионалното депо за ТБО за регион Пазарджик, след постигане на пълна документална готовност за строителството на обекта от страна на заинтересованите общини. В зависимост от напредъка на община Пазарджик и реалната възможност във времето да се предложи Регионално депо – Пазарджик за включване в списъка за финансиране по един или няколко от възможните източници на финансиране. Необходимо е възможно най-бързо стартиране на строителните дейности на Регионално депо – Пазарджик поради изключителната важност на изпълнение на поетите ангажименти на страната ни по договора за присъединяване на Р България към Европейския Съюз от 2007г. На територията на община Велинград няма законни депа за инертни отпадъци в експлоатация.

7.6 Акустична среда

На територията на община Велинград няма постоянни пунктове за контрол на нивото на шум. Извършват се периодични измервания, главно за контрол на отделни обекти – източници на шум.

Основните източници на шум са свързани с: железопътният транспорт, вътрешноградския и транзитно преминаващ автомобилен транспорт. Натоварени от движението на превозни средства са по-голямата част от улиците и булевардите в града и входно изходните направления (Пазарджик, Сърница, Юндола). Въздействие оказват различните дейности на населението - работилници, търговски обекти и др. Големите промишлени източници са разположени в съществуващи индустриални зони. През 2012 г. на територията на община Велинград не са провеждани контролни измервания.

От РИОСВ – Пазарджик са извършени замервания през различни години на еквивалентните нива на шум в 11 пункта на Велинград. Резултатите от измерването на шума установяват превишаване на ПДН от 4.3% до 18.8%. Анализа на факторите налага констатацията, че основните източници на шум са преобладаващите леки автомобили – 87.1% от потока МПС. Максималното шумово натоварване достига до 71.3 dB (A), при интензивност на потока от 418 МПС/час.

8. Административен капацитет

Успешното местно самоуправление се крепи на доброто взаимодействие между неговите органи: общински съвет и кмет на община, които се еднакво отговорни пред своите избиратели за осъществяването на програмите и стратегиите за развитие на общината, както и да решават на своя отговорност всички проблеми от местно значение, делегирани им от законите на страната.
Общинският съвет се състои от 29 общински съветника, избрани от 7 политически партии инициативен комитет. Общинският съвет се ръководи от председател и трима заместник председатели. Ръководен орган е оперативното бюро, което определя дневен ред и насрочва заседания на общинския съвет. Между заседанията на общинския съвет заседават 6 постоянни комисии.
Териториалните органи на изпълнителната власт са с обща численост 23, от които един кмет на община, 11 кметове на кметства, 7 кметски наместници, трима заместник кмета. Числеността на администрацията, организирана в структурни звена с финансиране от държавен бюджет е с обща численост 72 щатни бройки и създадени служби в кметства с численост 83 щатни бройки с финансиране от собствени приходи.
Общината има приет Устройствен правилник на общинска администрация, както и правилник за функциите на създадените служби.

Общинският съвет има 6 постоянни комисии:

- *Комисия по икономика, финанси, бюджет и дружества;*
- *Комисия по градоустройство, строителство и архитектура, инфраструктура и водоснабдяване ;*
- *Комисия по образование, култура, здравеопазване, вероизповедания, социална политика;*
- *Комисия по туризъм, младежта и спорта, опазване на околната среда, земеползване и горско стопанство;*
- *Комисия по общинска собственост, местно самоуправление, нормативна уредба и регионална политика и евроинтеграция;*
- *Комисия по транспорт, обществен ред и сигурност, безопасност на движението, молби и жалби на гражданите и кризисни ситуации.*

8.1 Нормативни документи на общинския съвет

Общинският съвет в рамките на своите правомощия е приел следните правилници и наредби:

- **Правилник** за организацията и дейността на общинския съвет, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация;
- **Правилник** за работата на общинските предприятия
- **Наредба** за реда за придобиване, разпореждане и управление на общинското имущество на Община Велинград
- **Наредба** за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях от община Велинград
- **Наредба** за принудително изпълнение на заповеди, издадени от кмета на община Велинград за премахване , преобразуване или ремонтиране СМР
- **Наредба** за учреждаване на търговски дружества и упражняване на правата на собственост на общината в търговските дружества
- **Наредба** за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите на територията на община Велинград

- **Наредба** за условията и реда за установяване на жилищни нужди на граждани, настаняването им под наем в общински жилища по чл. 43 и чл. 45 от ЗОС и разпореждането с общински жилищни имоти

- **Наредба** за съставянето, изпълнението и отчитането на общинския бюджет

- **Наредба** за реда за придобиване, разпореждане и управление на общинското имущество но община Велинград

- **Наредба** за разполагане на преместваеми обекти за търговия – маси, кабини и други съгласно чл. 56 от ЗУТ

- **Наредба** за пожарна безопасност и защита на населението на община Велинград 2006 г.

- **Наредба** за търговската дейност на територията на община Велинград

- **Наредба** за рекламната дейност на територията на община Велинград по реда на чл. 56, ал. 2 от ЗУТ

- **Наредба** за управление на общинските пътища в община Велинград

- **Наредба** за организацията и дейността по принудителното премахване и принудителното задържане на моторни превозни средства без знанието на техните собственици или на упълномощени от тях водачи

- **Наредба № 1** за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата и имуществото на територията на община Велинград

- **Наредба** за управление на отпадъците, поддържане и опазване на чистотата на територията на община Велинград

- **Наредба** за провеждане на обществени/публични обсъждания в община Велинград

- **Наредба** за регистрация, стопанисване и контрол на кучетата на територията на община Велинград 2008 г.

- **Наредба** за организацията и безопасността на движението и дисциплината на водачите на пътни превозни средства и пешеходците на територията на община Велинград

- **Наредба** за условията и реда за провеждане на търг или конкурс за определяне на концесионер

- **Наредба з**а реда за придобиване, разпореждане и управление на общинското имущество на община Велинград

- **Наредба** по чл. 1,ал.2 от ЗМДТ на общински съвет гр. Велинград – С тази наредба се уреждат отношенията, свързани с определяне размерите на местните данъци на територията на общината

- **Наредба** за състоянието, изпълнението и отчитането на общинския бюджет

8.2 Устройство на територията

Община Велинград включва 24 населени места, от които два града.
Общината има изработен и приет общ устройствен план, който съответства на визията и целите за развитие.
Изработен е и Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Велинград
Всички населени места имат разработени подробни устройствени планове.
Велинград има разработен цифров модел на подробен устройствен план, което значително повишава качеството на услугите.

Общински бюджет

Табл:18: Бюджета на община Велинград за периода 2008 г. – 2012 г. –(лв.)

	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Първоначален план	16 376 922	23 522 718	19 590 231	19 259 557	20 549 403
Актуализиран план	26 038 383	31 215 217	20 766 870	21 870 529	22 751 380

Източник: Общинска администрация Велинград

През 2009 г. община Велинград е имала най-голям бюджет в размер на 31 215 217 лв. През 2010 г. се наблюдава спад с 33,47 % и същият е 20 766 870 лв. При анализ на данните за тригодишен период се отчита нарастване на бюджета. При съпоставка между бюджет 2011 г. и бюджет 2010 г. отчитаме 5,31 % ръст, съгласно отчета, докато между бюджет 2012 г. и 2011 г. е налице ръст с 4,03 %. Структурата на общинския бюджет за 2012 г. е 41 % Собствени приходи към 59 % Приходи за делегирани от държавата дейности.

Велинград е община със слаби възможности за формиране на бюджет, който да дава възможности за провеждането на ефективна инвестиционна политика. Делът на собствените приходи е около 41% и е с тенденция да се запази през следващите години. По този показател общината е под средното статистическо равнище на общините в страната.

Въпреки констатираните проблеми и незадоволителни резултати, анализът показва, че общината притежава добри потенциали за бъдещо развитие, които следва да се използват и насочват правилно.

9. SWOT анализ

SWOT анализът е връзката между аналитичната част и стратегическата част на настоящия документ. Въз основа на аналитичната част авторският колектив предлага следния SWOT анализ.

Силни страни:	Слаби страни:
Общината разполага с уникални природни и климатични дадености; Добре изградена и развита дърводобивна и дървопреработвателна промишленост; Добри традиции в курортното и балнеологичното дело, изградена хотелска, почивна и санаторно възстановителна база, минерални плажове и бани; Уникални залежи на мрамор и гранит; Благоприятни почвени и климатични условия за екологично земеделие и животновъдство; Планински курорти, зони за отдих и туризъм, защитени местности и територии; Напредък в развитието и прилагането на маркетинга и рекламата в сферата на туризма МСП има значителен дял в общинската икономика и осигуряват трудова заетост; Добре развита училищна мрежа; Изградена и модернизирана база в здравеопазването; Добре развита мрежа от културни институции; Самобитни културни обичаи и традиции; Развита шосейна и ЖП инфраструктура; Добре развита телекомуникационна мрежа; Добри качества на питейната вода; Ефективна местна нормативна уредба;	Ниска заетост и висока безработица; Ниски доходи и жизнен стандарт; Диспропорции в социално-икономическото развитие на населените места; Отсъствие на високотехнологична икономика; Значително намаление на чуждите инвестиции през 2011 г. спрямо предходната година; Слаба пазарна ориентация на МСП; Неизградена инфраструктура на бизнеса; Недостатъчна модернизация на аграрния сектор; Дребно фамилно стопанство и примитивни условия в земеделските и животновъдни структури; Проблеми с достъпа до здравни и социални услуги на една част от населението Наличие на голям брой здравно неосигурени лица;

Благоприятен комплекс от съхранена природна, антропогенна среда и биоразнообразие; Съчетание на рекреационни ресурси – минерални води, гори, водни площи, природни забележителности; Потенциал за развитие на културен, еко и селски туризъм; Общината има изработен общ устройствен план Приети стратегии и програми за развитие на общината- ИПГВР Добро взаимодействие с НПО Има организирано сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени меса, включително и разположени съдове за разделно събиране на масово разпространени отпадъци от опаковки. Закрити са всички селски депа за твърди битови отпадъци.	Отдаленост на някои селища от средищните училища; Наличие на слети паралелки в селските училища; Амортизиран сграден фонд и материално-техническа база на културата; Влошено състояние на местната пътна мрежа; Износена водопроводна мрежа с големи загуби ; Недостатъчно изградена канализационна мрежа в малките населени места; Недоизградена канализационна мрежа, недостатъчен брой ПСПВ и ГПСОВ; Бавно внедряване на нови технологии и изоставане в изграждането на телекомуникационната мрежа; Ограничен достъп до Интернет и изоставане на развитието на информационното общество в селата; Остарели производствени мощности; Слабо използване на потенциала за научно-изследователска и развойна дейност и сътрудничество с бизнеса; Неразработен подземен кадастър; Забавен процес за изграждане на Регионално депо – Пазарджик за твърди битови отпадъци по ОП ОС и задължително съоръжение към него – Претоварна станция за ТБО, която ще обслужва общините Велинград и Ракитово.
Възможности:	**Заплахи:**
Привличане на инвестиции чрез Структурните фондове на ЕС; Превръщащо Велинград в уникален здравен термален център;	Продължаващо влияние на световната икономическа криза; Висок коефициент на безработица;

Доизграждане на транспортната и техническата инфраструктура; Благоприятна среда за развитието и маркетинга на специфичните туристически продукти на устойчивия туризъм; Благоприятна среда и инициативи за създаване на термапаркове и комплексно използване на минералните води; Усвояване на средствата за развитие на туристически атракции по оперативните програми; Реализиране на проектите определени по ИПГВР – Велинград; Развитие на модерен дърводобив и дървопреработване; Възстановяване на добива и обработката на мрамор; Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия; Привличане на чуждестранни инвестиции; Развитие на екологично земеделие и животновъдство; Възможности за разкриване на нови работни места; Диверсификация на икономическата дейност; Модернизиране и доизграждане системата на здравеопазването и спортната база; Развитие на спорта и разширяване на кръга от спортни дейности; Оптимизиране на структурата на професионалното образование; Подмяна на водопроводните тръби; Изграждане на ГПСО; Изграждане на Претоварна станция за ТБО, към Регионално депо – Пазарджик, покриваща нуждите на община Велинград и община Ракитово.	Ниски доходи и нисък жизнен стандарт; Негативно влияние на глобализацията, климатичните промени, енергийната зависимост; Слабо развита бизнес –инфраструктура; Забавяне на законовата уредба в подкрепа на малкия и среден бизнес, насочен към развитие на устойчиви туристически услуги; Изтичане на висококвалифицирани кадри и млади хора от общината; Незаконно изсичане на горите;

10. Визия, цели и приоритети за развитие на общината за периода 2014 –2020 г.

10.1 Предпоставки за формулиране на стратегическата рамка за развитие на община Велинград за периода 2014-2020 г.

Стратегическата рамка е съобразена с изискванията на националното законодателство за регионално развитие и се основава на следните принципи и аргументи:

- Стратегическата рамка отчита резултатите от извършения социално-икономически анализ и SWOT-анализ и генерираните изводи за тенденциите в развитието, текущото състояние и бъдещия потенциал за развитие на община Велинград:
- Стратегическата рамка за развитие на община Велинград отчита и целите на европейската кохезионна политика и приоритетите за развитие на регионите на ЕС, определени със Стратегията „Европа 2020", Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и с други общоевропейски документи на политиката на сближаване. Стратегическата рамка е обвързана с националните цели и приоритети на основополагащите стратегически документи за развитие на страната през новия програмен период и осъществява преноса на тези цели към конкретната територия на ЮЦР, област Пазарджик и нейните проблеми -Национална програма за развитие „България 2020", Национална програма за реформи 2011-2015 г., Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 -2025 г., както и различни секторни стратегии и политики.
- Стратегическата рамка на общинския план за развитие отразява основните насоки и акценти на трите основни фонда на ЕС – ЕСФ, ЕФРР, КФ, за периода 2014-2020 г., които се запазват почти непроменени в сравнение с настоящия програмен период.
- Отчита новите акценти формулирани от МРРБ:
- Отразява стратегическата рамка на новия Регионален план за развитие на ЮЦР 2014-2020 г., както и на новата Областната стратегия за развитие на област Пазарджик 2014-2020 г.,.
- Отчита вижданията за местната общинска власт, на специалисти, обществени организации и НПО относно приоритетите пред развитието на общината.

Стратегия „Европа 2020" е основополагащият, рамков документ за актуалните цели на европейската кохезионна политика по отношение на заетостта, иновациите, глобалните заплахи от климатични промени и енергийна зависимост, образованието и бедността. Приоритетите на стратегията са насочени в три логически обосновани направления:

- интелигентен растеж – икономика на знания и иновации;
- устойчив растеж – нисковъглеродна икономика, ВЕИ, конкурентоспособност чрез ефективно използване на ресурсите, добра бизнес среда за МСП и активно предприемачество;
- приобщаващ растеж – паралелно развитие и на традиционна икономика с висока заетост на нискоквалифицирана работна ръка, буфер срещу бедността, средство за социално и териториално сближаване.
- В документа Териториален дневен ред на ЕС 2020 са формулирани шест основни приоритета за развитие в териториален аспект:

- Полицентрично и балансирано териториално развитие (иновативни мрежи между градовете);
- Интегрирано развитие – в градовете, в селските и в специфичните/неформални райони (излизане от границите на градовете в техните „зони на активно влияние", внимание към селските райони с уникалните им черти, периферните райони, ефикасно използване на ресурсите, опазване на земята, заздравяване на връзките град – село);
- Териториална интеграция в граничните и транснационални региони - (трансгранично кооперирane – особено по външните граници на ЕС);
- Конкурентоспособност на регионите чрез силни местни икономики (местни продукти и пазари, привлекателна бизнес среда, силни общини);
- Подобрена обвързаност между индивиди, общини и предприятия (децентрализация, нисковъглеродна местна икономика, достъпност от градските центрове към периферията);
- Управление и обвързване на природните и културни ценности на регионите (защитени територии – зелени инфраструктурни мрежи на всички нива, управление на културното и природното наследство).
- Национална програма за реформи 2011-2015 г. е стратегически документ, който се разработва в изпълнение на целите и водещите инициативи на Стратегията „Европа 2020". В Националната програма за реформи като национален ангажимент по Стратегия „Европа 2020" са трансформирани целите на Стратегията и са заложени следните национални цели за постигане до 2020 г:

Цел 1: „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20 – 64 г.";

Цел 2: „Повишаване дела на разходите за научно-изследователска и развойна дейност до 1,5% от БВП";

Цел 3: „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутното крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25%";

Цел 4: „Намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система до 11% и повишаване на дела на 30 – 34 годишните със завършено висше образование – 36%";

Цел 5: „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души" (с 16%).

Национална програма за развитие: България 2020 е националният стратегически документ от най-висок ранг, формулиращ целите и приоритетите за развитието на България във всички сектори, имащи отношение към постигането на целите на Стратегията „Европа 2020". Документът съдържа три основни цели и осем приоритета:

- Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила;
- Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване;
- Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал;
- Развитие на земеделието за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси;

- Подкрепа за развитие на високопроизводителна индустриална база и модерна иновативна инфраструктура, стимулиране на иновативната активност и научните изследвания;
- Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса;
- Изграждане на адекватна енергийна инфраструктура, подкрепа за повишаване на ресурсната ефективност и намаляване на енергийната зависимост;
- Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари.

В унисон с приоритет 3 „Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал" е изготвена стратегическата част на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г. Това е и основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Изведените от НСРР стратегически цели са следните:

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда;

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал;

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване и развитие на трансграничното, междурегионалното и транснационалното сътрудничество;

Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места ;

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 -2025 г. е средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Избраната визия на НКПР е формулирана чрез три кратки послания:

- Националното пространство на България – отворено към света и интегрирано в Европейското пространство и в европейската мрежа от центрове и оси на развитие, култура, наука и иновации;
- Съхранените национални ресурси – хората, земята, водите и горите, подземните богатства, природното и културно наследство – гаранция за националната идентичност;
- Балансираното и устойчиво интегрирано развитие, постигнато чрез рационално организирана икономическа, социална, транспортна, инженерна, културна и туристическа инфраструктура и осигуряващо интелигентен икономически растеж, адаптивност към промените и равнопоставеност.

От избраната визия са изведени и стратегическите цели на НКПР:

Стратегическа цел 1: " Интегриране в европейското пространство"

Развитие на национални и трансгранични транспортни, енергийни, урбанистични, културни и екологични коридори с оглед постигане на териториална свързаност, сътрудничество и интегриране в региона и в европейското пространство;

Стратегическа цел 2: "Полицентрично териториално развитие "Укрепване на умерено полицентрична мрежа от градове - центрове с подобрено качество на градската среда, способстващо за постигане на балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата между централните градски и периферните селски райони;

Стратегическа цел 3: "Пространствена свързаност и достъп до услуги" Развитие на националната техническа и социална инфраструктура за подобряване на пространствената свързаност на районите и урбанистичните центрове и достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги;

Стратегическа цел 4: "Съхранено природно и културно наследство" Съхраняване и развитие на националната система от защитени природни и културни ценности за поддържане на биологичното равновесие, пространствената природна и културна идентичност и за интегриране на техните стойности в съвременния живот;

Стратегическа цел 5 : "Стимулирано развитие на специфични територии "

Интегрирано планиране и стимулирано развитие на територии със специфични характеристики (крайбрежни Черноморски, крайбрежни Дунавски, планински гранични и периферни) с оглед съхраняване и ефективно използване на техния природен, икономически, социален и културен потенциал за развитие

Стратегическа цел 6: "Конкурентоспобност чрез зони за растеж и иновации"

Повишаване на конкурентоспособността на българската територия чрез държавно подкрепени зони за растеж и иновации в урбанистичните центрове от високите нива на полицентричния модел.

Стратегическата част е съобразена с Регионалният план за развитие на Южен централен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. който е документ за стратегическо планиране, като отчита специфичните характеристики и потенциала на района, определя средносрочни цели и приоритети за устойчиво и интегрирано регионално и местно развитие в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие и другите структуроопределящи политики. Регионалният план за развитие определя необходимостта от реализация на дейности в различни сектори, създаване на по- добри условия за балансирано и устойчиво социално-икономическо и териториално развитие и преодоляване на съществуващите междурегионални и вътрешнорегионални диспропорции.

Изведените от регионалния план за развитие на Южен централен район стратегически цели са следните:

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурс;

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура;

Стратегическа цел 3: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване

Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места. Стратегическата част е съобразена и с Областната стратегия за развитие на област Пазарджик от ниво 3 за периода 2014-2020 г. който е документ за стратегическо планиране, като отчита специфичните характеристики и потенциала на областта, определя средносрочни цели и приоритети за устойчиво и интегрирано областно и местно развитие.

Изведените от Областната стратегия за развитие стратегически цели са следните:

Стратегическа цел 1: Превръщане на региона в по-атрактивно място за живеене и работа;

Стратегическа цел 2: Намаляване на безработицата под нивото на средната за страната и повишаване на жизнения стандарт на населението на Пазарджишка област;

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване- Развитие на териториалното сближаване и сътрудничество между регионалните власти за реализиране на трансгранични и междурегионални инициативи, включително чрез публично-частно партньорство и разширяване на достъпа до източници за финансиране;

Стратегическа цел 4: Опазване на природните дадености на Пазарджишка област чрез опазване на околната среда и нейното възстановяване;

Стратегическа цел 5 : Енергийна ефективност – Създаване на предпоставки за преминаване към нисковъглеродна икономика, намаляване на енергийната зависимост от традиционни източници чрез по-широко въвеждане на възобновяеми енергии, постигане на енергийна ефективност и модернизиране на транспортния сектор.

10.2 Визия и главна цел

Визията отразява желанието за достигане на определено ниво на развитие на община Велинград за конкретния планов период 2014 – 2020 г., използвайки местните природни, социални и икономически потенциали, чрез формулиране на политическа и стратегическа рамка с цел устойчиво усвояване на тези потенциали и валоризация на предимствата на общината.

През периода на действие на настоящият общински план за развитие и особено през последните години се увеличиха предизвикателствата и заплахите в европейски, национален и регионален мащаб вследствие на глобализацията, икономическата криза, демографския упадък, климатичните промени, енергийната зависимост, рискът от възможната загуба на биоразнообразие и на природно и културно наследство.

Независимо от новите реалности, общата представа за желаното бъдещо развитие и състояние на община Велинград следва да продължи да носи основните черти на позитивни представи и очаквания за: „динамично развитие", „устойчиво развитие", „оптимален икономически растеж и заетост", „подобрено качество на живот", „съхранено природно и културно наследство". В тази насока е формулирана визията за развитие на община Велинград. При формулиране на визията са взети предвид изводите от социално-икономическия анализ, изявените проблеми и потенциали за бъдещото развитие в общината. Тя съдържа представата за бъдещо динамично, устойчиво и хармонично развитие на общината. В такава насока е формулирана **визията** за развитие на община Велинград в периода 2014–2020 г.:

Община Велинград ще се развива като утвърден курорт от национално и международно значение, СПА столица на Балканите, жизнеспособна териториална единица, с подобрен жизнен стандарт, привлекателно място за живот, бизнес, инвестиции и туризъм, съхранена природна среда, традиции и култура.

В целите на плана е заложена идеята за постигане на координация и допълняемост на секторните политики в рамките на общината и областта. Те съдържат насочващи посоки на действие и стратегически перспективи за общинският план за развитие и устройство на територията.

За реализацията на целите и приоритетите на плана е необходимо ефективно участие на всички заинтересовани страни и партньори и осигуряване на публичност, прозрачност и информация при изпълнението на плана за развитие.

Общинския план за развитие визира 7-годишния период 2014-2020 г. който съвпада с периода на действие на Регионалния план за развитие на Южен централен район и на Областната стратегия за развитие на област Пазарджик и на периода за програмиране на помощта от структурните и Кохезионния фонд на ЕС.
Целите и приоритетите на политиката за регионално развитие на общината, отразяват нейната конкретна специфика, през която са пречупени и конкретизирани приоритетите, залегнали в общоевропейските и в националните стратегически документи за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Взети са предвид 11-те тематични цели, адресирани от общия европейски регламент, върху които фондовете на Общата стратегическа рамка ще съсредоточат своята подкрепа:

1. Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите;
2. Подобряване на достъпа до информационни и комуникационни технологии;
3. 3. Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия, в т.ч. и на селскостопанския сектор;
4. Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори;
5. Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска;
6. Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност;
7. Насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури;
8. Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила;
9. Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността;
10. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот;
11. Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация.

Във връзка с тези тематични цели Планът за развитието на общината, като отчита собствената областна специфика и индивидуалност, е насочена към следните приоритетни направления:

- Подобряване на бизнес средата за привличане на конкурентоспособни инвестиции в производствения сектор и подпомагане на малките и средните предприятия;
- Стимулиране активното развитие на дейностите и услугите, свързани с туризма и балнеолечението, спорта и спортната инфраструктура;
- Стимулиране активното развитие на дейностите и услугите, свързани с дърводобива и дървопреработването които да затворят производствения цикъл от добива на дървесина до крайния продукт;
- Стимулиране на хранително-вкусовата промишленост - разширяване и модернизация с оглед развитието на балнеологията и туризма;
- По-активно внедряване на иновации в производството, като се подпомага сътрудничеството между образователните институти, изследователските и развойните звена и бизнеса;
- Постигане на енергийна ефективност в производството, бита и транспортния сектор, въвеждане на възобновяеми енергийни източници и стимулиране на нисковъглеродна местна икономика;
- Подобряване на публичните електронни услуги и електронния пазар, както и осигуряване на широколентов достъп за населението и фирмите;

- Подобряване на трудовия пазар на територията на общината, като се стимулират трудовата мобилност, младежката заетост, професионално-образователните системи, формите за квалификация и преквалификация и учене през целия живот;
- Подкрепа на социалната интеграция, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване на непривилегированите групи от населението, като се отчитат териториалните проявления на тези проблеми;
- Подкрепа за оптимизиране и повишаване качеството на системата на здравеопазване и социални услуги, за подобряване образователната система и съхраняване и развитие на културата, културното наследство и културните институции;
- Отчитане на глобалните екологични цели в процеса на стратегическо планиране и включване на мерки за опазване и поддържане на природното равновесие, както и мерки, насочени към адаптирането на общинската територия към климатичните промени;
- Отчитане ролята на град Велинград като център на развитието и прилагане на подходи за интегрирано градско развитие и за решаване на проблеми в развитието на прилежащите селски територии;
- Издигане ролята на град Велинград и повишаване значението му като урбанистичен център от четвърто йерархично ниво в Южния централен район и конкретно в област Пазарджик;
- Подобряване на териториалната свързаност и на социалното, икономическото и културното сътрудничество и сближаване между населените места в общината, намаляване на ефекта периферност;
- Реализиране на трансгранични и междурегионални инициативи, включително чрез публично-частно партньорство и разширяване на достъпа до източници на финансиране.

Главната цел на общинския план за развитие е:

Главната цел на развитието на общината за периода до 2020 г. е постигане на устойчиво икономическо, социално и пространствено развитие с повишен жизнен стандарт и утвърждаване на община Велинград чрез екологично чиста ваканционна и курортна територия с добре устроена жизнена и бизнес среда, с повишена

привлекателност и атрактивност като водещ международен балнеолечебен и туристически център.

Главната цел е съобразена с определената визия за желаното развитие на общината като органично пространство от националната и европейската територия, реализиращо динамично и устойчиво развитие с подобрено качество на живота и съхранено природно и културното наследство. В целта е заложено постигането на просперитет и устойчиво бъдещо развитие в икономиката с приоритет на туризма, в социалната и културната сфера, както и в териториалната структура. Такова развитие може да бъде постигнато и да поддържа устойчивост, ако се основава на активизиране на собствения ресурсен и човешки потенциал и ако е съчетано с включване и на външните фактори и сътрудничество на всички нива.

Главната цел за устойчиво и комплексно социално-икономическо и пространствено развитие на общината е представено в четири стратегически цели и девет приоритета.

10.3 Стратегически цели

Стратегическа цел 1: Превръщане на общината в по-добро място за живеене и работа; балансирана конкурентноспособна общинска икономика с акцентиране върху иновации и икономика на знанието, съчетано с ефективно развитие на туризма

Стратегическа цел 1 е насочена към стимулиране на икономическото развитие чрез активизиране на собствените ресурси и съхраняване на собствената специфика. Сериозен акцент е поставен върху развитието на икономика, свързана с горския сектор и върху важността от развитие на общински клъстер на основата на дърводобива и дървообработването и туризма. Залага се на необходимостта от обвързване на висшето образование и научно-изследователската дейност с потребностите на бизнеса. Предвижда се подкрепа за МСП, които имат сериозен принос за развитието на общинската икономика, чрез подобряване на инфраструктурата им, както и за развитие на нови бизнес модели и иновации. Определя се необходимостта от разнообразяване на туристическия продукт чрез активно включване на природните и културни ценности на общината.

Тази цел се подкрепя чрез три приоритети, които са взаимнообвързани. Първият приоритет е насочен към развитието на туризма с цел да се разнообрази и подобри туристическото предлагане на основата балнеолечение и спа-туризъм, културното и природно наследство и създаване на специфичен регионален продукт в цялата територия на общината. Вторият приоритет е насочен към повишаване на икономическата конкурентноспособност, технологично обновяване, насърчаване на научноизследователската и иновационна дейности, създаване на привлекателна бизнес среда и подкрепа за МСП, използващи местния потенциал. Тритият приоритет е насочен към развитие на селското и горското стопанство, в т.ч. и в изостанали селища. Икономическото развитие трябва да бъде съчетано със съблюдаване принципа на устойчиво развитие и намаляване на консумацията на енергия и суровини, технологично обновяване и развитие на зелени икономически дейности.

Приоритет 1: Община Велинград конкурентноспособна община с динамичен сектор туризъм

Основен приоритет в туризма, през следващия период безспорно предстои да се изявява балнеолечението и спа-туризма, като използването на богатството от минерална вода за лечебни, профилактични, ваканционни, развлекателни цели ще затвърди първостепенното си значение във Велинград. Целта е : Развитие на туризъм през всички сезони, утвърждаване на Велинградския туристически район като водеща дестинация в балнеолечението и СПА – туризма в национален и международен мащаб.
Развитието на туризма ще продължи да се локализира по видове във вече специализираните зони.

Мярка 1.1. Прилагане на агресивен туристически маркетинг и реклама на Велинградския туристически район;

Мярката визира координирано разработване на серия от рекламни продукти, обединени от обща маркетингова стратегия

Мярка:1.2. Създаване на специализирана устройствена схема за развитието на туризма в общината

Мярката е необходима както за осигуряване на инвестиционни полета, така и за координирани действия по сектори “инфраструктура” и “горско и селско стопанство”.

Мярка: 1.3. Подобряване на спортно-туристическата инфраструктура и туристическата информация - развитие и разширяване на туристическия продукт

Дейности по мярката са: Изграждане на екопътеки; Обновяване на пътната инфраструктура в туристическите ареали; Реализиране на единна програма за визуална информация, ориентация и реклама на туристическото предлагане в общината (желателно е да се разшири и до мащабите на областта, и най –вече до съседните общини); Подкрепа за туристическия информационен център – създаване на пълен актуализиращ се информационен и рекламен пакет за туристическото предлагане; Изграждане на специализираната спортна инфраструктура.

Мярка 1.4. : Експониране и социализация на природни и културни ценности

Мярката цели валоризиране на природните и културните ценности, създаване на етнографски комплекс, реновиране и изграждане на нови обществени чешми и съставяне на информационно- рекламна система с карта-достъпна онлайн с химически състав и лековитост на минералната вода, организиране на туристически събития и др.

Мярка 1.5. : Археологическо проучване, консервация, адаптация и експониране на обекти от недвижимото културно наследство в общината

Целта на мярката е валоризирането на недвижимото културно наследство.

Марка 1.6.: Интерпретация и социализация на историческите обекти при обвързването им с културния живот

Дейностите по тази мярка са информационно обезпечаване на туристическите маршрути в общината.

Мярка 1.7. Информиране на населението за възможнтеи инициативи и достъпни финансови източници за изграждане на туристическа инфраструктура и предлагане на туристически услуги.

Необходимо е създаването на специален сайт на общината

Мярка 1.8: Подобряване и поддържане на елементите на зелената система , включително паркове, градини и улично озеленяване

Велинград има нужда от създаване на нова визия на парковите пространства, зелените площи и местата за отдих.

Приоритет 2: Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологичното производство и иновации

Целта е повишаване на конкурентноспособността на икономиката чрез привличане и задържане на фирми в сектори на растеж чрез технологично обновление и иновации в МСП. Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес към общината. **Ст**имулиране развитието на конкурентоспособна икономика, основана на знанието

Марка 2.1. Създаване на условия и стимулиране на малкия и средния бизнес

Приоритетни направления за подкрепа са традиционни отрасли с потенциал - дърводобив и дървопреработване (броят на малките и средни предприятия е над 350), машиностроене, хранително –вкусова промишленост, добив на нерудни изкопаеми. Дейности: Анализ на нуждите, проблемите и възможностите за подкрепа от страна на общината; Провеждане на регулярни срещи с бизнеса за информиране относно общински проекти; Намаляване на административните бариери, лицензионни и разрешителни режими в общината за развитие на бизнеса;

Мярка 2.2. : Създаване на регионални клъстери и мрежи

В община Велинград съществуват условия за изграждане на регионална бизнес мрежа и създаване в общината на областни клъстери на основата на дърводобива и дървообработването, хранително-вкусовата промишленост и туризма. Бенефициенти на тази мярка ще бъдат взаимосвързани или допълващи се фирми с активни взаимоотношения, ползващи обща специализирана инфраструктура, пазари на труда и услуги.

Дейности: Иницииране на програми за създаване и развитие на клъстери. Подкрепа и насърчаване за създаване на клъстери: дървообработване, хранително-вкусова промишленост и туризъм; Организиране на партньорства между централните власти, общината, местния бизнес, местните и национални свързани организации за стартиране и укрепване на клъстера; Насърчаване развитието на специализирана инфраструктура,

обслужваща клъстерите – технологична,информационна, финансова, образователна; Организация и разпространение на необходимата информация по клъстерите; Подкрепа на организационните структури на клъстерните организации; Създаване на съвет за подкрепа на малкия и средния бизнес.

Мярка 2.3: Подкрепа на утвърдени фирми-производители от общината

Дейности: Подпомагане на тяхното участие в регионални, национални и международни изложения и панаири; Осигуряване на възможности за велинградските фирми-производителида разполагат със собствени щандове и по-добри условия по време на коледни базари.

Мярка 2.4. Повишаване на конкурентоспособността чрез маркетинг, премахване на пречките за инвестиции, координиране на инициативите за икономическо развитие

Дейности: Маркетингово проучване на възможностите и дефиниране на потенциални инвеститори; Маркетингова реклама за извоюване и утвърждаване на имидж на община Велинград като добро място за успешен бизнес; Разширяване на контактите с чужди бизнес партньори, организиране и участие в бизнес форуми и срещи; Разработване на "Инвестиционен профил на община Велинград", съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори.

Мярка 2.5.: Подкрепа за развитието на бизнес и пазарна инфраструктура

Необходимо е общината активно да подпомага създаване на условия за нарастване на инвестиционния интерес към местната територия и насърчаване на бизнес средата. Общината ще се насочи към създаване на бизнес -паркове и бизнес инкубатори чрез привличане на чуждестранни и местни инвеститори, за да постигне критична маса за ново технологично развитие и инвестиции, които ще действат като естествени инкубатори за по-малките фирми и ще стимулират растежа на бизнес услугите:

Дейности: Проучване на площадки за изграждане на нови производствени зони; Създаване на бизнес инкубатори в адаптиран общински фонд; Специализирано обучение и услуги; Нови производствени предприемачески зони; Изграждане/обновяване на прилежащи комуникации към съществуващи производствени зони; Активна политика по привличането и локализирането на търговски вериги с по-голям капацитет и възможности в района на община Велинград; Създаване на бизнес инкубатори, бизнес центрове, изграждане на офиси за обслужване на инвеститори, изложбени зали и еспозиционни съоръжения; Изграждане на консултантски център за подкрепа на стартиращ бизнес и съществуващите МСП;

Мярка:2.6. Инвестиране в човешки капитал

Човешкият капитал е основен фактор за развитието на конкурентоспособна общинска икономика. Осъществяването на мерките, дейностите и проектите за повишаване качеството на човешкия капитал в общината следва да се реализират в партньорство между местната власт и социално-икономическите партньори, в т.ч. училища, бизнеса, сдруженията на бизнеса, териториалното бюро по труда, неправителствените организации.

За подкрепа на тази мярка ще се осъществяват дейности основно в сферата на: Подобряване образователното равнище на работната сила; Подобряване на средата за обучение; Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение; Съгласуване на професионалното обучение и квалификациите с търсенето на пазара на труда.

Мярка 2.7. : Подкрепа за ново технологично развитие и иновации

Мярката е предназначена към представителите на бизнеса за увеличаване на броя на иновативните предприятия. Мярката се стреми да стимулира предложението на технологични, иновативни и маркетингови иновации, да разкрие възможностите, предоставени от ОП "Иновации и конкурентоспособност" след 2014.

Дейности: Разработване на активна общинска иновационна стратегия; Стимулиране въвеждането на пазарно-ориентирани технологични проекти; Подкрепа на публично-частните партньорства при трансфер на технологии; Иновации и технологии за стартиращи фирми и МСП; Иновации за енергийна ефективност и опазване на околната среда; Провеждане на форуми и обучение за увеличаване на капацитета на предприятията за разработване на проекти свързани с иновации.

Мярка 2.8. Развитие на информационно общество

Към тази специфична мярка ще бъдат подкрепяни дейности, допринасящи за: Изграждане на инфраструктура на информационното общество; Изграждане на широколентови комуникационни мрежи; Подобряване достъпа до и развитието на он-лай публични и бизнес услуги; Подкрепа на усилията на всички заинтересовани страни и организации в развитието на информационното общество и осигуряване достъп до информация за текущите инициативи на всички участници в ИКТ общността; Разработване на съдържание на услугите и техните приложения на местно ниво, в т.ч. и за отдалечените от общинския център населени места; Подпомагане на бизнеса, в т.ч. МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии; Развитие на умения в населението, свързани с информационните технологии; Въвеждане на информационни и комуникационни технологии във всички нива на образованието; Създаване на програми за професионално образование и обучение в информационните и комуникационни технологии.

Приоритет 3: Развитие на конкурентоспособен аграрен сектор, балансирано и многофункционално използуване на ресурсите от горите и горския фонд

Селскостопанският фонд на общината заема 12.5 % от територията на общината. Общината спада към селските райони в България, които се определят като:"компактна част от националната територия, включваща села и градове с основна функция земеделие и допълващи дейности – горско и рибно стопанство, занаяти и селски туризъм". Горите са основен капитал на общината (заемат 85.5 % от територията). Функциите им са жизнено важни и неизброими: осигуряват питейна вода и над 85 % от водния отток, поглъщат въглеродния диоксид и редуцират емисиите на парникови газове, приютяват над 80 % от биологичното и ландшафтно разнообразие, осигуряват поминъка в повечето селища от общината, градят фундамента на "зелената" икономика.
Освен с високия природен потенциал за производство на дървесина, устойчивото управление на горите и опазването на биоразнообразието създава шанс за поддържане и съживяване на селищата от общината чрез допълнителни дейности и заетост в атрактивна среда за туризъм и рекреация.
Целта е устойчиво развитие на аграрния сектор и Устойчиво управление и стопанисване на горите. Подобряване на организацията и качеството на човешките ресурси в аграрния и горския сектор.

Мярка 3.1 : Развитие на модерно животновъдство

Мярката включва подпомагане в: Изготвяне на бизнес планове и проекти за създаване на модерни ферми; Осигуряване на компетентна информация за подходящи породи, изисквания за качество, пазарни конюнктури; Административна подкрепа в изготвяне и реализация на инвестиционни проекти; Изготвяне на устройствени проекти и осигуряване на базова структура; Изграждане на пазар за животни

Мярка 3.2.: Подмяна и увеличение на трайните насаждения

Дейности: Максимално оползотворяване на възможностите на ПРСР; Съдействие за комасация на необходимата земя; Маркетиране на възможностите за привличане на инвеститори.

Мярка 3.3.: Оптимизиране на поливното земеделие

Информационна, методическа и организационна помощ за създаване на сдружения за напояване; Инициране на публичен проект за обновяване и разширяване на напоителните полета и съоръжения; Осигуряване на достъп до научно-приложните разработки за оптимизиране на напояването (информационно -съветваща система);

Мярка 3.4: Развитие на оранжерийното производство, базирано на термо-минерални води

Дейности: Осигуряване на терени в близост до минералните извори; Устройствено проектиране и съоръжаване с базова инфраструктура**.**

Мярка 3.5: Екологизация на земеделието

Дейности: Разпространяване на информация за изискванията и предимствата на биологичното земеделие; Организационна помощ за сертифициране и регистриране на биологични ферми; Организация на базари за продукти от биологични ферми.

Мярка 3.6: Подобряване на достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта

Дейносити : Изграждане, отводняване и стабилизиране на селскостопанските пътища; Устройване на полски чешми, крайпътни залесявания , заслони, места за почивка. Тази лека инфраструктура ще двойствено използване – от стопаните и от посетителите – туристи/пътници.

Мярка 3.7: Осигуряване на масов достъп до актуална информация и повишаване на научното обслужване в аграрния сектор

Информацията включва пазарните конюнктури, съвременни технологии на растениевъдството, животновъдството, съхранение и преработка, възможности за финансиране на аграрни дейности, консултации, обучение, сортове и породи. – да

Мярка 3.8: Укрепване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производители (овощари, пчелари, животновъди, картофопроизводители)

Освен крупните частни стопани, мярката обхваща земеделските кооперации и дребни производители. Сегашното “застраховане” от природните рискове с разнородно производство трябва постепенно да премине към тясна специализация, чиито рискове се компенсират с нормални застрахователни инструменти.

Мярка 3.9: Подпомагане на фермерите да се приспособят към нарастващите изисквания на стандартите на ЕС;

Изграждане на лаборатория за сертифициране на качествата на пресни и преработени селскостопански продукти;

Марка 3.10 : Изграждане на земеделско тържище и борса

Развитието на тържищната търговия в конкуренция с веригите супермаркети, ще повишава както нивото и качеството на търговията с пресни и преработени селскостопански продукти, така и съответствието на качеството им с международните стандарти.

Мярка 3.11.: Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата

Тази цел преследва паралелно няколко желани ефекта: регионален – намаляване на диспропорциите в развитието на общината; икономически – увеличаване на добавената стойност в аграрния сектор и от там – ефективността и конкурентноспособността му; социален – облекчаване на бедността и увеличаване на заетостта в селата.

Мярка 3.12. Увеличаване на залесените площи, подобряване на състоянието на горите

Дейности: Реализиране на проекти за залесяване и възстановяване на горски територии; Изграждане на съоръжения за наблюдение и контрол на риска от горски пожари.

Мярка 3.13. Сертификация и изготвяне на планове на многофункционалното стопанисване на горите в 4 те горски стопанства в общината

Целта е подобряване на битието на хората, гарантиране на устойчивостта на горските ресурси и засилване на прозрачността на управлението им.

Мярка 3.14. Привличане на чужди инвеститори, чрез които да се внедрят нови безотпадни технологии в дърводобива и дървопреработването

Мярка 3.15.: Осъществяване на програми за развитие на лова и риболова /свързани с развитие на туризма

Стратегическа цел 2: Повишаване на жизнения стандарт и намаляване на социалните неравенства

Стратегическа цел 2 е ориентирана към използване на наличните потенциали за подобряване на жизнения стандарт (качеството на живота) и създаването на подходящи условия за развитието и реализацията на човешките ресурси в общината, увеличаване на равнището на заетостта и доходите, подобряване на качеството публичните услуги от първостепенно значение – здравеопазване, социални услуги, образование и култура.

Тази цел се подкрепя чрез два взаимообвързани приоритета. Първият приоритет е насочен към подобряване на достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите, с акцент на младежката заетост, стимулиране на трудовата мобилност, намаляване на бедността и постигане на социална интеграция на маргинализираните групи особено в периферните селища. Ще се търси извличане на максимални ползи за общината от политики на пазара на труда и програмите за заетост, включително интегрирани схеми за алтернативна заетост. Подобряване на достъпа до заетост качеството на работните места чрез: улеснено посредничество и подкрепена мобилност за търсещите работа, приоритезиране на заетостта сред младите хора, достъп до учение през целия живот, подкрепа за адаптиране на работниците и предприятията към глобализацията, подкрепа за самостоятелна заетост. Вторият приоритет е насочен към осигуряване на по-добър достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги и спортни прояви чрез модернизиране на съответната инфраструктура и подобряване на качеството на публичните услуги. Подобряването на качеството и достъпа до здравните, социалните, образователните, културните и спортни услуги е от важно значение за цялостното развитие на общината и особено в по-изостаналите селища, тъй като води до намаляване на вътрешнообщинските различия. Въпреки предприетите усилия, все още е налице сериозно изоставане в предлаганите услуги, което изисква нови по-енергични действия.

Приоритет 4. Подобряване достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите на населението

Община Велинград е сред общините с високо равнище на безработица (с много по-високи стойности от средните за страната, ЮЦР и област Пазарджик), което се запазва в продължение на дълъг период. Активните мерки на пазара на труда следва ефективно да се съчетаят с политиката на общината в областта на подкрепа на предприемачеството и МСП и изграждането на нова образователна инфраструктура с многопрофилно предназначение. Партньорство със заинтересованите институции в общината за реализирането на мерки за увеличаване заетостта в различни области, съобразени с конкретните икономически и социални условия на територията на общината, както и за извършване на общополезни дейности, които ще обновят облика й, ще имат добър социален ефект.

Мярка 4.1: Развитие на индустриалната политика на общината и подобряване на бизнес средата за привличане на конкурентоспособни инвестиции в производствения сектор;

Мярка 4.2: Адаптиране към промените и модернизиране на трудовия пазар на територията на общината**.**

Мярката включва**:** Развиване на трудовата мобилност; Повишаване на заетостта и доходите с акцент на младежката заетост; Стимулиране на професионално- образователните системи; Квалификация и преквалификация и ученето през целия живот.

Мярка 4.3.: Подобряване на образователното равнище сред групите на етническите малцинства, рисковите групи и хора в неравностойно положение

Приоритет 5. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги

Мярка 5.1: Поддържане на оптимална мрежа от образователни структури, отговарящи на съвременните социални, икономически и педагогически потребности.

Мярка 5.2*:* Модернизация и технологично обновление на базата и педагогическата практика.

Важна предпоставка за изграждане на висок обществен имидж на училището е приоритетно модернизиране на базата в следните направления: Основен ремонт на сградите на училища и детски градини на територията на общината – подмяна на дограми, ремонт на покриви, саниране, освежаване на фасади и др.; Подобряване на материално- техническата база в училищата; Подобряване на инфраструктурата около училища и детски градини на територията на общината; Осигуряване на възможности за квалификация на учители и ръководни кадри; Преход от ”От образование за цял живот към образование през целия живот.”, което е свързано с: гъвкавост и адаптивност по отношение на постоянно променящите се условия на образователния пазар.

Мярка5.3: Повишаване на управленския и технологичния капацитет на здравеопазването на територията на общината

Мярката е насочена към осигуряване достъп на всеки до здравната помощ, от която се нуждае и възможности да води здравословен начин на живот чрез подобряване на качеството и достъпността на медицинските услуги.

Дейности: Съхраняване и разширяване на възможностите на МБАЛ, като се разкрият нови клинични пътеки. Изграждане на нови отделения – инфекциозно, урология, УНГ и др. Модернизиране на оборудването на общинската болница, Медицински център „ Вели - Медикус“ и ДКЦ – 1 със съвременна апаратура за бърза и качествена диагностика; Подмяна на автомобилния парк и апаратура и извършване на основни ремонтни дейности във филиала за спешна медицинска помощ Велинград; Ремонт на част от здравните заведения в селата; Сътрудничество и съвместна дейност между Общината и НПО по проблемите на здравеопазването; Осъществяване на съвместни дейности от системите на здравеопазване, образование и социална политика.

Мярка: 5.4. Развитие на социалните услуги

Мярката включва: Ремонт и модернизация на средата и условията в социалните заведения; Активно включване на неправителствения сектор в разширяване и подобряване на социалните услуги; Въвеждането на нов модел на социална работа чрез прилагане на методики за превенция на рисковете от социално изключване; Развиване на интегрирани услуги, които да подпомагат потребителите да водят самостоятелен живот и да преодолеят нуждите от социални помощи.

Мярка 5.5: Интеграция на уязвимите групи

Мярката включва: Социално подпомагане на лицата в риск и на определена категория лица с висока степен на бедност; Въвеждането на междусекторните политики в социалната работа, чрез които се постига трайно социално включване на рисковите групи – деца, възрастни и лица с увреждания; Насърчаване достъпа на уязвимите групи до образование и мотивиране за активно поведение на трудовия пазар; Подобряване достъпа на хора с увреждания до обществени места, сгради, транспорт, информация.

Мярка 5.6.: Развитие на културата

Мярката включа дейностите:Осигуряване на инвестиции за основни и текущи ремонти на културни обекти; Оборудване с компютърна техника и обогатяване на книжния фонд на културни обекти; Осигуряване на средства за културния календар на общината ; Разширяване на контактите с културни институции – за включване на гр.Велинград като домакин на национални и международни културни прояви (ЮНЕСКО, М-во на културата, НИКН и др.); Насърчаване на предприемачеството в сферата на културата, обвързване с културен туризъм; Създаване на партньорства между общинската власт, културните институции, неправителствения сектор и бизнеса за насърчаване на художественото творчество и обогатяване на културния календар на общината; Повишаване на квалификацията на заетите в сферата на културата; Подкрепа и възможности за подобряване дейността на самодейните състави; Запазване на традиционни изяви и дейности с насока фолклорно богатство и идентичност; Популяризиране на добри практики по отношение на културни събития с дългогодишна традиция.

Стратегическа цел 3: Устойчиво и интегрирано териториално развитие

Стратегическа цел 3 е ориентирана към подобряване на териториалния модел на общината и постигане на териториалното сближаване чрез устойчиво и интегрирано териториално развитие. Устойчивото териториално развитие в общината ще се постига чрез подобряване на транспортната и комуникационна свързаност, което ще улеснява достъпа до публични услуги от по-висока степен и чрез стимулиране развитието на селищата в периферните територии. Целта ще се подкрепя от предходните две стратегически цели, свързани с икономическото и социално-културното развитие.

Изпълнението на целта е определено (конкретизирано) от три приоритета. Първият е насочен към подобряване на техническата инфраструктура и транспортната свързаност в областта, подобряване на енергийната обезпеченост и енергийната ефективност, подобряване на водоснабдяването и канализацията и пречистването на водите, както и с комуникационната обезпеченост в публичния сектор и домакинствата. Вторият приоритет е насочен към щадящо използване на териториалните ресурси при развитието на всички човешки дейности и ефективно опазване на околната природна среда, защита на природното наследство, предпазване от ерозия и свлачища, адаптиране към климатични промени. Третият приоритет е насочен към прилагане на стратегии и планове за интегрирано градско развитие с активно гражданско участие, стимулиране на град Велинград и повишаване значението му на град от четвърто ниво в ЮЦР.

Приоритет 6. Подобряване на техническата инфраструктура, териториалната свързаност и достъпността до обектите за публични услуги

Мярка 6.1.: Рехабилитация на уличната мрежа в населените места

Кметовете на населените места определят влошеното състояние на уличната им мрежа като основно предизвикателство пред развитието. Включват се необходимите интервенции за рехабилитация на уличните платна и тротоарите, с оглед предлагането на по-достъпна и комфортна среда.

Мярка 6.2.: Създаване на условия за развитие на транспортната система

Марката подчертава нуждата от дългосрочно планиране на развитието на транспорта в общината, като поставя акцент върху постигане на оптимална градска мобилност и успешното съчетаване на различните видове транспорт. Бъдещото развитие на транспортната система е свързано с изработването на интегриран проект за устойчив градски транспорт на Велинград

Мярка 6.3.:Развитие и модернизация на елементите на транспортната инфраструктура:

Обновяването на пътната мрежа в Общината има изключително важно общинско, надобщинско и трансгранично значение, особено за туристическото развитие на района и в този процес заинтересовани страни са България, област Пазарджик, ЮЦР, гражданите и бизнеса на Общината.

Мярка 6.4. : Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежи

Необходимо е предприемане на действия за рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежи и изграждане на ПСОВ в населените места, съгласно директивите на ЕС. Обновяването и изграждането на канализационна система е определено като приоритетен проблем от кметовете на селищата от общината.

Мярка 6.5.:Приложение на мерки за енергийна ефективност в обществените и жилищни сгради

Интегралната част от устойчивия растеж на Европа, според стратегия "Европа 2020", е 20 % увеличение на енергийната ефективност. Фокусира се върху ремонтни дейности, целящи приложение на мерки за енергийна ефективност в обществените сгради, но и в жилищни сгради и най-вече в монгофамилните**.**

Марка 6.6.: Разширяване на газопреностната мрежа и ползването на ВЕИ

До 2020 г., делът на ВЕИ в крайното енергийно потребление да достигни 17 %. Инициативите в тази сфера са предимно на частния сектор. Ролята на общинската администрация е да ги насърчава и подкрепя. Следва да се оползотворят ресурсите и възможностите за използване на геотермалната енергия в общината. Желателно е реализирането на проекти за газификация на населените място – гр. Велинград и с. Драгиново.

Мярка 6.7.: Развитие на информационно –комуникационните технологии (ИКТ) за осигуряване на повсеместен достъп, високо качество и широко ползване

Проникването на широколентов достъп в страната 40 % е значително по-ниско от средния показател за ЕС 67 %. Ниският български дял се дължи в голяма степен на лошото покритие в периферните, слабо-населени райони. Мрежите и услугите на ИКТ са елемент на инженерната структура с ключово значение за преодоляването на периферността и териториалната изолация. Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за обществения сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.
Реализацията на проектите по тази мярка ще бъде отговорност на компаниите в ИКТ сектора, подпомогнати от общинската администрация в устройствен и организационен аспект.

Приоритет 7. Щадящо използване на териториалните ресурси и опазване на околната среда в общинската територия

Мярка 7.1.: Усъвършенстване на системата за управление на ТБО

Премахването на нерегламентираните сметища, организиране на събирането, депонирането и третирането на отпадъците е мярка с важно общинско и надобщинско значение и има за заинтересовани страни гражданите, туристите и бизнес-средите. Необходими са повсеместни усилия за въвеждане на добри практики в разделното събиране, сортиране и преработка на ТБО. Основният източник на финансиране ще бъде ОП "Околна среда", сектор "Отпадъци"

Мярка 7.2. : Построяване на инфраструктура за пречистване на отпадните води във Велинград и населените места на общината.

Наличието на пречиствателна система за отпадъчните води ще бъде капитален принос в

екологичната атестация на общината като туристическа дестинация.

Дейности: Строителство на пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) във Велинград; Изграждане на отвеждаща колекторно-канализационна система до ПСОВ във Велинград; Подкрепа на изграждане на мини-ПСОВ в индустрията, услугите, населените места по стандартите на ЕС.

Мярка 7.3. :Предотвратяване на бедствия и аварии и осигуряване на безопасна среда.

Приоритет 8. Стимулиране развитието на град Велинград и повишаване значението му като урбанистичен център от четвърто йерархично равнище в Южния централен район.

Мярка 8.1 : Укрепване на Велинград, Интегрирано градско развитие

Мярката включва: Изготвянето на ОУП на град Велинград; Изработването на ПУП – ПРЗ – на гр. Велинград; Изработване на цифров кадастър на селищата от общината.

Стратегическа цел 4: Увеличаване капацитета на общинската администрация за координиране на институции, проекти и програми

Целта е насочена към повишаването на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинската администрация за развитие на уменията за управление на проекти и усвояване на средства от структурните фондове, както и за подобряване на предоставяните от тях услуги и за успешна работа с широко гражданско участие.

Важен инструмент в тази стратегия е постигането на междуобщинско сътрудничество и партньорство за решаване на общите проблеми и за постигане на интегрирана областна социално-икономическа и културна общност. Сътрудничеството и партньорството е необходимо и на по-високи равнища в рамките на Южен централен район, област Пазарджик и извън тях в национален и наднационален мащаб. Сътрудничеството и партньорството е гаранция за пренасяне на положителни практики и за постигане на общ просперитет на партньорите.

Приоритет 9. . Повишаване на институционалния капацитет и ефективност на общинската администрация

Мярка 9.1: Повишаване капацитета на общинската администрация

Мярката е перманентна и се изпълнява всяка година

Мярка 9.2 : Популяризиране и подкрепа за усвояване на средства от Европейските финансови инструменти

Целевите групи на мярката са всички възможни бенефициенти на всички възможни финансови инструменти на ЕС за периода 2014-2020 г. Липсата на опит и информация за начините на функциониране и достъпност на ОП са причина за неоптималното приложение на инструментите през изминалия планов период в общината. За решаването на проблема са нужни периодични презентации и форуми с широко

Мярка 9.3: Водещо участие на община Велинград в междуобщински и транснационални проекти

Община Велинград е основен елемент от селищната мрежа на област Пазарджик. Съществуващите практики за участие на местната администрация в проекти за сътрудничество между общини и международни проекти трябва да се надграждат. Така могат да бъдат привлечени допълнителни финансови средства, да се създадат трайни партньорства и да се утвърди националната значимост на общината като водещ туристически център. Мярката е с дългосрочно общинско и надобщинско значение и има за заинтересовани страни местната общественост, гражданите, бизнеса и туристическия поток**.**

Мярка 9.4: Формиране на активни партньорства между местната власт и НПО

В общината съществуват активни НПО и успешни и дългогодишни партньорства между тях. Традициите за съвместно действия между НПО и община Велинград следва да се запазят за контакт, обмен и общи проекти по темите подкрепа на бизнеса, екология, младежки дейности и социалната сфера.

Мярка 9.5 : Увеличаване на административния капацитет за разработване, управление и мониторинг на проекти

Разработването, управлението и мониторинга на проекти са неразривно свързани и задължително условие за ефективност на провежданите местни политика и в частност изпълнение но ОПР Велинград 2014 – 2020 г. нужно е чрез съдействие с НПО да се създадат механизми за изграждане на подобен капаците с административните структури на общината.

11. Индикативната финансова таблица

Индикативната финансова таблица пресъздава общата финансова рамка за реализация на общинския план за развитие. Ориентировъчният размер на необходимите финансови ресурси е разпределен между отделните приоритетни области и включените финансови източници. **Индикативната финансова таблица приобщава прогнозната стойност на проектите от Програмата за реализация на ИПГВР на град Велинград, актуални към момента на предаването на предварителния проект на ОПР.** Индикативната финансова таблица се разгръща в конкретни ориентировъчни стойности на включените в плана проекти.

Ресурсите за реализация на плана включват само планираните средства за реализация на ключовите за развитието на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителните ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл индикативната финансова таблица не включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринесат за развитието й през периода до 2020 г.

Табл:24. Индикативна финансова таблица на общинския план

Индикативна финансова таблица на общинския план за развитие */хил. лв./*

Период 2014 - 2020	Местно публично финансиране			Външно публично финансиране						Частно финансиране		
Приоритети	Общински бюджет	Местни публични фондове	Общ дял (%)	Централен бюджет	Общ дял (%)	Фондове на ЕС	Общ дял (%)	Други източници	Общ дял (%)	Фондове, фирми	Общ дял (%)	Общо
Приоритет 1. Община Велинград конкурентноспособна община с динамичен сектор туризъм.	1 598,1		2,9	2 395,1	4,3	21 708,4	39,0			30 000,0	53,9	55 701,5
Приоритет 2. Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологичното производство и иновации.	5,5		0,1	250,0	5,0	4 280,0	85,5			470,0	9,4	5 005,5
Приоритет 3. Развитие на конкурентоспособен аграрен сектор, балансирано и многофункционално използуване на ресурсите от горите и горския фонд.	150,0		1,0	600,0	3,9	14 550,0	95,1			0,0	0,0	15 300,0
Приоритет 4. Подобряване достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите на населението.	647,8		5,0	1 295,5	10,0	11 011,8	85,0			0,0	0,0	12 955,0

Приоритет 5. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги.	1 318,5		4,5	2 637,0	9,0	25 414,5	86,5			0,0	0,0	29 370,0
Приоритет 6. Подобряване на техническата инфраструктура, териториалната свързаност и достъпността до обектите за публични услуги.	6 725,0		3,5	14 256,0	7,4	170 523,0	88,6			1 000,0	0,5	192 504,0
Приоритет 7. Щадящо използване на териториалните ресурси и опазване на околната среда в общинската територия.	911,0		4,9	2 124,0	11,5	15 505,0	83,6			0,0	0,0	18 540,0
Приоритет 8. Стимулиране развитието на град Велинград и повишаване значението му като урбанистичен център от четвърто йерархично равнище в Южния централен район.	406,0		100,0	0,0	0,0	0,0	0,0			0,0	0,0	406,0
Приоритет 9. Повишаване на институционалния капацитет и ефективност на общинската администрация.	101,5		4,8	205,0	9,6	1 823,5	85,6			0,0	0,0	2 130,0
ОБЩО:	11 863,3		3,6	23 762,6	7,2	264	79,8			31 470,0	9,5	331

12.Индикатори за наблюдението и оценката на плана

За отчитане на напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината е дефинирана система от индикатори по физически и финансови характеристики. Индикаторите са основно два вида: **индикатори за резултат и индикатори за въздействие.**

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период.

Те са разделени в две основни категории:

12.1 Общи количествени индикатори.

Тези индикатори са посочени в НСРР на Република България за периода 2012-2022 г. за всеки от районите от ниво 2 с изходни и целеви стойности. Те са базирани на показателите в Националната програма за реформи и ще отразяват постигането на целите на Стратегия "Европа 2020". На тях ще стъпва системата за наблюдение и оценка в областта на регионалната политика и развитието на регионите в ЕС през следващия планов и програмен период.

Макроикономически пакет:

- БВП на глава от населението;
- Безработица;

Принос към стратегия „Европа 2020" – целеви стойности за България и по райони от ниво 2:

- Ниво на заетост сред населението на възраст от 20 – 64 г.;
- Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в % от БВП;
- Дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление;
- Повишаване на енергийната ефективност;
- Намаляване на енергийната интензивност на БВП (специфичен национален ангажимент);
- Намален дял на преждевременно напусналите училище;
- Нарастване на дела на висшистите във възрастовата група от 30 – 34 г.;
- Намаляване на броя на хората под прага на бедността;

Глобални екологични индикатори:

- Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти) – 1.73%;
- Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии - 0.018;
- Емисии на парникови газове на човек през 2007 г. (приравнени към CO2 еквивалент)- 0.044;

12.2 Специфични количествени индикатори

С подбрани специфични количествени индикатори за наблюдение ще се отчита постигнатия напредък по изпълнението на специфичните цели и приоритетите за развитие на Община Велинград.

Табл:20 Специфични количествени индикатори

СПЕЦИФИЧНИ КОЛИЧЕСТВЕНИ ИНДИКАТОРИ	Изходна стойност[6]	Целева стойност 2020 г.
Приоритет 1: Община Велинград конкурентноспособна община с динамичен сектор туризъм		
1.Увеличаване на приходите от дейността на стопанските единици /нефинансов сектор/ в % /Базова година 2011г. – 305865 хил. лв./	-	30%
2.Увеличаване на броя на реализираните нощувки. /Базова година 2011 г. с 314 хил.броя/	-	30%
3.Брой туристически атракции създадени/подобрени (бр.)	0	3
4.Създадени и популяризирани туристически дестинации на база културно-историческо наследство (бр.)	-	1
Приоритет 2: Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологичното производство и иновации		
1.Увеличаване на чуждестранните преки инвестиции от нефинансовия сектор. /Базова година 2011 г. с 10317,6 хил. евро/	-	30%
2.Увеличаване на персонала, зает с НИРД / Базова година 2013г. – 0д./	-	10
3.величаване на разходи за придобиване на ДМА за професионални дейности и научни изследвания в % /Базова година 2011 г. с 347 хил.лв./	-	100%
4.Брой на нови стартиращи иновативни центрове в МСП	0	2
Приоритет 3: Развитие на конкурентоспособен аграрен сектор, балансирано и многофункционално използуване на ресурсите от горите и горския фонд		
1. Брой реализирани проекти за предприемана на нови дейности в сферата на земеделието и отглеждане на горски продукти.	-	8
2.Брой реализирани проекти за възстановяването на съществуващи, и направата на нови напоителни съоръжения и системи	-	2
3.Увеличаване площта на обработваемите земеделски земи в % /Базова година 2011 г. с 64.0 % обработваема земя /	64%	85%
4.Изграждане на земеделско тържище и борса	-	✓
Приоритет 4. Подобряване достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите на населението		
1. Брой лица, включени в образование и обучение за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда /в % от населението в трудовоактивна възраст/	-	10%
2. Брой курсове за професионална квалификация и преквалификация на безработни	-	20
3. Брой нови фирми, започнали своята дейност	0	20
Приоритет 5. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги		
1. Брой нови/рехабилитирани здравни, образователни заведения и социални заведения (бр.)	0	10
2. Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата, читалища и др.(бр.)	0	6
3. Брой изградени и реконструирани обекти и инфраструктура за професионален спорт и спорт в свободното време (бр.)	-	2
4. Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в % от общото население	0	30%
Приоритет 6. Подобряване на техническата инфраструктура, териториалната свързаност и достъпността до обектите за публични услуги		

1. Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	0	50
2. Население с подобрен транспортен достъп (%)	-	25%
3. Разширена и реконструирана ВиК мрежа (км)	-	20
4. Разширяване на газоснабдителната мрежа в битовия сектор с /в %/		20%
Приоритет 7. Щадящо използване на териториалните ресурси и опазване на околната среда в общинската територия		
1.Брой изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони (бр.)	-	1
2. Брой проекти, подкрепени и реализирани за изграждане на мини-ПСОВ в индустрията, услугите, населените места по стандартите на ЕС.	-	3
3. Население, обслужено от изградена пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) във Велинград и отвеждаща колекторно-канализационна система до ПСОВ във Велинград;	-	50%
Приоритет 8. Стимулиране развитието на град Велинград и повишаване значението му като урбанистичен център от четвърто йерархично равнище в Южния централен район.		
1. Обновен жилищен фонд (%)	-	30%
2. Създадени/обновени градски зелени площи /% от зелените площи/	-	20%
3. Изработен, и одобрен от ОбС-Велинград ОУП на град Велинград;	-	✓
4. Изработени, и одобрени от ОбС-Велонград ПУП – ПРЗ – на гр. Велинград;	-	✓
Приоритет 9. Повишаване на институционалния капацитет и ефективност на общинската администрация		
Брой проекти, насърчаващи правно-нормативното и административното сътрудничество и сътрудничеството между гражданите и институциите	0	2
Брой новосъздадени ПЧП	-	3
Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.)	-	15
Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между общините на България и Европа.	-	1

Източници: НСИ,ТСБ-Пазарджик, МОСВ, ИСУН, МК, МФВС, МЗ, ДФЗ, МТСП, АПИ, МОНМ, областна администрация на Пазарджик, община Веинград и експертни проучвания

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на общината. Те отговарят на изискванията на "Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020) и са:

- ***Конкретни –*** ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на специфична информация;
- ***Измерими*** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- ***Достъпни*** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- ***Адекватни*** - обосновани са, и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

- ***Обвързани са с времето -*** на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

[6] Годината на изходната стойност е указана в колона 1, и тя е различна , в зависимост от актуалността на изходните данни

13.Необходими действия по наблюдението, оценката на плана и актуализацията на плана

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите на интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходвана на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. Системата обвързва отделни звена, извършваните от тях функции и последователността на операциите във времето.
Основните задачи пред системата са информационно обезпечаване, приложение от система за индикатори на ОПР, координация и взаимодействие на участващите структури, и публично представяне на резултатите от наблюдението. Системата за наблюдение и оценка интегрира идентифицираните индикатори за измерване на резултатите и въздействието на плана.
Наблюдението и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряване на ефективно му изпълнение, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.
Обект на наблюдението са напредъкът, промените и последиците от предприеманите програмни действия. **Орган за наблюдение** на ОСР е общинският съвет.
В процеса на наблюдение на изпълнението на ОСР, общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на общинския план за развитие.
Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на общинския план за развитие се осигурява от бюджета на общината.

Кметът на общината **организира наблюдението** на изпълнението на общинския план за развитие, като за резултатите от наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се разработва годишен доклад, който се обсъжда и **одобрява от общинския съвет** по предложение на кмета на общината. Годишният доклад служи за осигуряване на данни за изготвяне на междинната и последващата оценка на ОСР, и съдържа информация за:

- ✓ общите условия за изпълнение на общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
- ✓ постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;
- ✓ действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие, в т. ч.:
    - мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
    - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
    - мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на общинския план за развитие;
    - мерките за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината;
    - мерките за прилагане принципа на партньорство;

- резултатите от извършени оценки към края на съответната година;

✓ заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

За реализацията на ОСР се извършват **междинна, последваща**, а при необходимост и други **тематични оценки.**

Целта на оценките на ОСР е количествено измерване на резултатите, ефекта и въздействието от реализацията на плана. Чрез тях се прави систематичен преглед на конкретните управленски дейности за осигуряване на информация за пълния спектър от краткосрочни и дългосрочни въздействия върху бенефициентите и потребителите.

Междинната оценка се изготвя не по-късно от 4 години от началото на периода на нейното действие, и включва:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за актуализация на съответния документ.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичането на периода на действие на ОСР и вкючва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Наблюдението и оценката на общинския план за развитие включват следната **последователност от действия:**

✓ Избор на критерии и показатели за наблюдение и оценка на плана (т.9);

✓ Наблюдение на изпълнението;

✓ Съпоставка на постигнатото с целево състояние;

✓ Предлагане и предприемане на коригиращи действия.

Използваните методи са: проучване на документация, наблюдения на място, социологически проучвания (анкети, интервюта, фокус групи със заинтересовани страни), набиране и систематизиране на статистическа информация и пр.
Подходящата периодичност за събиране на информация, анализ и оценка на изпълнението е на годишна основа.

През 2014 г. е предвидено първоначално създаване на комуникационни канали и въвеждане на методи за събиране на информация от страна на общинската администрация. Основните методи са организиране на информационна система, съдържаща данни за всички проекти от съдържанието на ОПР, активен диалог със

заинтересованите страни и отбелязване на техните наблюдения върху общинското развитие. Този механизъм следва да се доразвие през следващите години с изработването на годишните доклади, междинна, последваща оценка и евентуално актуализацията на документа.
През 2015, 2016, 2017, 2018,2019 и 2020 г. следва да се проведе от последователност на междинен доклад, чрез приложението на системата от индикатори и използване на събраната информация от страна от специализираните дирекции и отдели в общината. След изготвянето на доклада следва да се организира публично представяне и обсъждане на

доклада – задължение на общинската администрация. Приложимите методи за дейността са публикуване на интернет страницата на общината, използване на местните медии и препращането на документа на ключовите партньори по реализацията на ОПР. Междинната оценка да се извърши от външен експертен екип през първата половина на
2017 г. Избраният екип, в състав според разпоредбите на ППЗРР, задължително използва разработената система от индикатори при постоянен контакт със общинската администрация. След ободрението на оценката от ОС, материалите й се публикуват на интернет страницата на общината.
Аналогична е и процедурата за последващата оценка на плана, предвидена за 2021 г. и финален момент от наблюдението и оценката на общинския план. Последващата оценка дава препоръки за разработване на ОПР за програмния период след 2021 г.

В случай на положително становище от междинната оценка, относно потребността от актуализация на ОПР, се изработва актуализиран документ на ОПР за периода 2018-2020 г. Актуализираният документ следва редът за подготовка на ОПР, включително техническото изпълнение на задачата и необходимите процедури по неговото приемане. Документът е логично продължение на изводите и решенията на проблемите, описани от доклада на междината оценка. Структурата и стратегията на актуализацията трябва да се основават и надграждат изпълнявания до 2018 г. на ОПР.

14.Действия за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност

При разработването на общинския план за развитие, както и в процеса на неговото изпълнение трябва да бъдат осигурени предпоставки за прилагане на принципа за партньорство, публичност и прозрачност на всички етапи при провеждане на политиката за регионално развитие.

Формите за осигуряване на публична информация относно цялостния процес на изготвяне, съгласуване, приемане, изпълнение, наблюдение, оценка и актуализиране на общинския план за развитие, както и информация за потенциалните ползи, резултатите и въздействието от прилагането на общинския план за развитие, биха могли да бъдат:

- Разпространяване на информация с помощта на медиите – местни вестници, телевизионни и радио канали и новинарски сайтове;
- Интернет-страницата на Община Велинград;
- Провеждане на обществени обсъждания на различни етапи от разработването на плана.

Изпълняващият се проект по ОПАК „Повишаване на капацитета на служителите на Община Велинград за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса" по Приоритетна ос: II. „Управление на човешките ресурси" и Подприоритет: 2.2. „Компетентна и ефективна държавна администрация" увеличава предпоставките за информираност, активен диалог, партниране и координация в изпълнението на ОПР.

Проектът цели повишаване на капацитета на служителите на администрацията на Община Велинград, чрез подобряване на квалификацията на служителите й при изпълнение на служебните им задължения.

Създаденият регионален информационен център към Областна администрация Пазарджик ще даде лесен достъп до информацията за европрограмите и еврофондовете за България. Той е реализиран по Оперативна програма "Техническа помощ" по процедура "Изграждане и функциониране на областни информационни центрове". Чрез него заинтересовани лица и производители ще могат да получават директно отговори на своите въпроси свързани с проекти и видове субсидии.

Изпълнение на отговорностите и необходимото институционално взаимодействие

Кметът на общината и общинският съвет са основните участници и партньори в процеса на формиране и прилагане на регионалната политика на местно ниво. Техните функции в управлението, наблюдението, оценката и контрола на регионалното развитие са определени със Закона за регионално развитие. Те са включени в процеса на определяне на регионалната политика, като са задължени да разработват стратегически планови документи за съответното ниво.

Кмет на Община Велинград

- Организира изработването на общинския план за развитие, на концепцията за пространствено развитие на общината и ги внася за обсъждане и приемане от общинския съвет;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- Организира изграждането, поддържането и оперирането на единната информационна система за управление на регионалното развитие на територията на съответната община;
- Представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;

- Осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Общински съвет на Община Велинград

- • Обсъжда и приема общинския план за развитие по предложение на кмета на общината;
- • Одобрява годишните доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие по предложение на кмета на общината.

Изпълнението на общинския план за развитие в оперативен план ще се подпомага и

координира основно от Дирекция „Европейски програми и проекти" в Община Велинград.

Контрол по изпълнението на ОПР ще бъде осъществяван от Общинския съвет и кмета, който отговаря пряко за изпълнението на плана.

Участието на **социално-икономическите партньори** в политиката на регионалното развитие в рамките на ОПР ще бъде широко застъпено. В процеса на работа по плана те обогатяват местните органи с нови идеи на база на техния практически опит и подпомагат утвърждаването на решения с по-голям обществен консенсус, участват в реализирането на партньорства на местно и регионално ниво, допринасят със собствени средства за реализиране на дейности по целите и приоритетите на плана.

Бизнесът в региона е представен основно от по-големите фирми, бизнес-асоциациите, работодателските организации и други. Решаващото значение за перспективите за регионално развитие на общината е свързано със значителните му възможности за подпомагане на информационни, образователни, квалификационни, посреднически и др. компоненти на действията по реализацията на ОПР. Бизнесът е генератор на нови идеи и е мотивиран за влагане на средства в съвместни публично-частни инициативи.

Синдикалните организации са основен партньор на властите на областно и местно ниво в процеса на формиране и прилагане на регионалната политика.

Неправителствените организации имат функцията на полезен коректив по отношение подготовката на ОПР и на реален участник в неговото изпълнение. Те имат широки възможности за подпомагане на информационни, образователни и квалификационни, маркетингови и други компоненти на действията по реализация на ОПР. Голяма част от тях пряко ще участват в реализацията на проекти и действия за регионално развитие, финансирани от европейски и национални фондове. Фактор за успешното им включване в реализацията на ОПР е усъвършенстване на механизмите и процедурите за партньорство.

Мерки за сътрудничество и активно участие на партньорите и гражданите в хода на изпълнение на плана:

- Споразумения за съвместна работа за изпълнение на общи дейности;
- Обществени съвети с постоянно действие;
- Обществени форуми;
- Конференции;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни;
- Фокус групи с участие на експерти в различни професионални сфери;
- Провеждане на ежегодни срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация.

Като цяло прилагането на принципа на партньорство и прозрачност подобрява качеството на общинския план за развитие и ефективността на неговото изпълнение. Освен това

въвеждането и спазването на този принцип създава обективни предпоставки и условия за привличане и ефективно усвояване на повече европейски средства за развитие на общината.

15.Програма за реализация на общинския план

Същност и цели на програмата

Общинския план за развитие представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на община Велинград, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектите за постигане целите на развитието .

Програмата за реализация е заключителен елемент от структурата на ОПР Велинград 2014-2020 г. и водещата предпоставка за реализация на плана и неговите цели. В единство с останалите инструменти, програмата определя начините за разпределение на наличните и потенциалните общински времеви, финансови и организационни ресурси. Същността на програмата за реализация е обобщаването на подходящи проекти, продължаващи и конкретизиращи логиката на формулираните мерки от обхвата на приоритетните области. Основната цел на програмата е да бъде осигурена оперативната основа за изпълнение на плана. Изясняването на смисловите връзки между отделните мерки и следващите ги проекти, определянето на ориентировъчна финансова стойност на проектите,

идентифицирането на отговорна структура и пълноценни партньори, успоредно с управлението на проектите във времето, са аспектите на основната цел.

Дефинирането и включването в състава на ОПР проекти принадлежат към определена мярка от приоритетните области на стратегическата част. Въпреки комплексния характер на редица проекти и техния принос към повече от една приоритетна област посочена е преобладаващата им принадлежност към една от деветте приоритетни области. Ориентирането на проектите към един приоритет се определя от търсенето на рационална подредба на проектите и оптимално управление и разпределение на финансовите ресурси.

В рамките на Програмата за реализация са приобщени и посочени проектите, идентифицирани в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на Велинград за периода 2014-2020 г. Откроени са и обектите, включени в схемата “В подкрепа на следващия програмен период”, част от заключителния етап на Оперативна програма регионално развитие през периода 2007-2013 г.

Програмата за реализация на общинския план за развитие има многогодишен характер (7 годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на общинския план за развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите на развитие.

Табл:26. Списък с проекти за реализация през периода 2014-2020 г.

Приложеният списък с проекти представя оценените като значими проекти и изразява препоръка за приоритетно фокусиране на общинските ресурси върху тяхното реализиране.

№	Наименование	Индикативна стойност /хил. лв./	Източници на финансиране	Участие в подкрепа за следващия програмен период	Включен в ИПГВР на град Велинград	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация						
								2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Стратегическа цел 1. Превръщане на общината в по-добро място за живеене и работа; балансирана конкурентноспособна общинска икономика с акцентиране върху иновации и икономика на знанието, съчетано с ефективно развитие на туризма.														
Приоритет 1. Община Велинград конкурентноспособна община с динамичен сектор туризъм.														
Мярка 1.1. Прилагане на агресивен туристически маркетинг и реклама на Велинградския туристически район.														
1.1.1.	Разработване на маркетингова стратегия и продукти за представяне и популяризиране на природните (минералните извори) и исторически дадености на общината	**600**	ОПРР ПО 5, ИП 1			Община Велинград	НПО	●						
1.1.2.	Участие на община Велинград в международни и национални туристически изложения и борси	**200**	ОПРР ПО 5, ИП1			Община Велинград	НПО, Културни институции	●	●	●	●	●	●	●
Мярка:1.2. Създаване на специализирана устройствена схема за развитието на туризма в общината.														
1.2.1.	Изработване на специализирана устройствена схема за развитие на туризма в общината	**500**	ОПРР ПО 5 ИП 1			Община Велинград	Културни институти , НПО			●				
Мярка: 1.3. Подобряване на спортно-туристическата инфраструктура и туристическата информация - развитие и разширяване на туристическия продукт.														
1.3.1.	Реконструкция на централен минерален плаж и изграждане на спортни площадки в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ)	**2000**	ОПРР 1.2., Програма на УЕФА		●	Община Велинград	НПО	●	●	●	●	●		
1.3.2.	Обновяване на стадион Чепинец, спортна зала и прилежащото пространство в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база)	**3000**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО		●	●	●			

1.3.3.	Изграждане на спортни площадки за мини футбол и мини баскетбол в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза)	**250**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО		●	●				
1.3.4.	Създаване на нови атракции в парк „Клептуза" в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза) - Обновяване на водната площ, декоративно подводно LED осветление и водни атракции, Сцена на долно езеро	**1000**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО		●	●	●			
1.3.5.	Изграждане на спортен комплекс край (в югозападната част) Велинград	**5000**	Частен инвеститор			Частен сектор					●	●	●	●
1.3.6.	Изграждане на спортно – технически комплекс „Сютка“ (с национално и международно значение).	**20000**	Частен инвеститор			Частен сектор	Община Велинград		●	●	●	●	●	●
1.3.7.	Изграждане на две ски писти и два ски влека в местност Юндола, с обща дължина 800 м.	**5000**	Частен инвеститор			Частен сектор	Община Велинград		●	●	●	●	●	●
1.3.8.	Превръщането на ЖП линията Септември – Добринище в уникална туристическа атракция – съвместен проект с общините – Септември, Ракитово, Велинград, Якоруда, Белица, Разлог и Банско	**1000**	ОПРР ПО 5			Община Велинград	НПО		●	●	●			
1.3.9.	Обновяване на междублокови пространства - в обхвата на цялата зона	**1000**	ОПРР 1.2.		●	Община Велинград	Домоуправители, обитатели	●	●	●	●	●		
1.3.10.	Реализиране на конкретни проекти за изграждане и реновиране на спортни обекти в селищата на общината	**1000**	ПРСР			Частен сектор	Кметствата			●	●	●	●	
1.3.11	Възстановяване на съществуващи и изграждане на нови екопътеки на територията на община Велинград	**50**	ПРСР			Община Велинград, НПО	Община Велинград, НПО		●	●	●	●	●	●

Мярка 1.4. Експониране и социализация на природни и културни ценности.														
1.4.1.	Реновиране и изграждане на нови обществени чешми и съставяне на информационно-рекламна система с карта-достъпна онлайн с химически състав и лековитост на минералната вода в зоната в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - пред Сярна баня, Руски паметници.	**1000**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО					●	●	
1.4.2.	Реновиране и изграждане на нови обществени чешми и съставяне на информационно - рекламна система в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1000**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО	●	●					
1.4.3.	Реновиране и изграждане на нови обществени чешми и съставяне на информационно - рекламна система в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**1000**	ОПРР ПО 1 ИП 2		●	Община Велинград	НПО					●	●	
1.4.4.	Създаване на етнографски комплекс „Традиция на чепинските занаяти“.	**1000**	ОПРР ПО 1 ИП 2 и ПО 1 ИП 3		●	Община Велинград	Исторически музей		●	●				
1.4.5.	Организиране на туристически събития - форуми, пленери в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**1000**	ОПИК		●	Община Велинград	НПО	●	●	●	●	●	●	●
1.4.6.	Насърчаване иновативните културни и креативни индустрии на град Велинград в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**1000**	ОПИК 1.1		●	Община Велинград	НПО	●	●	●	●	●	●	●

1.4.7.	Изграждане на Общински Туристически информационен център - Клептуза в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**1000**	ОПИК 1.1		•	Община Велинград	НПО	•	•					
1.4.8.	Реконструкция и модернизиране на минералната баня кв.Чепино - Мъжка и Женска и околното пространство в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 1 и ПО 1, ИП 2 ПРСР чрез МИГ		•	Община Велинград			•	•				
1,4,9	Проектиране и изграждане на Посетителски информационен център "Николай Гяуров"/	**1200**	ОПРР, ПО 5, ИП 1			Община Велинград	НПО	•	•	•				
1.4.10	Реконструкция и модернизация на съществуваши перални в кв. Чепино – гр. Велинград	**50**	ОПРР, ПО 1, ИП 2 ПРСР чрез МИГ			Община Велинград	Община Велинград		•	•	•			
Мярка 1.5. Археологическо проучване, консервация, адаптация и експониране на обекти от недвижимото културно наследство в общината.														
1.5.1.	Реставрация на православен храм “Успение Богородично” в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 3		•	Община Велинград	Исторически музей			•	•	•		
1.5.2.	Консервация и експониране на тракийското светилище при връх Острец.	**1000**	ОПРР, ПО 5, ИП 1 ПРСР чрез МИГ			Община Велинград	Министерство на културата, Исторически музей	•	•					
Марка 1.6. Интерпретация и социализация на историческите обекти при обвързването им с културния живот.														

1.6.1.	Информационно обезпечаване на туристически маршрути във Велинград.	**200**	Общински бюджет			Община Велинград	Исторически музей, представители на града	•						
1.6.2.	Изграждане на културни маршрути до обектите в останалите селища на общината.	**200**	Общинск и бюджет			Община Велинград	Исторически музей, представители на града		•	•				
Мярка 1.7. Информиране на населението за възможните инициативи и достъпни финансови източници за изграждане на туристическа инфраструктура и предлагане на туристически услуги.														
1.7.1.	Специален сайт на община Велинград.	**0,5**	Общинск и бюджет			Община Велинград		•	•	•	•	•	•	•
Мярка 1.8. Подобряване и поддържане на елементите на зелената система , включително паркове, градини и улично озеленяване.														
1.8.1.	Създаване на нова визия на парковите пространства, зелените площи и местата за отдих в гр. Велинград (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - Парк при площад "Възраждане" и Парк след Сярна баня.	**100**	ОПРР , ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград							•	•

1.8.2.	Създаване на нова визия на централна градска част и парковите пространства, зелените площи и местата за отдих в гр. Велинград в Зона на публични функции с висока обществена значимост /Зона П: Лъджене / ЦГЧ/ - Централен площад, Парк "Женска баня", Изграждане на зона за обществен отдих - складове при Централен кооперативен пазар, Парк пред гарата - кв. Лъджене, Зелена площ при Блока пред пазара, Парк пред блока на Г. Димитров, Зелена площ по бул. "Ал. Стамболийски":, Зелена площ с/у бензиностанция на Петрол, Зелена площ от подлеза на входа на града.	**100**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград			•	•	•	•	•	•
1.8.3.	Създаване на нова визия на парковите пространства, зелените площи и местата за отдих в гр. Велинград в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза) - Зелена площ банята в Чепино.	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград							•	•
1.8.4.	Изграждане на автоматизирани напоителни системи в парковите пространства в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград		•	•					
1.8.5.	Зелена и достъпна градска среда в град Велинград.	**10 00**	ОПРР	•		Община Велинград		•	•					
1.8.6.	Облагородяване на парково пространство в центъра на с. Драгиново.	**50**	ПРСР			Община Велинград	Кметството		•	•	•			
1.8.7.	Изграждане на зелени площи в с. Юндола, , с. Кръстава, с. Цветино, с. Пашово.	**200**	ПРСР			Община Велинград	Кметството	•	•	•	•	•	•	•

1.8.8.	Обучителни и квалификационни курсове за работещи в парковете в града и кметствата (работещи в зелената система).	**1**	ОПРР, ПО 7			Община Велинград	Кметството	●	●	●	●	●	●	●
Приоритет 2. Създаване на по-благоприятна среда за развитие на индустрията, високотехнологичното производство и иновации.														
Марка 2.1. Създаване на условия и стимулиране на малкия и средния бизнес.														
2.1.1.	Осигуряване на информация за възможностите за финансиране по Европейски програми и фондове на регионално, национално и международно развитие.	**0,5**	Общински бюджет			Община Велинград	НПО	●	●	●	●	●	●	●
Мярка 2.2. Създаване на регионални клъстери и мрежи.														
Мярка 2.3. Подкрепа на утвърдени фирми-производители от общината.														
Мярка 2.4. Повишаване на конкурентоспособността чрез маркетинг, премахване на пречките за инвестиции, координиране на инициативите за икономическо развитие.														
2.4.1.	Разработване на “Инвестиционен профил на община Велинград”, съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори.	**5**	Общински бюджет			Община Велинград	Частен сектор		●					
2.4.2.	Повишаване ресурсната ефективност на предприятията.	**5000**	ОПРР, ПО1, ИП 1 ОПИК и ОПРЧ			Община Велинград	Частен сектор		●					
Мярка 2.5. Подкрепа за развитието на бизнес и пазарна инфраструктура.														
Мярка:2.6. Инвестиране в човешки капитал.														
Мярка 2.7. Подкрепа за ново технологично развитие и иновации.														
Мярка 2.8. Развитие на информационно общество.														
Приоритет 3. Развитие на конкурентоспособен аграрен сектор, балансирано и многофункционално използуване на ресурсите от горите и горския фонд.														
Мярка 3.1. Развитие на модерно животновъдство.														
Мярка 3.2. Подмяна и увеличение на трайните насаждения.														
Мярка 3.3. Оптимизиране на поливното земеделие.														
Мярка 3.4. Развитие на оранжерийното производство, базирано на термо-минерални води.														
Мярка 3.5. Екологизация на земеделието.														
Мярка 3.6. Подобряване на достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта.														
3.6.1.	Проектиране и изграждане на пътища за противопожарни нужди в горските територии на общината.	**10000**	ПРСР			МВР	ДГС					●	●	●
Мярка 3.7. Осигуряване на масов достъп до актуална информация и повишаване на научното обслужване в аграрния сектор.														

Мярка 3.8. Укрепване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производители (овощари, пчелари, животновъди, картофопроизводители).														
Мярка 3.9. Подпомагане на фермерите да се приспособят към нарастващите изисквания на стандартите на ЕС.														
Марка 3.10. Изграждане на земеделско тържище и борса.														
3.10.1.	Реконструкция и обновяване на общински пазар, зони за търговия, отдих и паркиране в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - в обхвата на цялата зона.	**3000**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград		●	●	●				
Мярка 3.11. Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата.														
3.11.1.	Реализиране на проекти за подобряване на икономическата ефективност на предприятията от ХВП и дървопреработващата промишленост в селата.	**300**	ПРСР			Частен сектор	Частен сектор	●	●	●	●	●	●	●
3.11.2.	Реализиране на проекти за предприемана на нови дейности в сферата на земеделието и отглеждане на горски продукти.	**500**	ПРСР			Частен сектор	Частен сектор	●	●	●	●	●	●	●
Мярка 3.12. Увеличаване на залесените площи, подобряване на състоянието на горите.														
3.12.1.	Реализиране на проекти за залесяване и възстановяване на горски територии.	**500**	ПРСР			ДГС	Община Велинград	●	●	●	●	●	●	●
3.12.2.	Изграждане на съоръжения за наблюдение и контрол на риска от горски пожари.	**300**	ПРСР			ДГС, РСПБЗН - Велинград	Община Велинград		●	●				
Мярка 3.13. Сертификация и изготвяне на планове на многофункционалното стопанисване на горите в 5 те горски стопанства в общината.														
3.13.1.	Изготвяне на планове за многофункционално стопанисване на горите.	**300**	Централен бюджет			ДГС	Община Велинград				●	●	●	●
Мярка 3.14. Привличане на чужди инвеститори, чрез които да се внедрят нови безотпадни технологии в дърводобива и дървопреработването.														
Мярка 3.15. Осъществяване на програми за развитие на лова и риболова /свързани с развитие на туризма.														
Стратегическа цел 2. Повишаване на жизнения стандарт и намаляване на социалните неравенства.														
Приоритет 4. Подобряване достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите на населението.														
Мярка 4.1. Развитие на индустриалната политика на общината и подобряване на бизнес средата за привличане на конкурентоспособни инвестиции в производствения сектор.														
Мярка 4.2. Адаптиране към промените и модернизиране на трудовия пазар на територията на общината.														

4.2.1.	Повишаване на заетостта чрез мерки за преквалификация и повишаване на образователното равнище в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**1550**	ОП НОИР 2.2.; ОПРЧР		•	Община Велинград	НПО	•	•	•	•	•	•	•
4.2.2.	Преквалификация на човешките ресурси в зависимост от изискванията на пазара на труда в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**2800**	ОПРЧР 1.3.		•	Община Велинград	НПО	•	•	•	•	•	•	•
4.2.3.	Стажове за млади специалисти.	**12 60**	ОПРЧР 1.1.		•	Община Велинград	НПО	•	•	•	•	•	•	•
4.2.4.	Стартиране на самостоятелна дейност за млади предприемачи – 50 души годишно.	**2125**	ОПРЧР 1.2.		•	Бюро по труда, частен сектор	НПО	•	•	•	•	•	•	•
4.2.5.	Осигуряване на безопасни условия на труд в предприятията и фирмите.	**1500**	ОПРЧР 1.3		•	Община Велинград	НПО	•	•	•	•	•	•	•
4.2.6.	Повишаване на заетостта чрез мерки за преквалификация и повишаване на образователното равнища на населението в селищата от общината.	**1000**	ОП НОИР 2.2.; ОПРЧР			Община Велинград	Частен сектор	•	•	•	•	•	•	•
Мярка 4.3. Подобряване на образователното равнище сред групите на етническите малцинства, рисковите групи и хора в неравностойно положение.														
4.3.1.	Образователна интеграция на рискови групи, малцинства и хора в неравностойно положение в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**1200**	ОПНОИР 3.2.,3.3.		•	Община Велинград	НПО, Работодатели	•	•	•	•	•	•	•
4.3.2.	Образователна интеграция на деца и младежи със специални образователни потребности, ОПНОИР в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1200**	ОПРР 1.4.,4.1.		•	Община Велинград	НПО, Работодатели	•	•	•	•	•	•	•

4.3.3.	Разработване на програма за образователна интеграция на деца от ромски произход в кварталите с ромско население.	**50**	ОП НОИ Р ПО3			Община Велинград	Кметствата, НПО, Работодатели		●					
4.3.4.	Предоставяне на условия за услуги за увеличаване на квалификацията и достъпа до заетост на ромите в селищата на общината.	**100**	ОПРЧР, ПО2			Бюро по труда, работодатели	Кметствата, НПО, Работодатели	●	●	●	●	●	●	●
4.3.5.	Предоставяне на условия и услуги за увеличаване на достъпа до заетост в по- големите села.	**100**	ОП РЧР, ПО2			Частен сектор	Кметствата, НПО, Работодатели	●	●	●	●	●	●	●
4.3.6.	Стимулиране образователната интеграция на рисковите групи, малцинства и хора в неравностойно положение в 23 селища на общината.	**70**	ОПНО И Р ПО3			Учебни заведния	Община Велинград ; НПО	●	●	●	●	●	●	●
Приоритет 5. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги.														
Мярка 5.1. Поддържане на оптимална мрежа от образователни структури, отговарящи на съвременните социални, икономически и педагогически потребности.														
5.1.1.	Изграждане на детски градини в общината: Изграждане на ЦДГ в с. Юндола; Изграждане на ЦДГ на места с бараки във Велинград – ЦДГ „Еделвайс”, ЦДГ „Радост”, ЦДГ „Фантазия” и ЦДГ „Юрий Гагарин” – с. Света Петка	**4 000**	ОПРР,об-щински бюджет, национал-ни програми		●	Община Велинград	Детските градини				●	●		
Мярка 5.2. Модернизация и технологично обновление на базата и педагогическата практика.														
5.2.1.	Ремонт, реконструкция и обновяване на полудневна детска градина към СОУ "Св. Св. Кирил и Методий" в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**420**	ОПРР, ПО 1, ИП 4		●	Община Велинград	Детската градина	●	●					

5.2.2.	Повишаване квалификацията на учителите в училищата и детските градини – обучение за интерактивни методи за преподаване.	**100**	ОПНО И Р, ПО 4 ИП 4			Община Велинград	Училища, детски градини				•	•		
5.2.3.	Реновиране на училищата по енергийни проекти в с. Драгиново (СОУ “М.Драгинов”) и с. Света Петка (СОУ “Хр. Смирненски”).	**2000**	ОПРР, ПО 1, ИП 4 и МФК			Община Велинград	Училища	•	•					
Мярка 5.3. Повишаване на управленския и технологичния капацитет на здравеопазването на територията на общината.														
Мярка 5.4. Развитие на социалните услуги.														
5.4.1.	Изграждане на нови социални жилища в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**15200**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		•	Община Велинград	Социална институция	•	•	•				
5.4.2.	Изграждане на център за социална интеграция в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		•	Община Велинград	Социална институция		•	•	•			
5.4.3.	Разширяване на сградния фонд на ДЦДМУ включително рехабилитация на стълбищна платформа, Обследване за енергийна ефективност и вертикална планировка в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		•	Община Велинград	Социална институция			•	•			
5.4.4.	Изграждане на детска площадка за деца с увреждания и хора в неравностойно положение в ДЦДМУ в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**30**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		•	Община Велинград	НПО				•	•		

5.4.5.	Основен ремонт, реконструкция и изграждане на Дневен център за възрастни хора в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		•	Община Велинград	НПО, Социални институции		•	•				
5.4.6.	Развитие на услугата социални грижи за деца от 0-3 г. и за над 18 г. към Дневен център за деца с увреждания в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**1200**	ОПРЧР 2.3.		•	Община Велинград	НПО, Социални институции	•	•	•	•	•	•	•
5.4.7.	Предоставяне на социални услуги в ЦНСТ и ЗЖ в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**150**	ОПРЧР 2.2		•	Община Велинград	НПО, Социални институции	•	•	•	•	•	•	•
5.4.8.	Обучение на персонала на ДЦВХУ – социални умения за работа с хора с увреждания и разширяване капацитета на центъра в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**160**	ОПРЧР 2.3		•	Община Велинград	НПО, Социални институции	•	•					
5.4.9.	Изграждане на център за приемна грижа за работа с приемни семейства в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**100**	ОПРР,ПО1, ИП 5		•	Община Велинград	НПО, Социални институции		•	•				
Мярка 5.5. Интеграция на уязвимите групи.														
5.5.1.	Осигуряване на заетост и достъпна работна среда за хора с увреждания, стойност.	**300**	ОПРЧР			Частен сектор, работодатели	Работодатели			•	•			
Мярка 5.6. Развитие на културата.														
5.6.1.	Ремонт, рехабилитация и енергийна ефективност на културни институции в град Велинград - читалище „Отец Паисий" и художествена галерия „Къщата на Цвета".	**870**	ОПРР, ПО 1, ИП 3		•	Община Велинград	Културни институции			•	•	•	•	

5.6.2.	Организиране на културни събития в центъра на Велинград - културни събития и празници.	**2800**	ОПИК 1.1.		●	Община Велинград	Културни институции	●	●	●	●	●	●	●
5.6.3.	Изпълнение на проекти за обновяване на читалищата и храмовете в селища на общината.	**3000**	ПРСР			Читалища, религиозни институции	Община Велинград	●	●	●	●	●	●	●
Стратегическа цел 3. Устойчиво и интегрирано териториално развитие.														
Приоритет 6. Подобряване на техническата инфраструктура, териториалната свързаност и достъпността до обектите за публични услуги.														
Мярка 6.1. Рехабилитация на уличната мрежа в населените места.														
6.1.1.	Реконструкция и рехабилитация на улици и тротоари, вкл. улично озеленяване, енергоспестяващо осветление, достъпна среда и видеонаблюдение в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**5700**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград					●	●	●	●
6.1.2.	Изграждане и възстановяване на паркинги в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - Пл. Възраждане, При Стадиона, Покрит плувен басейн.	**320**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград					●	●	●	●

6.1.3.	Реконструкция и рехабилитация на улици и тротоари, достъпна среда, улично озеленяване и енергоспестяващо осветление в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - От светофара на ул. „Стамболийски" до хотел „Рич", ул. „Евлоги Георгиев", ул. "Юндола", ул. "Хан Аспарух", ул. "Дарвин", ул. "Бачо Киро", ул. Стефан Попов", ул. "Орфей", ул. "Тошо Стайков", ул. „Острец", ул. "Лиляна Димитрова", ул. "Отец Пайсий", ул. "Оборище", ул. "Васил Априлов", ул. "Райко Даскалов, бул. "Съединение", ул. „Св. Св. Кирил и Методий", ул. "Христо Ботев", ул. "Винчо Горанов", ул. "Искра", ул. "Булаир", ул. "Димитър Масларов", ул. "Георги Петричев", ул. "Иван Вазов", ул. "Раковски", ул. "Охрид", ул. "Битоля".	**8000**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград		•	•	•	•	•	•	
6.1.4.	Изграждане на паркинги в зоната в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**220**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		•	Община Велинград						•	•	•

6.1.5.	Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа, паркинги, тротоари и енергоспестяващо улично осветление, достъпна среда в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза) - от баня Чепино до завод Кристал, ул."Н. Вапцаров", ул. "Бистрица", ул. "Бр. Делибалтови", част от ул. "Н. Бандаков", ул. "Маркови скали".	**2700**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград			●	●	●	●	●	●
6.1.6.	Развитие на меки форми на транспорт - Изграждане на велоалея по ул. “Георги Кирков” в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**976**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград	НПО				●	●		
6.1.7.	Проекти за асфалтиране на вътрешните улици с. Абланица и квартал Магерово.	**20**	ПРСР			Община Велинград	Кметс тва	●						
6.1.8.	Асфалтиране на 23 км улична мрежа в с. Драгиново.	**8280**	ПРСР			Община Велинград	Кмет- ства			●	●	●		
6.1.9.	Асфалтиране на улична мрежа - 17 км в кметство Грашево.	**6120**	ПРСР			Община Велинград	Кмет- с тва			●	●	●		
6.1.10.	Поставяне на пътни и указателни табели в цялата община.	**100**	ОПРР, ПО 5, ИП 1			Община Велинград	Кметс тва			●	●	●		
Мярка 6.2. Създаване на условия за развитие на транспортната система.														
6.2.1.	Изработване на план - схема на транспорта в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**800**	ОПРР, ПО 1, ИП 6		●	Община Велинград	Часте н сектор		●	●				
6.2.2.	Развитие на интегриран градски транспорт в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - кв. Каменица .	**7000**	ОПРР, ПО 1, ИП 6		●	Община Велинград	АПИ, частен сектор		●	●	●			
Мярка 6.3. Развитие и модернизация на елементите на транспортната инфраструктура.														
6.3.1.	Рехабилитация на пътя Велинград - Драгиново (5,5 км).	**2640**	ПРСР			Община Велинград	Кмет- ства					●	●	●

6.3.2.	Изграждане на мост над река Чепинска в с. Драгиново.	**400**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства						●	●
6.3.3.	Изграждане на подпорни стени на река Чепинска в с. Драгиново.	**100**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства					●	●	
6.3.4.	Проектиране и асфалтиране пътя между Абланица-Магерово (4 км.).	**2880**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства					●	●	●
6.3.5.	Реконструкция и асфалтиране на пътя Велингранд - с. Абланица - с. Цветино (12,2 км).	**8780**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства					●	●	●
6.3.6.	Изграждане на околовръстен път – гр. Сърница (2,2 км).	**2110**	ОПРР ПО 6, ПО1; ПРС			Община Велинград	Кмет-ства						●	●
6.3.7.	Изграждане на нова пътна отсечка (между с. Абланица до пътя Якоруда-Юндола при кръстовището за с. Кръстава), като част от НОВ ОКОЛОВРЪСТЕН ПЪТ на Велинград (осъществяващ транспортна връзка от Пазарджик, за Велинград-през Промишлената зона, покрай Клептуза, местността Кимера , през с. Абланица, южно от с. Пашово до разклона за Кръстава на пътя Якоруда-оттам ГКПП ”Илинден”-Гърция) новопроектиран с Общия устройствен план на Община Велинград за бъдещия обходен път на гр. Велинград (4,8 км).	**5600**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства			●	●	●	●	●
6.3.8.	Обновяване и реконструкция на транспортната инфраструктура на селищно образувание, представляващо вилна зона „Кара тепе” (5,7 км).	**1540**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства					●	●	●
6.3.9.	Реконструкция на транспортната инфраструктура в местността „Начовото” – Велинград-Начовото-Белата вода (11,8 км).	**2830**	ПРСР			Община Велинград	Кмет-ства					●	●	●

6.3.10.	Обновяване на спирките на градски транспрот и изграждане на електронна информационна система	**250**	ОПРР, ПО 1, ИП 6			Община Велинград	Община Велинград			●				
Мярка 6.4. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежи.														
6.4.1.	Картиране и оценка на мрежите и съоръженията на изградените ВиК системи на територията на общината.	**50**	Общински бюджет			Община Велинград	РИОСВ експлоатационни дружества	●						
6.4.2.	Изготвяне на индикативен списък с населените места и агломерации с над 2000 е.ж.	**30**	ПУДОС			Община Велинград	РИОСВ, експлоатационни дружества	●						
6.4.3.	Изработване на инвестиционна програма за обновяване и изграждане на липсващите елементи на ВиК системите.	**4**	ПУДОС			Община Велинград	РИОСВ експлоатационни дружества	●						
6.4.4.	Рехабилитация на ВиК системи в села и агломерации с над 2000 е.ж.	**9000**	ОПОС, ПО1			Община Велинград	РИОСВ, експлоатационни дружества	●	●	●	●	●	●	●
6.4.5.	Рехабилитация на ВиК системи в села и агломерации с под 2000 е.ж.	**4000**	ПРСР			Община Велинград	РИОСВ, експлоатационни дружества	●	●	●	●	●	●	●
6.4.6.	Изграждане на ПСОВ в села и агломерации с над 2000 е.ж.	**6000**	ОПОС, ПО1			Община Велинград	РИОСВ, експлоатационни дружества	●	●	●	●	●	●	●
6.4.7.	Реконструкция на ВиК мрежата в гр. Велинград.	**4000**	ОПОС			Община Велинград	Експлоатационни дружества	●	●	●	●	●	●	●

6.4.8.	Интегриран проект за водния цикъл на град Велинград.	**70000**	ОПОС, ПО1			Община Велинград	Експлоатационни дружества	●	●	●				
6.4.9.	Изграждане на техническа инфраструктура (ВиК) в м. Начевото - 500 м.	**100**	ПРСР			Община Велинград	Експлоатационни дружества					●	●	
Мярка 6.5. Приложение на мерки за енергийна ефективност в обществените и жилищни сгради.														
6.5.1.	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**980**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	НПО, социални институции	●	●	●				
6.5.2.	Обследване и енергийна ефективност на обществените сгради в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - Исторически Музей, Църква Св. Троица.	**480**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград			●	●	●			
6.5.3.	Ревитализация и енергийна ефективност в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база) - сградата на "Сярна баня".	**434**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград		●	●					
6.5.4.	Основен ремонт, обновяване и енергийна ефективност на административни и обществени сгради в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - Общински Туристически Информационен център (ТИЦ), Община Велинград, Поща, Районен съд, Районна прокуратура, ЖП гара.	**4235**	ОПРР, ПО 1, ИП 1 и ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград		●	●	●	●	●	●	●

6.5.5.	Основен ремонт, реконструкция и изграждане на Дневен център за възрастни хора в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - В обхвата на цялата зона.	**1000**	ОПРР, ПО 1, ИП 5		●	Община Велинград	НПО, социални институции		●	●				
6.5.6.	Енергийно обследване и енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - В обхвата на цялата зона.	**1630**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	Домоуправители, обитатели	●	●	●	●	●		
.5.7.	Ремонт, рехабилитация и енергийна ефективност на културни институции Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - читалище „Отец Паисий“, художествена галерия „Къщата на Цвета“.	**870**	ОПРР, ПО 1, ИП 3		●	Община Велинград	Културни институции			●	●	●	●	
6.5.8.	Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в административни и обществени сгради в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза) - ЖП гара Чепино.	**85**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	Административни структури	●	●					
6.5.9.	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**980**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	Домоуправители, обитатели	●	●	●				
6.5.10.	Енергийно обследване и енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ) - в обхвата на цялата зона.	**1630**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	Домоуправители, обитатели	●	●	●	●	●		

6.5.11.	Реализиране на проекти за реконструкция на обществените сгради в селищата на общината при внедряване на мерки за енергийна ефективност.	**5000**	НДЕФ, Общинск и бюджет			Община Велинград	Кмет-ства	●	●	●	●	●	●	●
6.5.12.	Подобряване на енергийната ефективност на сградата ползвана от пожарната и полицията в гр. Велинград.	**5000**	ОПРР, ПО 1, ИП 1			РСПБЗН	МВР		●					
Марка 6.6. Разширяване на газопреностната мрежа и ползването на ВЕИ.														
6.6.1.	Изграждане на геотермална централа за отопление на детски градини и училища в Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**1500**	ОПРР, ПО 1, ИП 1		●	Община Велинград	Частен сектор		●	●				
6.6.2.	Газифициране на Велинград и с. Драгиново.	**1000**	Експлоатационни дружества			Експлоатационни дружества	Частен сектор		●	●	●	●	●	●
6.6.3.	Разкриване и проучване на действителните водни и топлинни (геотермални) ресурси на петте хидротермални находища - Чепино, Лъджене 1,Лъджене 21,	**800**	ОПРР, ПО 1, ИП 1; ОПОС ПО 1			Частен сектор, община Велинград	МОСВ	●	●	●	●			
Мярка 6.7. Развитие на информационно –комуникационните технологии (ИКТ) за осигуряване на повсеместен достъп, високо качество и широко ползване.														
Мярка 6.8. Обновяване на населените места в общината														
Приоритет 7. Щадящо използване на териториалните ресурси и опазване на околната среда в общинската територия.														
Мярка 7.1. Усъвършенстване на системата за управление на ТБО.														
.1.1.	Изграждане на контейнери под нивото на тротоара за разделно сметосъбиране Зона с преобладаващ социален характер (Зона С: Каменица / Асфалтова база).	**3450**	ОПРР, ПО 1, ИП 2		●	Община Велинград	Частен сектор						●	●

7.1. 2	Изграждане на системи за разделно събиране на отпадъци - контейнери под нивото на тротоара Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**3650**	ОПОС		●	Община Велинград	Частен сектор						●	●
7.1.3.	Изграждане на системи за разделно събиране на отпадъци - контейнери под нивото на тротоара в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона К: Клептуза).	**2340**	ОПОС 2		●	Община Велинград	Частен сектор						●	●
7.1..4.	Въвеждане на общинска система за разделно събиране на биоразградими	**3000**	ОП ОС ПО			Община Велинград	МОСВ, РИОСВ, РИОКОЗ		●	●				
7.1.5	Изграждане на сепарираща инсталация за отпадъци.	**1200000**	ПУДОС			Община Велинград	МОСВ, РИОСВ, РИОКОЗ		●	●				
7.1.6.	Провеждане на публични срещи и разпространяване на информационни материали за разделното събиране и оползотворяването на битовите отпадъци.	**4000**	ОП ОС ПО 2			РИОСВ	Община Велинград			●				
Мярка 7.2. Построяване на инфраструктура за пречистване на отпадните води във Велинград и населените места на общината.														
Мярка 7.3. Предотвратяване на бедствия и аварии и осигуряване на безопасна среда.														
1177.3.1.	Изграждане на пожарогасителни инсталации, евакуационно осветление, нови пожарогасители, пожарозащитни врати за обществени сгради и паметници на културата -	**4560**	ОПОС			Община Велинград	МВР		●	●	●			
7.3.2.	Изграждане на общински приют за безстопанствени	**300**	Централен бюджет			Община Велинград	НГО	●	●	●	●	●	●	●
Приоритет 8. Стимулиране развитието на град Велинград и повишаване значението му като урбанистичен център от четвърто йерархично равнище в Южния централен район.														
Мярка 8.1. Укрепване на Велинград, Интегрирано градско развитие.														

8.1.1.	Изготвяне на ОУП на град Велинград.	**66**	Общински бюджет			Община Велинград	Специализирани дирекции, КАБ Пазарджик	●	●					
8.1.2.	ПУП –ПРЗ – на гр. Велинград.	**130**	Общински бюджет			Община Велинград	Специализирани дирекции, КАБ Пазарджик	●						
8.1.3.	Изработване на цифров кадастър на 17 селища от общината.	**120**	Общински бюджет			Община Велинград	АГК		●	●	●	●	●	●
8.1.4.	Развитие на местна данъчна политика за поощряване на реинвестициите в устойчивия туризъм.	**60**	Общински бюджет			Община Велинград	НПО	●	●					
Стратегическа цел 4. Увеличаване капацитета на общинската администрация за координиране на институции, проекти и програми.														
Приоритет 9. Повишаване на институционалния капацитет и ефективност на общинската администрация.														
Мярка 9.1. Повишаване капацитета на общинската администрация.														
9.1.1.	Обучение за управленски екипи.	**80**	ОП ДУ, ПО 1			Община Велинград		●	●					
9.1.2.	Повишаване квалификацията и капацитета на местната администрация - езикови, компютърни обучения - 50 души/год по 500 лв на обуение; обмен на кадри.	**750**	ОПРЧР 1.3		●	Община Велинград		●	●	●	●	●	●	●
9.1.3.	Обучение на служители, представители на доброволни формирования за справяне с природни бедствия, закупуване на офис оборудване и специализирана техника.	**545**	ОПРЧР 2.2		●	Община Велинград		●	●	●	●	●	●	●
9.1.4.	Развитие на е-община Велинград - ефективна и прозрачна общинска администрация в услуга на потребителите.	**200**	ОПДУ 1		●	Община Велинград		●	●	●	●	●	●	●

9.1.5.	Създаване на електронен регистър на студенти в чужбина и завършили учебни заведения граждани на Велинград и другите селища на общината на сайта на общината.	**15**	ОПДУ 2		●	Община Велинград		●	●	●				
9.1.6.	Повишаване капацитета на РСПБЗН за реакция при бедствия в Зона на публични функции с висока обществена значимост (Зона П: Лъджене / ЦГЧ).	**340**	ОПРР, ПО 4, ИП 1		●	РСПБЗН	Община Велин-град		●	●				
Мярка 9.2. Популяризиране и подкрепа за усвояване на средства от Европейските финансови инструменти.														
9.2.1.	Обучение за оптимизиране на капацитета на община Велинград за усвояване на средства от финансовите инструменти на ЕС.	**70**	ОП ДУ, ПО 3			Община Велинград	Мини стерст ва	●	●					
9.2.2.	Провеждане на рекламна кампания за възможностите и начините за кандидатстване за европейско финансиране от частния и неправителствения сектор в общината.	**40**	ОП ДУ, ПО 3			Община Велинград	Мини-стерст - ва, АРИР	●	●					
Мярка 9.3. Водещо участие на община Велинград в междуобщински и транснационални проекти.														
Мярка 9.4. Формиране на активни партньорства между местната власт и НПО.														
9.4.1.	Създаване на мрежа и постоянен обмен между читалищата и училищата в селата за разнообразяване на културния живот.	**90**	ПРСР		●	Община Велинград	Читали ща	●	●	●	●	●	●	●
Мярка 9.5 Увеличаване на административния капацитет за разработване, управление и мониторинг на проекти.														
Общо:	**338 422**													